Corinne Hofmann

REVEDERE ÎN BARSALOI

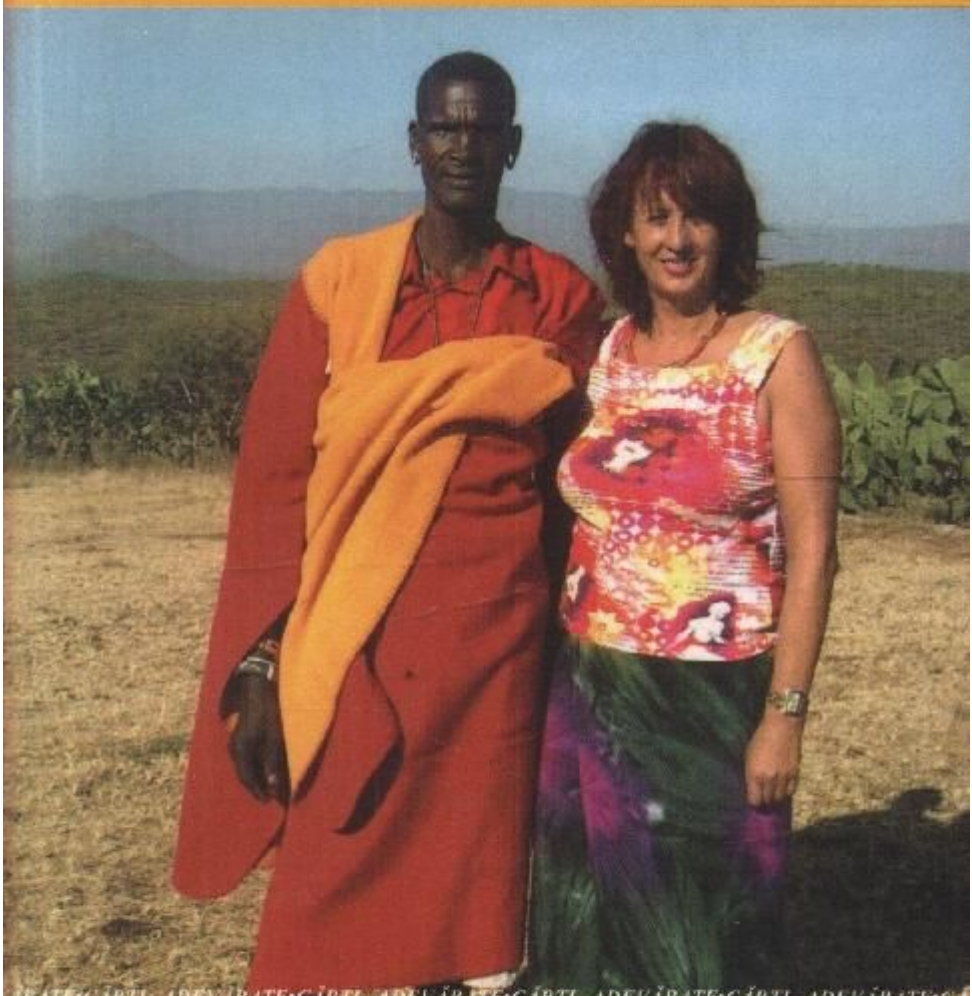

ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI

Corinne Hofmann

REVEDERE ÎN BARSALOI

Traducere din limba germană:
Mihaela Dinklage
EDITURA ALLFA
2008

Corinne Hofmann

WIEDERSEHEN ÎN BARSALOI

2005

AI Verlag GmbH, München

REVEDERE ÎN BARSALOI

Corinne Hofmann

Copyright © 2008 Editura ALLFA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României HOFMANN, CORINNE

Revedere în Barsaloi / Hofmann Corinne; trad.: Mihaela Dinklage.

– Bucureşti: ALLFA, 2008

ISBN 978 – 973 – 724 – 137 – 5

I. Dinklage, Mihaela (trad.)

821.112.2(498)-31 = 135.1

Pentru familia mea africană

ÎN SFÂRŞIT...

A sosit momentul. Au trecut aproape paisprezece ani de când am fugit, împreună cu fiica mea, Napirai, din Nairobi. Pe vremea aceea, ca avea un an şi jumătate. Acum mă aflu în avionul care mă duce din nou, pentru prima dată de-atunci, în Kenya. Sentimentele mele au luat-o razna: ba mi se face un gol în stomac de bucurie, ba mă cuprinde o strângere ciudată de inimă, care mă face să-mi simt mâinile ude şi lipicioase. Din cauza emoţiei, acum îmi vine să plâng, după care, în secunda următoare, mă apucă râsul.

Îmi trec prin cap tot felul de întrebări care mă îngrijorează. O are cum voi găsi căminul meu de altădată? Ce a rămas din el? (’e s-a schimbat? Oare progresul şi, odată cu el, ritmul de viaţă agitat, şi-au pus amprenta atât de puternic asupra Kenyei, încât lui voi mai recunoaşte oamenii şi sătucul Barsaloi din nordul Kenyei? Acum paisprezece ani nu se aflau acolo decât misiunea, vreo opt căsuţe din lemn, magazinul nostru zidit şi câteva manyatta, locuinţele

tradiţionale ale sâmburilor, în formă rotundă şi tencuite eu băligar de vacă.

Împreună cu mine în avion se mai află editorul meu, Albert Volkmann, care mă însoţeşte în această călătorie în calitate de „prieten-părinte" şi Klaus Kamphausen, care se va ocupa de fotografierea şi înregistrarea evenimentelor noastre pe peliculă. Mă simt uşurată şi le sunt recunoscătoare pentru faptul că nu mă lasă să pornesc singură în această aventură.

În timpul zborului, încerc să-mi imaginez mereu cum mai arată oamenii pe care nu i-am văzut de atâta vreme: mama soacră, pe care o venerez şi astăzi, fostul meu soţ, Lketinga, James, fratele lui mai mic, Saguna şi mulţi alţii. Şi pe părintele Giuliani, care nu numai o dată mi-a salvat viaţa, vrem să-l vizităm la noua lui misiune, asta în cazul că o vom găsi. Sper ca totul să decurgă bine şi să nu mă poticnesc, din nu ştiu ce motive, chiar de la intrarea în ţară.

În sfârşit, aţipesc. După câteva ore, când deschid ochii, văd cum o rază roşie-portocalie strălucitoare brăzdează cerul. Aceeaşi imagine a zorilor am avut-o şi acum doi ani în faţa ochilor, după urcuşul cumplit de obositor de pe Kilimanjaro. Numai că atunci mă aflam pe Stella Point, la o înălţime de aproximativ 5.750 de metri, când forţele îmi erau aproape epuizate, pe când acum stau înţepenită pe scaunul incomod din avion. În timp ce urmăresc cu privirea lanţurile de munţi pleşuve, care se întind în revărsatul zorilor, aţipesc din nou.

Cu o oră înainte de aterizare, emoţia îmi sugrumă atât de tare pieptul, încât simt cum mi se face, pentru câteva secunde, aproape rău. Atunci trimit încet o rugăciune către cer. Prin ferestruică văd deja stepa nemărginită a Kenyei. Din când în când, descopăr, de

aici de sus, câteva enclave rotunde, grupuri de manyatta, protejate de jur-împrejur printr-un gard de mărăcini de animalele sălbatice.

Oare o să zburăm şi peste Barsaloi? De câte ori nu stăteam eu în faţa manyattei şi mă uitam împreună cu mama pe cer? Când trecea câte un avion, ea se tot întreba, de unde ştie pasărea asta de fier, cum îi spunea ea, drumul, fără să aibă stradă şi lumină. Oare se uită şi acum pe sus, ştiind că vin?

Îmi vine să sar din avion. Rătăcită în gânduri, urmăresc albiile uscate ale râurilor, care şerpuiesc pe pământul prăfuit roşu şi al căror mal, în ciuda secetei, este mărginit mereu de un brâu de copaci verzi. După puţin timp, avionul începe să coboare, face o ultimă curbă şi se pregăteşte de aterizarea la Nairobi.

EVENIMENTE ANTERIOARE

Până să mă hotărăsc să plec în această călătorie, luni de zile m-am luptat cu mine însămi, tot întrebându-mă dacă este bine ce vreau să fac? în acelaşi timp, s-au petrecut atâtea lucruri şi au avut loc atâtea schimbări în viaţa mea, încât, ulterior, am avut impresia că totul este predestinat.

Înainte am sunat de nenumărate ori la Ambasada Kenyei din Elveţia, precum şi la Ambasada Germaniei din Nairobi şi am întrebat ce am de făcut pentru ca divorţul de soţul meu sambur, pronunţat în Elveţia, să fie recunoscut şi în Kenya. Răspunsul era de fiecare dată acelaşi: că trebuie să angajez un avocat kenyan şi că, în orice caz, am nevoie de consimţământul soţului meu. Lketinga, însă, trăieşte acum din nou în nordul Kenyei, la câteva sute de kilometri de Nairobi şi este căsătorit de câţiva ani cu o femeie tânără din tribul său. Ca să-l chem acum la Nairobi pentru aşa

ceva, este imposibil, mai ales că el nici nu-şi dă seama la ce-i foloseşte acest lucru. În momentul de faţă, viaţa lui este în regulă, iar sâmburii nu ştiu ce-i acela divorţ, deoarece bărbaţilor le este permis să se căsătorească cu mai multe femei.

Pentru că, atunci când am părăsit Kenya, ar fi trebuit să am consimţământul lui Lketinga, am lăsat totul aşa cum era. Eram conştientă de faptul că, deocamdată, nu mă voi mai putea întoarce în această ţară, deşi mă gândeam mult la familia mea, mai ales la mama soacră, bunica fiicei mele. Mi-am zis atunci că o să vedem ce va fi peste câţiva ani, după majoratul lui Napirai, dacă ea va dori să-şi viziteze tatăl. M-am împăcat cu gândul că vom găsi atunci o soluţie şi am pus din nou actele de divorţ din Europa deoparte, într-un sertar.

Toamna anului 2003 mi-o petrec călătorind şi organizând serate literare cu cartea „Adio, Africa", lucru care îmi face mare plăcere. De asemenea, acum se lucrează la capacitate maximă la ecranizarea primei mele cărţi, ceea ce înseamnă că trebuie să mă duc de mai multe ori la München pentru discuţii referitoare la scenariu. Mă bucur, pentru că, astfel, pot să-mi exprim şi eu obiecţiile, dorinţele sau îndoielile. De asemenea, ia naştere o colaborare strânsă, care îmi linişteşte sentimentele contradictorii, ce mă cuprind din când în când.

Totuşi, nu este uşor să-mi citesc sau să-mi trăiesc acum viaţa cu alte nume şi într-o versiune, în parte, scurtată sau modificată. La unele scene îmi dau lacrimile şi simt cum multe amintiri mă năpădesc din nou. Totodată, sunt curioasă şi mândră de faptul că o parte importantă a vieţii mele va apărea în curând pe ecrane. Bineînţeles, Napirai este încă foarte sceptică şi eu o înţeleg foarte bine. Ea nu-şi mai aduce aminte de acele vremuri, astfel existând

pericolul ca ea să confunde filmul cu realitatea. Mă rog mereu ca totul să meargă bine şi să nu avem de ce să ne fie ruşine.

Colaborând cu echipa de filmare, încep să am câteva legături în Kenya. Aşa că, în luna decembrie mă hotărăsc spontan să scot din nou actele de divorţ din sertar şi să-i scriu unei noi cunoştinţe din Nairobi un fax, rugând-o să clarifice cazul meu cu ajutorul unui avocat de la faţa locului. Dacă există vreo posibilitate simplă de recunoaştere a divorţului meu în Kenya, atunci acum este momentul, când cunoaştem experţi direct de la faţa locului. De pierdut, nu am ce pierde, aşa că aştept, pur şi simplu, răspunsul.

Turneul de serate literare mă solicită foarte tare şi la începutul anului. Să povesteşti în faţa a sute de oameni, nerăbdători să afle ceea ce ai trăit, după care să le vezi feţele vesele şi mirate, este o misiune frumoasă. Sunt fericită atunci când aud că le transmit atâtor oameni plăcerea de a citi, oferindu-le, totodată, forţa şi curajul pentru propria lor viaţă. Acest lucru a început să mi se pară chiar o chemare.

Preocupată atât de tare de acest lucru, realizez prea târziu că acasă s-a petrecut o catastrofă. Partenerul meu de viaţă s-a retras uşor din relaţia noastră. Este prea târziu când îmi dau seama. Sunt foarte tristă şi, în acelaşi timp, furioasă. Mai mult de atât nu pot, nu vreau şi nu am voie să mărturisesc. Din nou s-a rupt ceva, la care eu nu mă aşteptam. Dar acum ştiu, însă, că trecutul meu, între timp cunoscut în toată lumea, nu poate fi suportat atât de uşor de către bărbatul de lângă mine, cu toată bunăvoinţa pe care o are. După terminarea filmului, acest lucru va fi, probabil, şi mai problematic.

Cu toate acestea, nu vreau să-mi părăsesc drumul pe care am plecat. Îmi iubesc meseria, care îmi oferă posibilitatea să ajut atât aici, cât şi în Africa. După cum am dedus din nenumăratele scrisori primite de la cititori, cartea mea contribuie la o mai bună înţelegere

între albi şi negri. Oare există o misiune mai frumoasă decât aceasta, mai ales că eu însămi am dat naştere unui metis? Pentru mine este clar: voi face tot ce-mi stă în putere, ca să-mi ajut, cu energia pe care o am, cu puterea şi cu popularitatea mea, familia africană. Acest lucru mă ajută să trec peste durerea provocată de ruperea relaţiei cu partenerul meu de viaţă.

Mă afund şi mai mult în muncă, timpul liber îl petrec împreună cu fiica mea sau făcând drumeţii lungi prin munţii pe care îi iubesc.

Câteva săptămâni mai târziu, primesc răspuns din Nairobi, cum că actele mele de divorţ din Europa ar fi recunoscute şi în Kenya şi că acum paisprezece ani, conform legislaţiei kenyene, eu nu mi-am răpit fiica, pentru că tatăl ei şi-a dat atunci consimţământul pentru a părăsi ţara, chiar dacă el nu s-a gândit că va fi pentru totdeauna. La citirea acestei veşti, simt o mare eliberare şi uşurare.

Noaptea, deşi au trecut câteva săptămâni, stau şi mă gândesc la relaţia distrusă. Dorm prost şi visez mult. Odată, la miezul nopţii, mă trezesc brusc din somn, transpirată toată, stând ţeapănă ca o lumânare în pat, cu ideea că, dacă vreau să o mai văd pe mama soacră încă în viaţă, trebuie să plec acum în Kenya. Tulburată şi bulversată, nu mai reuşesc să adorm toată noaptea.

Gândul nu mai îmi dă pace. În zilele următoare reflectez intens, dacă să plec în Kenya sau nu. Oare ce va spune Napirai? Ce va spune mama mea? Şi mai ales ce va spune toată familia mea africană, inclusiv Lketinga, despre acest lucru?

Ideea începe să pună stăpânire pe mine, iar starea mea pendulează între euforie şi agresiune. Dacă aş mai fi fost împreună cu prietenul meu, nu mi-ar fi venit ideea să mă întorc acum în Kenya. Ciudat! Poate că viaţa este deja dinainte programată şi totul trebuia să se întâmple aşa.

Plec din nou la München şi mă întâlnesc cu regizoarea filmului „îndrăgostită de un masai". Între timp, ea a fost în Kenya şi a vizitat, printre altele, şi familia mea din Barsaloi. Îmi povesteşte că, la început, lumea a fost suspicioasă, dar apoi a fost primită foarte călduros şi, după ceva insistenţe, şi-a făcut apariţia şi soacra mea. Îmi spune că mama este tot o femeie impunătoare, dar bătrână. La despărţire, ea mi-a transmis un mesaj: „Corinne să ajungă la nouăzeci de ani, la fel ca şi mine. Să ştie că o iubesc din toată inima, că îi doresc numai bine, că este oricând binevenită aici şi că mi-aş dori să o mai văd o dată înainte să mor."

Îmi dau lacrimile când aud aceste cuvinte. Simt o afecţiune profundă faţă de ea şi, în acelaşi moment, hotărârea mea este definitivă: trebuie să o mai văd o dată pe mama soacră şi să o strâng în braţe – plec în Africa!

La editură discutăm despre noile planuri. Albert, editorul meu, care i-a dus deja familiei mele acum şase ani prima mea carte, „îndrăgostită de un masai", se arată dispus să mă însoţească. „Astfel, pot să-l cunosc şi eu pe Little Albert", spune el satisfăcut. James, fratele fostului meu soţ, şi-a botezat primul lui fiu după Albert, mulţumindu-i astfel pentru sprijinul acordat din partea editurii de-a lungul anilor.

Aşa că îi scriu lui James şi-i aduc la cunoştinţă despre intenţia mea. El este puntea de legătură a familiei, pentru că numai el ştie să scrie şi să citească. Aştept, plină de încordare şi curiozitate, răspunsul. În luna mai primesc, în sfârşit, scrisoarea mult aşteptată, în care îşi exprimă bucuria lui cea mare şi cea a întregii familii. De asemenea, îmi scrie că mama a simţit mereu că mă va mai vedea o dată, atâta vreme cât va trăi. Îmi mărturiseşte că ea se bucură foarte tare şi că nici Lketinga nu-mi va crea probleme. Tuturor oamenilor, cărora el le dă vestea, nu le vine să creadă şi

întreabă şovăitor: Really, Corinne will come orice again to our place în Kenya?

Când îi citesc fiicei mele această scrisoare frumoasă, spune brusc: „Da, mama, într-adevăr, cred că trebuie să te duci acolo." Acestea sunt cuvintele izbăvitoare, pe care am sperat să le aud şi de care am avut nevoie. Îmi iubesc fiica foarte tare şi sper să mă pot întoarce acasă cu multe impresii noi, poveşti şi fotografii şi pentru ea.

Patru luni de zile m-am luptat cu mine însămi, întrebându-mă dacă această întoarcere este un lucru bun sau nu. Oare vom trece toţi cu bine peste această experienţă? Totuşi, acum sunt sigură că tot ceea ce s-a întâmplat de la începutul anului a fost numai calea pentru a ajunge la ţintă: revederea.

NAIROBI

Când cobor din avion, nu mă mai izbeşte acelaşi aer tropical umed ca atunci, la Mombasa, ci este, mai degrabă, uscat şi cald. Ne aşezăm la rând şi aşteptăm la punctul de control al paşapoartelor, iar eu nu scap, pur şi simplu, de acel sentiment de teamă. Gândurile mi se întorc în timp şi îmi aduc aminte cum, acum paisprezece ani, aici, la control, împreună cu fiica mea nu mai era mult şi eşuam. Atunci m-au trecut toate sudorile, când am fost nevoită să răspund la mulţimea de întrebări: De ce călătoriţi fără tatăl fiicei dumneavoastră? Unde este soţul dumneavoastră? Cât timp staţi în afara ţării? De ce fiica dumneavoastră are paşaport german, dacă este născută în Kenya, iar tatăl este sambur? Fetiţa este într-adevăr fiica dumneavoastră? întrebări peste întrebări, care, atunci, m-au făcut aproape să-rai pierd minţile. Cu mult

noroc, am reuşit să mă urc, în sfârşit, în avion. Iar acum, îi întind din nou funcţionarului paşaportul meu. Deşi el pare amabil, inima îmi bate cu putere.

De data aceasta, însă, fiica mea nu este, fireşte, cu mine. Mi s-a părut prea periculos să o iau cu mine, pentru că, încă, nu este majoră. Conform legii kenyene, copilul aparţine tatălui, iar conform dreptului tribal al fostului meu soţ, copilul îi aparţine chiar bunicii, adică mamei lui. Din punctul de vedere al sâmburilor, Napirai se află, la cei cincisprezece ani ai ei, tocmai la vârsta optimă de măritat. Fetele sunt măritate şi astăzi de foarte tinere, iar prin incizia genitală sunt mutilate groaznic. Pur şi simplu, nu vreau să-mi asum riscul de a fi nevoită să mă confrunt cu astfel de pretenţii. Şi, în afară de asta, Napirai încă nu simte dorinţa să meargă în Kenya. Bineînţeles, se interesează mereu de tatăl ei şi de povestea noastră, dar, până acum, teama ei faţă de necunoscut este prea mare.

Funcţionarul îmi ia paşaportul şi-l ţine în faţa unui scaner. Se vede clar că progresul şi-a făcut şi aici o intrare solemnă. După alte cinci secunde, mi se pune o ştampilă şi, astfel, pot intra uşurată în ţară, împreună cu cei doi însoţitori ai mei.

În prima noapte ne cazăm la hotelul Norfolk. Acest hotel are în spatele lui deja o întreagă istorie. A fost construit în anul 1904, în stilul unui conac, iar în perioada colonialismului era punctul de întâlnire al colonialiştilor, al oamenilor de afaceri şi al vânătorilor de vânat mare. Hotelul trebuie să fi fost în această ţară sălbatică şi neexplorată ca o insulă. Peste tot, pe pereţi, atârnă tablouri vechi şi fotografii ale personalităţilor, cum ar fi, de exemplu, Roosevelt sau Hemingway. O vegetaţie tropicală îşi pune amprenta pe amplasamentul care arată ca un parc, decorat cu căleşti. Mă aflu pentru prima dată într-un astfel de hotel nobil în Nairobi şi nici nu

vreau să mă gândesc cât va costa. Precis, o noapte aici costă cât salariul unui angajat.

Înainte, când trebuia să mă duc la Nairobi, lucru de care îmi era de fiecare dată groază, mă cazam mereu la River Road.

Bineînţeles, acesta nu era şi nu este nici până în ziua de astăzi cea mai bună adresă, în schimb, atunci plăteam pentru o noapte într-un lodging obscur numai patru sau cinci franci. Dacă eşti căsătorit cu un războinic sambur şi eşti nevoit să-ţi câştigi banii în ţară, nu-ţi vine, pur şi simplu, să-ţi cheltuieşti banii câştigaţi atât de greu pentru un loc de dormit atât de scump, cu-atâta uşurinţă.

Dar, de data aceasta, însoţitorii mei sunt europeni şi pentru editorul meu călătoria trebuie să fie, cât de cât, plăcută. La urma urmei, el nu mai face parte din categoria celor de douăzeci de ani şi nici nu s-a îndrăgostit pe veci de o femeie masai.

Seara luăm cina afară pe terasă. În spatele nostru se află barul, la care înainte se retrăgeau domnii cu trabucurile lor, în timp ce femeilor le era interzis accesul. Deşi astăzi par să se întâlnească aici la masă mai mulţi oameni de afaceri de culoare decât acum câţiva ani, sentimental vorbind, toate acestea nu reprezintă încă Africa pentru mine. După ce mi-am potolit prima curiozitate, remarc că totul este puţin prea elegant, fapt care mă îndeamnă să plec cât pot de repede. Aşa că, nu sunt deloc tristă a doua zi, când îi dăm mâna portarului îmbrăcat într-un smoching verde închis, cu mănuşi albe şi ne luăm la revedere râzând.

ÎN DRUM SPRE ŢINUTUL SÂMBURILOR

Ne luăm în primire cele două maşini Land Cruiser, inclusiv cu şofer şi plecăm, în sfârşit, spre „vechea patrie”. Ne chinuim să

răzbatem cu cele două maşini ale noastre prin circulaţia haotică din Nairobi. Din dreapta şi din stânga se îngrămădesc maşini, camioane, microbuze, numite matatus şi autobuze colorate, care put. Norii de gaz de eşapament îmi taie respiraţia. În schimb, mă fascinează din nou felul în care fiecare încearcă să câştige cumva câţiva şilingi. Vânzătorii de ziare stau pe marginea străzii şi, imediat cum se opresc maşinile în coloană, aleargă pe lângă ele şi încearcă să-şi vândă ziarele. Altul se înghesuie printre maşini şi vrea să vândă şepci, lanterne şi ceasuri. Eu pun ochii pe o şapcă roşie, aşa că dau geamul jos ca să negociez preţul. Vânzătorii nu au mult timp la dispoziţie. Ne înţelegem repede, dar, pentru că el nu are rest, iar coloana din spatele nostru nu mai are răbdare şi ne presează, plecăm mai departe. Dar el nu renunţă aşa de repede la afacere. Mă uit în oglinda retrovizoare şi văd cum tânărul aleargă cu nişte paşi gigantici după noi. Mergem mai mult ca sigur 400 de metri, după care găsim o posibilitate să oprim puţin după o intersecţie cu sens giratoriu. Nici nu oprim bine, că îl şi vedem pe băiat lângă noi, cu un surâs radios. Uimită, eu cumpăr şapca, după care îşi cumpără şi şoferul nostru una. Acum, zâmbetul băiatului devine şi mai mare. Mi-aş dori ca mulţi vânzători din ţara noastră nobilă să vadă această bucurie a lui. La noi nu stă nimeni în mirosul infect al gazului de eşapament şi nici nu aleargă după clientelă! Iar ca să primeşti de la unii vânzători un zâmbet amabil, îţi trebuie multă perseverenţă.

Aici, negustorii stau în spatele unor dughene mici din scânduri sau pe jos şi încearcă să-şi vândă grămăjoarele de roşii, ceapă, morcovi sau banane. Viaţa din Nairobi este pestriţă şi, în ciuda mulţimii de oameni, oraşul nu-mi face o impresie atât de agitată ca unul european.

Încet, încet, părăsim centrul oraşului şi constatăm că aşa-zisul progres se face tot mai vizibil remarcat. Peste tot vedem supermarketuri şi firme, reclame la telefoane celulare, televizoare şi filme de cinema, care strălucesc pe Highway. Direct pe marginea drumului sunt expuse paturi şi dulapuri, printre care se plimbă capre răzleţe şi care, în loc de iarbă, mestecă coji de banane sau miros prin gunoaie. Grupuri de copii, îmbrăcaţi în uniforme şcolare albastre, aleargă râzând în toate direcţiile. La periferia oraşului, îţi dai seama imediat, după acoperişurile din tablă ondulată, că ai ajuns într-una din marile mahalale murdare, unde locuiesc cei mai săraci dintre săraci.

Şoferii noştri trebuie să se concentreze foarte tare la condus, pentru că străzile sunt, chiar şi la Nairobi, capitala Kenyei, o catastrofă. Mergi din groapă-n groapă, sau chiar lipsesc bucăţi întregi din asfalt. Pe banda noastră de mers vin întruna maşini din sens opus, aşa că nu putem merge deloc cu viteză. Pentru cei aproximativ 170 de kilometri până în Nyahururu ne trebuie aproape cinci ore. Este adevărat, noi am ales traseul vechi, prin Naivasha, care este plin de curbe, dar am vrut să aruncăm o privire în grandiosul Rift Valley.

Rift Valley, numit şi „Marele Rift African", este un graben de peste 6000 de kilometri, care traversează Africa. Acum câteva milioane de ani, forţe subterane inimaginabile au despicat scoarţa pământului în falii paralele şi, astfel, pământul a început să se scufunde încet. De aceea, diferenţele de înălţime impresionante şi prăpăstiile adânci nu mai reprezintă aici o raritate.

Aşa că acum eu stau pe o platformă, făcută din scânduri de lemn şi care nu-mi inspiră tocmai încredere, construită special pentru mulţimea de turişti, ca să le ofere o imagine impresionantă asupra câmpiei întinse şi a lanţurilor de munţi din orizont. Direct

sub picioarele mele, se mai află încă pădurea de foioase, care începe să se rărească în depărtare, făcând trecerea la pământul maroniu şi la salcâmii singuratici. Această privelişte declanşează în mine, pentru prima dată, sentimentul de patrie. În sfârşit, regăsesc ceva din Kenya mea, aşa cum o ştiu eu. Culoarea pământului, forma copacilor şi această întindere copleşitoare îmi aduc aminte de Barsaloi şi brusc mă cuprinde un sentiment de fericire, care mă îndeamnă să plec mai departe. Mai am încă un drum lung de făcut până la casa mea africană.

Spre seară ajungem, în sfârşit, în Nyahururu, oraşul situat la cea mai mare altitudine din Kenya, şi anume la 2463 de metri. Pe partea dreaptă a drumului, recunosc imediat lodgingul meu de odinioară, hotelul Nyahururu Space Haven, a cărui faţadă s-a schimbat din albastru în roz. Se află direct în faţa gării şi de aceea, la ora aceasta este multă agitaţie. Mai mulţi şoferi de microbuze încearcă să-şi atragă clienţii, claxonând. De aici, ei pleacă în toate direcţiile. Maralal este punctul de pornire în aşa-zisa lume cea mare a Kenyei. Atunci când veneam din Nairobi, înnoptarea în Nyahururu însemna întotdeauna pentru mine ieşirea din civilizaţie. Eu, însă, mă bucuram, pentru că ştiam că peste alţi 25 de kilometri începe ţinutul sâmburilor, patria familiei mele africane.

Pur şi simplu, trebuie să vizitez această autogară şi să încerc să găsesc mijlocul meu de transport de odinioară. Noi, cei trei albi, cu camere de fotografiat şi de filmat, atragem, bineînţeles, atenţia şi imediat suntem încercuiţi de lume. Fiecare vrea să afle ceva de la noi sau să ne vândă ceva. Eu mă interesez de autobuzul de Maralal cel colorat şi, spre dezamăgirea mea, aflu că în direcţia aceea nu mai merg decât matatus. Păcat, mă gândesc eu, pentru că îmi propusesem să mă urc în acest autobuz, ca să retrăiesc drumul de patru ore până la Maralal, ca în vremurile vechi. Când mă gândesc

cât de tare mă fascina numai încărcatul autobuzului! Tot felul de catrafuse, cutii, mese, dulapuri, saltele, canistre de apă şi multe altele erau stivuite într-un mod aventuros pe autobuz. Câteodată, printre pasageri se amestecau războinici împodobiţi colorat, cu părul lor roşu şi lung şi astfel se crea o atmosferă senzaţională.

Da, exact aşa ceva mi-ar plăcea: să mai merg o dată până la Maralal, împreună cu localnicii şi cu veselia lor. De fiecare dată era palpitant şi ne puneam întrebarea dacă vom ajunge la capăt. De câte ori nu stăteam cu africanii, eu fiind singura albă, în şanţurile de pe stradă, în mijlocul sălbăticiei şi nu puteam să ne continuăm călătoria, pentru că autobuzul rămânea împotmolit în noroi! Rupeam crengi din tufişuri, ca să le punem sub roţi, până când reuşea, în sfârşit, să plece mai departe.

Păcat! Autobuzul, de care mă leagă atâtea amintiri, nu mai există, aşa că, vrând-nevrând, voi merge liniştită cu Land Cruiser-ul. Îmi arunc o ultimă privire peste acele locuri, după care plecăm spre lodgingul Thomson's Falls, unde se cazează de obicei albii nici, în regiune. Este un lodging simplu, dar plăcut. Încă de la mirare ne întâmpină câteva femei din magazinele de suvenire, spunându-ne: „Jambo customer, how are you? I'm Esther. Come to my shop!" Alte femei trec în grabă pe lângă noi şi încearcă să ne facă să le ţinem minte numele, pentru ca a doua zi să fim sigure că vom cumpăra din magazinul lor. Singura problemă este că mâine este duminică şi de la ora nouă dimineaţa până la ora trei după-masa ele vor fi la biserică. Ne roagă să le aşteptăm şi să nu le dezamăgim. Bineînţeles că nu le putem aştepta, pentru ca familia mea din Barsaloi mă aşteaptă deja de paisprezece ani să mă întorc.

Înainte să plecăm mai departe, mergem să mai vedem şi cascada Thomson's Falls, renumită pentru înălţimea ei considerabilă de 72

de metri. Înainte, eu mergeam des pe traseul acesta, dar nu-mi ardea niciodată să fac aici un popas turistic.

După ce vizităm cascada, părăsim tabăra fără mare vâlvă, pentru că magazinele de suvenire ale femeilor sunt, într-adevăr, închise. Acum, începe să devină palpitant pentru mine, pentru că ţinta noastră de astăzi este Maralal. Dacă totul iese aşa cum am plănuit, ne vom întâlni acolo cu James. În ultima lui scrisoare, el mi-a propus să ne iasă în întâmpinare, ca să ne arate noul drum spre Barsaloi.

Abia aştept să-l revăd şi sunt curioasă ce noutăţi are de povestit. Mă interesează mai ales ce spune Lketinga despre vizita mea. Se bucură sau s-ar putea să-mi facă probleme? Deşi el însuşi s-a recăsătorit cu o localnică, sunt convinsă că încă mă mai consideră soţia lui. Pur şi simplu, nu-mi pot imagina cum se va comporta. Sper din toată inima să-l găsim pe James şi să-mi poată spulbera el ultimele îndoieli!

La început mergem câţiva kilometri pe un drum asfaltat, până când ajungem în sătucul Rumuruti, unde drumul se termină brusc, continuând cu un drum de ţară. Din acest moment ne aflăm în ţinutul sâmburilor. Vegetaţia se schimbă brusc, ca şi cum ai trage cu linia o dungă. Dacă până acum am mers prin păşuni şi teren cultivat, acum peisajul devine cumplit de uscat, iar culoarea pământului începe să se transforme din bej în roşu. De asemenea, temperaturile cresc.

De aici nu mai există nici măcar un drum asfaltat, ci numai drumuri de ţară, pline de denivelări. Ne zdruncinăm puternic şi în urma noastră maşinile lasă un nor uriaş de praf. Tovarăşii mei de călătorie fac câteva remarci referitoare la starea drumului, dar eu îi asigur, râzând, că acum paisprezece ani era mult mai rău. Mie îmi plac zdruncinăturile şi nimeni nu-mi mai poate înfrâna bucuria.

Amintirile mele despre acest drum şi capcanele lui sunt atât de intense, încât îl rog pe şofer să mă lase la volan. Dacă autobuzul mare de pe această rută nu mai există, atunci vreau măcar să-mi aduc aminte de Land Rover-ul meu hodorogit. Mergem zdruncinându-ne în toate părţile, iar eu trebuie să mă concentrez foarte tare, ca să pot ocoli măcar gropile mai mari.

Din când în când, pe marginea drumului, reuşesc să desluşesc cu coada ochiului primele manyatta. În faţa maşinii, la câţiva metri, apar câteodată capre albe.

În timp ce ele se dau încet la o parte, copiii care le pasc stau şi se uită după noi. De cele mai multe ori, băieţii ţin strâns la spate, între coate, un băţ, iar fetele mai tinere râd şi ne fac cu mâna. Cam după două ore, ne dăm seama, după cele câteva dughene aşezate de-o parte şi de alta a drumului şi, bineînţeles, după oamenii îmbrăcaţi în haine viu colorate, care stau în faţa lor, că am ajuns într-un sătuc. Ba nu, mai este ceva care, faţă de cum era înainte, ne spune că este vorba despre locuinţe umane: plasticul! Este o tragedie să vezi cum se face remarcată pătrunderea plasticului în Kenya. Începe cam cu 500 de metri înaintea fiecărui sat. Mai întâi, vezi atârnate în tufişurile joase numai câteva pungi mici de plastic albastre, roz sau transparente după care, cu cât te apropii mai mult de centrul satului, cu atât este mai rău. În fiecare ghimpe al mărăcinilor sunt înfipte pungi de plastic. Dacă te uiţi în fugă, ai impresia că sunt tufe înflorite, dar, imediat ce priveşti cu atenţie, îţi dai seama de realitatea cea tristă. Pe vremea când eram eu în Kenya, aici nu exista aproape deloc plastic. Dacă cineva punea mâna pe o pungă de plastic de la vreun turist, atunci aceasta era păzită ca ochii din cap şi refolosită. Acum, însă, stau agăţate cu miile în tufişuri.

MARALAL

Cu puţin timp înainte de a ajunge la destinaţia propusă pe ziua de astăzi, predau din nou volanul şoferului nostru, pentru că la intrarea în Maralal vreau să cuprind totul cu privirea. Remarc, imediat, ce mult s-au dezvoltat între timp aceste locuri. Au apărut drumuri noi, chiar dacă sunt drumuri de ţară, există chiar şi un sens giratoriu şi, direct lângă acesta, o benzinărie BP modernă, cu magazin, aşa ca la noi, în Elveţia. Nu-mi vine să cred! Nu după mult timp, constat că în Maralal au apărut între timp trei benzinării, iar benzină găseşti în permanenţă. Pe vremea când eram eu acolo, era cu totul altfel. La singura benzinărie existentă, nu ştiam niciodată când găsesc benzină. Câteodată eram nevoiţi să aşteptăm mai mult de o săptămână, după care trebuia să mergem cu canistra de 200 de litri, plină cu benzină, pe drumul periculos din tufişuri. Acasă se punea problema unde să punem canistra plină, pentru că în manyatta, umblându-se mereu cu foc, era periculos. Slavă Domnului, şi aici ne-a ajutat părintele Giuliani. Astăzi, astfel de benzinării reprezintă, bineînţeles, o înlesnire incredibilă pentru toţi proprietarii de maşini. Ce-i drept, înainte nu existau aici în regiune mai mult de zece maşini!

Mergem încet cu cele două maşini ale noastre Land Cruiser pe lângă piaţă şi observăm că nu s-a schimbat mult. Mai multe standuri din lemn stau aşezate unul lângă altul şi peste tot flutură în vânt păturile şi şalurile de masai frumos colorate. În spate se află, ca şi până acum, poşta, unde, aşa cum constat mai târziu mirată, se află patru calculatoare, cu ajutorul cărora misionarii sau foştii elevi se conectează prin Internet cu întreaga lume.

Mergem foarte încet, ca să nu-l pierdem pe James. Emoţionată, eu propun să facem întâi un tur prin Maralal, pentru că noi, albii, atragem imediat atenţia şi, astfel, James va afla precis de sosirea noastră.

Centrul din Maralal arată ca şi înainte, numai că s-a extins în toate direcţiile. Trecem pe lângă fosta căsuţă a Sophiei şi imediat mă năpădesc amintirile legate de ea. Pe vremea aceea, mi-a fost o prietenă foarte bună. Am avut norocul să fim în acelaşi timp însărcinate şi să aducem pe lume, în aceeaşi săptămână, fiecare câte o fetiţă. Aici în regiune, noi am fost primele femei albe care au născut şi, astfel, am putut sta împreună în aceeaşi cameră la spital. Sophiei şi artei ei culinare îi datorez faptul că în ultima lună de sarcină am putut pune pe mine cele zece kilograme de care aveam nevoie. Astfel, am ajuns la greutatea minimă de şaptezeci de kilograme, necesară pentru naştere. Astăzi, la înălţimea mea de 1,80 m am cu mult mai multe kilograme şi nu sunt gravidă în luna a noua. Mi-ar plăcea atât de tare să le revăd pe Sophia şi pe fiica ei!

După ce ne-am terminat turul prin Maralal, parcăm maşina în faţa lodgingului în care mă cazam eu înainte mereu cu Lketinga. Nici nu apucăm să coborâm, că ne şi înconjoară cel puţin opt bărbaţi tineri, care vor să ne vândă ceva. Unul din ei povesteşte că acum câteva săptămâni, aici, exact în acest lodging, a fost turnat filmul „îndrăgostită de un masai”. Oare vom cunoaşte şi povestea aceasta? Altul dă afirmativ din cap şi întreabă dacă nu cumva facem şi noi parte din această echipă de filmare. Noi facem semn cu capul că nu, după care intrăm în restaurant.

Este aranjat altfel faţă de cum îl ţineam eu minte. În mijloc se află o tejghea care seamănă cu un bar şi care este împrejmuită cu plasă de sârmă. Printr-o deschizătură mică, ni se dă Cola comandată. Bărbaţii ne înconjoară în continuare şi unii miros a

bere. Mă întreabă cum mă cheamă şi le spun un nume oarecare. Nu vreau să mă las recunoscută ca fiind adevărata femeie masai albă, mai ales că nu ştiu încă cum a fost primită echipa de filmare aici, la Maralal. Dar ce se întâmplă dacă apare James?

Ca să le distrag atenţia, îi întreb dacă au samosas, nişte colţunaşi umpluţi cu carne. Unul dintre bărbaţi se duce imediat şi apare numai după câteva minute cu zece samosas, împăturiţi într-o hârtie de ziar veche şi mi-i pune pe masă. Tovarăşilor mei de călătorie, Albert şi Klaus, când văd cerneala neagră de tipar plină de grăsime, le dispare apetitul.

Dar unde este James? Mai aşteptăm cam o jumătate de oră, dar el tot nu apare. Oare nu a primit ultima mea scrisoare? Ce-i drept, eu nu am stabilit un punct de întâlnire exact, pentru că Maralal, aşa cum îl ţineam eu minte, oferă o vizibilitate foarte bună.

Pe masă încep să se adune printre samosas şi diverse suvenire pentru turişti: podoabe de masai lucrate manual, rezemătoare din lemn pentru cap, precum şi rungus, acele bastoane ale războinicilor, începe să devină incomod. Plătim colţunaşii, pentru condiţiile de aici o sumă enormă, iar ce rămâne împărţim la clienţii rămaşi. Afară James tot nu se vede, aşa că ne hotărâm să mergem mai întâi la lodgea safari, ca să ne preluăm camerele în linişte.

De această lodge mă leagă amintiri cu totul deosebite. Pe terasa ei am stat atunci când am venit prima dată în Maralal, ca să-l caut pe cel ce avea să-mi devină mai târziu soţ. Urmăream ore în şir zebrele, maimuţele şi porcii mistreţi din jurul gurii de apă şi mă întrebam, în spatele căruia dintre dealuri trăieşte oare acest războinic misterios şi dacă bănuieşte că mă aflu în apropierea lui. Alergam zilnic prin Maralal, cu braţele pline de fotografii şi îi tot întrebam pe bărbaţii îmbrăcaţi tradiţional, de Lketinga. După zece zile, străduniile şi rugăciunile mele au fost răsplătite. Mi-am putut

strânge în braţe dragostea vieţii mele, iar destinul nostru şi-a început cursul.

Mai târziu, soţul meu m-a adus în această lodge, atunci când eram atât de slăbită din cauza malariei, încât abia puteam merge. Pentru că timp de câteva săptămâni eu nu mâncasem nimic, Lketinga a vrut să mă ducă, până la urmă, din disperare, într-un loc unde existau salate şi sandvişuri, adică mâncare pentru albi. Şi într-adevăr, după luni de zile de mămăligă şi carne de capră, un sandviş a reuşit să-mi readucă atunci pofta de viaţă. De dormit, ce-i drept, nu am dormit aici niciodată.

REVEDEREA CU JAMES

Las amintirile deoparte şi mă întorc la maşină, ca să-mi iau bagajul. Deodată, auzim un pârâit puternic şi în următoarea secundă vedem că vine cineva pe o motocicletă. Îl recunosc imediat pe James. Nu-mi vine să cred, merge pe motocicletă! Parchează cu grijă, îşi dă şapca jos şi aleargă, râzând ca un băieţel, spre mine, cu braţele deschise, care, în ciuda căldurii, sunt băgate într-o geacă groasă. Pentru prima dată ne luăm în braţe şi bucuria noastră este enormă.

În toţi aceşti ani, noi nu am avut contact decât prin scrisori. El este puntea de legătură cu întreaga familie. Fără el nu ar fi putut exista niciun fel de comunicare. Minute întregi nu facem altceva decât să râdem. Sunt surprinsă de felul în care James a evoluat. Când l-am văzut ultima dată, era un elev cam de şaptesprezece ani, iar astăzi pare a fi un bărbat matur.

Îi salută cu exuberanţă pe Klaus şi pe editorul meu, pe care James îl cunoaşte deja. Emoţionat, el ne povesteşte că ne-a văzut

maşina în Maralal în ultimul moment şi că a plecat imediat după noi cu motocicleta, dar noi nu l-am văzut în oglinda retrovizoare. Firesc, la norii uriaşi de praf pe care îi lasă maşinile în urmă! Şi în plus, noi nu ne-am aşteptat ca el să vină cu motocicleta.

După un salut călduros, mergem cu toţii înapoi pe terasă şi începem să povestim. James este ceva mai înalt decât mine, iar faţa lui s-a mai împlinit, fapt care face ca ochii săi să pară mai mici. Are o ţinută sportivă, este îmbrăcat foarte gros şi are încălţăminte solidă, un fel de bocanci, pe care eu nu i-am văzut în părţile acestea niciodată. Înainte, localnicii purtau sandale făcute din cauciucuri vechi sau papuci de plastic.

Râzând, James povesteşte că toată lumea din Barsaloi ne aşteaptă, iar mamei nu-i vine să creadă că venim, până nu ne vede în faţa manyattei. Ne spune că ea se bucură foarte tare şi că a ştiut mereu că mă va mai vedea o dată. Albert îl întreabă de motocicletă şi imediat ochii lui James încep să strălucească. Este foarte mândru de realizarea lui, spunând că numai el şi un fost coleg de şcoală au ajuns să aibă motocicletă. Faptul că poate străbate distanţa lungă de la şcoală până acasă, la familia lui, în acest fel, reprezintă pentru el o înlesnire considerabilă. Ce-i drept, nu-şi poate permite acest lucru decât la sfârşit de săptămână, altfel cheltuielile pentru benzină şi întreţinere ar fi prea mari. El este headmaster, adică directorul unei şcoli mai mici, aflată la câţiva kilometri de Barsaloi, iar până acolo are de mers 45 de minute. Este de neimaginat că un director de şcoală nu-şi poate permite să plece zilnic acasă cu motocicleta! Acesta este nordul Kenyei – ţinutul sâmburilor – iar pentru James este ceva normal. El este fericit că are o motocicletă.

Bineînţeles, înainte de toate, trebuie să povestesc despre Napirai. De ce nu a venit şi ea aici cu mine? Cât este de mare? întreabă de noi, de familia ei africană? Oare va veni şi ea vreodată?

îi place să se ducă la şcoală? întrebări peste întrebări, la care eu răspund cât pot de bine. Îi explic sincer lui James că mai întâi vreau să-mi formez o imagine de ansamblu, pentru ca apoi, prin fotografii şi materiale filmate, să îi pot trezi şi lui Napirai interesul pentru o vizită ulterioară. Dacă totul decurge acum fără probleme, mai mult ca sigur va veni şi ea cu noi la următoarea vizită.

Timpul zboară pe nesimţite şi deja suntem conduşi la o masă pentru cină. Suntem singurii clienţi. Nici înainte aici nu întâlneam alţi turişti şi, totuşi, lodgea pare, în mod misterios, să funcţioneze. James mănâncă pentru prima dată aici şi se uită interesat la tacâmurile din dreapta şi din stânga farfuriei.

Ca aperitiv ni se serveşte o felie de pâine prăjită cu ciuperci, şi îmi vine să râd, pentru că ştiu că sâmburii nu mănâncă ciuperci. James întreabă precaut ce fel de mâncare este aceasta şi se uită cam surprins la bucăţica mică de pâine prăjită. Râd atât de tare, încât abia pot să-i explic. În permanenţă îmi vin în minte cuvintele lui Lketinga: „Ce mănâncă albii nu este mâncare adevărată şi nici nu te saturi din asta." Când spunea asta, se strâmba. Cu o faţă asemănătoare se uită şi James acum la felia lui de pâine. În sfârşit, reuşesc să mă opresc din râs şi îi explic despre ce este vorba şi că acesta este doar un aperitiv. El spune: „Okay, nu-i nicio problemă, o să încerc. La urma urmei, eu sunt musafir şi, ca oaspete, trebuie să mănânci ce ţi se oferă".

După câteva minute, îl scap pe James de aperitiv şi vine şi al doilea fel, o supă de roşii. Asta îi place ceva mai mult, deşi nici cu aşa ceva nu este obişnuit. În cele din urmă, ni se aduce o bucată de carne. Mai degrabă aşa ceva îl încântă, deşi, după părerea lui, bucata este cam mică. La sfârşit ni se serveşte o cremă de ciocolată, de care nu a mâncat niciodată şi nici aceasta nu-l poate ademeni.

În timp ce mâncăm, râdem şi vorbim mult. Întreb de Lketinga, iar James îmi spune: „He is not bad in this time." Adaugă faptul că este bine şi că acum o lună s-a căsătorit cu o fată tânără. Pe mine mă surprinde acest lucru, pentru că, în ultima scrisoare, James nu a pomenit nimic de intenţia lui Lketinga de a se căsători. James îmi explică că Lketinga abia cu puţin timp în urmă s-a hotărât asupra unei noi căsătorii, prima lui soţie, respectiv a doua după mine, fiind mereu bolnavă şi pierzând, astfel, mai multe sarcini. Aflu că Lketinga nu are până acum în Kenya decât o fiică, Shankayon, iar el, dorindu-şi mai mulţi copii, s-a săturat să aştepte. Aflu că soţia lui cea bolnavă nu mai este de câteva luni în Barsaloi, pentru că s-a întors la mama ei.

Într-adevăr, acestea sunt noutăţi neaşteptate şi surprinzătoare şi sper ca apariţia mea să nu provoace şi mai multe probleme. După ce îi împărtăşesc lui James temerile mele, îmi spune râzând: „Nu, nu, nu sunt probleme!"

Îmi explică faptul că Lketinga nu a vrut să fie singur la sosirea mea, pentru că acest lucru mi-ar fi făcut o impresie proastă asupra lui. Iar pentru că el îşi dorea şi alţi copii, aceasta a fost cea mai bună soluţie. Prima parte a justificării lui mi se pare, ce-i drept, foarte deplasată, totuşi mă bucur că Lketinga are alături o soţie din tribul său. Mai mult ca sigur, este o fată tânără, nu cu mult mai în vârstă decât fiica noastră, Napirai!

Pentru noi, europenii, acest lucru este de neimaginat, dar, în cultura sâmburilor, bărbaţii nici nu au altă posibilitate decât să-şi aleagă soţii tinere. De cele mai multe ori, fetele sunt căsătorite cu bărbaţi mai în vârstă decât ele cu până la patruzeci de ani, iar dacă aceştia mor, femeile nu mai au voie să se recăsătorească, chiar dacă ele nu au decât abia douăzeci de ani. Au voie să mai nască copii, iar aceştia primesc numele de familie al celui decedat, neştiind

însă, cine este adevăratul tată, pentru că despre acest lucru nu se vorbeşte. În mod normal, la sâmburi nu există căsătorie din dragoste. Căsătoria mea cu Lketinga a fost o mare excepţie. Ştiu că astfel el a trăit ceva frumos şi neobişnuit, dar, pe de altă parte, acest lucru l-a răscolit şi l-a dezorientat.

Oare cum va fi cu noua lui soţie? Sunt curioasă. Pe prima lui soţie o cunoşteam. Pe vremea când era fată, ea făcea de multe ori cumpărături la noi în magazin. Peste câţiva ani am descoperit-o în materialul filmat de părintele Giuliani la nunta noastră şi m-am bucurat foarte tare. Mi-ar fi plăcut să o revăd ca femeie tânără şi ca mamă a surorii vitrege a lui Napirai.

Ne mutăm în camera cu cămin şi mai bem un pahar de vin. James rămâne la Cola, pentru că el nu ştie ce este vinul şi trebuie să mai meargă cu motocicleta până la Maralal. În timp ce eu mă uit la focul care pâlpâie, ascult atentă cum James le povesteşte lui Albiri şi lui Klaus despre prima lui întâlnire cu mine. S-a întâmplat în faţa şcolii din Maralal, după ce eu îl găsisem, în sfârşit, pe Lketinga. Lketinga m-a dus la şcoală, ca să mi-l prezinte pe fratele lui şi să-i comunice că plecăm la Mombasa. James, pe vremea aceea avea cam paisprezece ani, a fost chemat şi a venit foarte timid la noi. Şi-a lăsat privirea în jos şi abia se încumeta să se uite la noi.

Acum încearcă să descrie starea lui de atunci: „Eram foarte nesigur, pentru că eu credeam că această albă este sponsorul meu. Ştiam că o doamnă din America finanţează şcoala mea şi mă întrebam ce caută ea, dintr-odată, acolo. Oare ce putea să însemne asta? Eram foarte agitat. Abia când fratele meu mi-a explicat că Corinne este cu el şi că ea a venit până aici ca să-l caute, mi-am dat seama despre ce este vorba. Dar şi aceste noutăţi mi se păreau ieşite din comun. Fratele meu, împreună cu o albă, care voia să locuiască la mama?! Situaţia mi se părea problematică, pentru că el

nu a fost niciodată la şcoală. El nu ştia nimic despre lumea albilor, iar ceilalţi de la noi de acasă nu cunoşteau decât viaţa tradiţională a sâmburilor. Este altceva dacă ai frecventat o şcoală. Dar aşa, eu nu vedeam decât probleme. Lketinga este mai mare decât mine, iar pe vremea aceea era un războinic. Eu, dimpotrivă, eram un băiat de şcoală, căruia nu i se făcuse încă circumcizia şi nu puteam să-i spun unui războinic ce gândeam. Şi, într-adevăr, problemele au apărut încă din Mombasa, iar Corinne se afla peste câteva săptămâni din nou în faţa şcolii, de data aceasta, însă, singură. Îl căuta din nou pe fratele meu, pe vremea aceea bolnav. M-a rugat să o duc la Barsaloi, la familia mea. I-am promis că o s-o ajut, deşi pentru mine ar fi fost foarte problematic să plec de la şcoală pentru câteva zile. La noi nu ai voie să părăseşti şcoala decât în vacanţă sau când moare cineva. Chiar nu ar fi fost bine! Slavă Domnului, ea a găsit singură o soluţie şi apoi şi drumul." James se uită la mine râzând. Multe din cele povestite de el, din punctul lui de vedere, pentru mine sunt noi şi, totuşi, parcă am acum în faţă acele vremuri.

Mâine soseşte, în sfârşit, momentul. Voi merge din nou pe drumul de la Maralal la Barsaloi şi, pentru prima dată de la fuga mea de-acum paisprezece ani, mă voi afla faţă în faţă cu Lketinga. Nu pot să spun că nu am un sentiment de teamă. Focul s-a stins, iar noi toţi ne simţim cam epuizaţi după drumul lung şi primele emoţii. Stabilim să ne întâlnim a doua zi de dimineaţă cu James la poştă şi să cumpărăm împreună strictul necesar.

Ne retragem în camerele noastre şi mă bucur că arde şi aici un foc mic în cămin. După puţin timp mă întind în pat sub plasa de ţânţari şi aştept să adorm. Dar acum, când este atâta linişte în jurul meu, îmi dau seama cât sunt de răscolită. Somnul se lasă aşteptat, în schimb, simt cum mă cuprinde o tristeţe ciudată. Cu cât mă

gândesc mai mult, cu atât intru mai mult în panică. Mi-e teamă că mâine, când îi voi vedea pe mama şi pe Lketinga, voi plânge, ceea ce, conform tradiţiei sâmburilor, este un semn rău. La ei nu se varsă lacrimi decât atunci când moare cineva.

Mă ridic încă o dată, mă aşez în faţa uşii şi trag cu urechea la liniştea nopţii. Curând va fi lună plină. Peste tot, se aude trosnind ceva în tufişuri, dar de văzut nu pot vedea nimic. În apropiere aud o maimuţă ţipând scurt şi, dintr-odată, în depărtare, desluşesc cântece de războinici. Undeva acolo, afară, s-au strâns zeci de războinici şi fete, care dansează în lumina lunii. Datorită vântului, intensitatea cântecelor creşte, după care scade din nou. Din când în când, se aude clar un tropăit de picioare, care este întrerupt la intervale scurte de timp de un ţipăt scurt şi ascuţit. Stau şi trag cu urechea, imaginându-mi cum îşi execută războinicii, frumos împodobiţi, salturile lor înalte, în timp ce fetele tinere, cu podoabele lor grele la gât, îşi mişcă capul în ritmul muzicii. Înainte, când soţul meu dansa şi el, mă uitam des la astfel de dansuri, şi, de fiecare dată, mă impresionau şi mă cuprindea emoţia.

Simt cum tristeţea şi incertitudinea cedează şi încep să mă simt fericită şi degajată. Acum sunt pregătită să mă întâlnesc mâine cu familia mea şi abia aştept! Satisfăcută, mă strecor din nou sub plasa de ţânţari, adulmec aerul din cameră cu un uşor miros de fum şi, peste puţin timp, adorm.

La ora stabilită ajungem la poştă. Aceiaşi bărbaţi tineri de ieri se adună iar în jurul nostru şi vor să-şi încerce calităţile de afacerişti. În mod surprinzător, Albert, pe care, pentru protecţia mea îl prezentăm drept tatăl meu, primeşte cadou un rungu tradiţional, adică un ciomag din lemn tare.

Abia când apare James şi schimbă câteva vorbe cu tinerii, ne putem uita, cât de cât în linişte, prin piaţă şi astfel alegem o pătură

frumoasă, călduroasă pentru mama mea soacră. În bagaj am deja două pături, una roşie-portocalie pentru Lketinga, pentru că lui îi plac culorile acestea şi încă una în carouri pentru fratele lui mai mare. Bărbaţii le poartă şi ca haine, care să le ţină de cald. Mama va primi o pătură deosebit de călduroasă, pentru manyatta.

Apoi plecăm cu maşinile la un magazin, unde se pot cumpăra alimente în cantităţi mai mari. Comandăm câte un sac de 25 de kilograme cu orez şi mălai de bună calitate, diverse grăsimi pentru mâncare, praf de ceai, dulciuri, săpun şi altele. În magazinul de alături se vând legume. Şi aici comandăm mai multe kilograme de roşii, morcovi, varză, ceapă şi portocale. Trebuie să mai cumpărăm şi pentru noi câteva ceva, pentru că nu avem de gând să trăim numai din carne de capră.

Înainte să plecăm, James se mai duce repede la negustorul de tutun şi cere să-i împacheteze 3 kg de tutun de mestecat. Pentru oamenii bătrâni, acesta este aproape la fel de important ca şi mâncarea. Cu noi în maşină mai vine o femeie, îmbrăcată frumos, în stil tradiţional. Este foarte fericită că poate merge cu maşina atâta drum. Aici este ceva normal, dacă ai loc în maşină, să mai iei persoane străine.

DE LA MARALAL LA BARSALOI

În sfârşit, putem pleca. James merge cu motocicleta în faţa noastră. Acum există un nou drum până la Barsaloi, pentru că cel vechi nu mai era practicabil absolut deloc. Păcat, pentru că mi-ar fi plăcut să li-l arăt tovarăşilor mei de călătorie. Drumul cel nou a fost dat în folosinţă abia acum câteva luni şi de aceea, deocamdată

se poate merge relativ bine. În anii trecuţi nu aveai încotro şi trebuia să mergi pe un drum ocolitor, prin Baragoi.

Trecem prin ultimele bălţi formate de ploaie şi gropi pline de noroi şi, nu după mult timp, începe un urcuş considerabil. James lasă în urmă cu motocicleta sa un nor de praf gros şi negru. Din când în când, ne ies în faţă bărbaţi şi femei, care merg spre oraş. Femeile cară tigve pline cu lapte, pe care vor să-l vândă acolo. Pentru o astfel de afacere mică, ele merg zilnic ore întregi.

Tigvele sunt uşoare şi se fac, încă din vremuri străvechi, din dovleac sau din lemn şi sunt folosite ca vase. Masaii sau sâmburii leagă de ele panglici din piele brodate cu perle colorate sau împodobite cu scoici mici. Ca să poată refolosi tigvele, femeile le afumă seara cu un lemn aprins şi astfel le sterilizează. De aceea, laptele miroase puţin a fum, fapt care mie mi-a plăcut în mod deosebit la cel pe care îl beam la mama în colibă.

Bărbaţii, de cele mai multe ori, trag după ei una sau mai multe capre, câteodată chiar o vacă, pe care vor să le vândă în Maralal. Se despart de animalele lor numai atunci când au nevoie urgentă de bani pentru ceremonii, nunţi sau note de plată de la spital.

Chiar dacă şoferii noştri sunt nevoiţi să pună în funcţiune tracţiunea pe patru roţi, drumul pe care mergem este confortabil, în comparaţie cu drumul cel vechi prin tufişuri. Nici elefanţi şi nici bivoli nu ne taie calea şi nu ne blochează trecerea. După o oră bună de urcat şi de coborât, ajungem într-un sat mic, pe nume Opiroi. Unele femei stau cu copiii lor în faţa colibelor şi se uită după maşini. Copiii mici, în parte dezbrăcaţi sau numai într-un tricou, ne fac cu mâna de pe marginea drumului. O biserică pe jumătate terminată domină piaţa cea mică. Mergem mai departe fără să ne oprim, pentru că vrem să ajungem cât mai repede la Barsaloi.

Traversăm mereu albiile mici ale pâraielor secate. Aici, în ţinut, lumea duce lipsă de apă.

Spre mirarea mea, văd multe cămile care, speriate de maşinile noastre, dispar în tufişuri, ca şi cum ar fi filmate cu încetinitorul. Se pare că sâmburii au început, în ultima vreme, să crească mai mult cămile.

Ajungem pe o colină, aflată între două dealuri stâncoase. Imediat după ce trecem de ea, oamenii din Barsaloi ne pot recunoaşte după norii de praf din zare, deşi până la ei mai avem o jumătate de oră de mers. Astăzi ne aşteaptă precis jumătate din sat.

La ultima oprire, Klaus vine cu propunerea să meargă el înainte în sat, cu unul din şoferi, ca să poată face în linişte pregătirile necesare pentru a filma sosirea şi, totodată, reîntoarcerea mea. James este de acord şi va încerca să-i explice acest lucru lui Lketinga. Până atunci, Albert şi cu mine putem să vizităm şcoala, situată înainte de Barsaloi-River. A fost construită tocmai când am plecat eu din sat. În afară de câteva ziduri de temelie, nu se afla atunci nimic. Şi astăzi mai lipsesc încă multe lucruri, aşa cum constatăm mai târziu, dar copiii de aici, din ţinut, au, în sfârşit, o şcoală.

La scurt timp după ce pleacă Klaus, mă cuprinde un sentiment de teamă. Oare ce va spune Lketinga, atunci când va vedea că primul venit este un străin şi, pe deasupra, mai are şi o cameră de filmat? Dar ceilalţi oameni din sat, oare ce vor spune? Cei mai mulţi nu ştiu ce este acela un film, iar Klaus vrea să instaleze camera pe stativ!

Nu prea sunt în apele mele când mă gândesc la acest plan, dar îndoielile mele puternice sunt spulberate de gândul la Napirai. În special pentru ea am vrut să fac din această călătorie un documentar, pentru ca să poată trăi cât mai multe din aceste

evenimente. Dacă te gândeşti bine, părinţii ei se reîntâlnesc după ani de zile. Poate că nu-şi mai aduce aminte de vremurile din Kenya şi, într-un anume fel, toate îi sunt străine. Ea se află între două culturi, dar trăieşte doar într-una – cea a albilor. Inima mea bate pentru Africa mai mult decât a ei. Napirai vede lucrurile din perspectiva unei albe şi, cu toate acestea, nu este considerată albă. Pentru ea nu este simplu. De aceea, vreau să filmez şi să fotografiez cât pot de mult, ca să-i pot duce mai aproape familia africană.

Neliniştea mea ia amploare. Sunt curioasă şi încordată la maxim. În depărtare se văd deja primele locuinţe din Barsaloi. Pare să se fi extins ceva. Totuşi, imaginea îmi este atât de familiară, de parcă abia aş fi plecat de aici.

Printre tufişuri şi salcâmi se vede clădirea cea lungă a şcolii. Ne apropiem cu maşina de o poartă, în faţa căreia ne aşteaptă deja directorul şcolii. Ne întâmpină călduros. În spatele lui se află un zid, pe care vedem diverse picturi, una reprezentând un judecător în robă şi cu tocă pe cap. Lângă el, doi copii joacă fotbal. A treia pictură reprezintă o masă cu un computer, la care lucrează un bărbat îmbrăcat într-un costum elegant. Deasupra picturilor este scrisă maxima: „Walk out productive". Aici, în stepa aceasta îndepărtată, pictura cu computerul, cel puţin, arată cam ciudat, mai ales că ştiu de la James că, de multe ori, ei duc lipsă de materiale de strictă necesitate, cum ar fi creioane şi hârtie. În afară de asta, nici el nu se pricepe la computer.

Directorul ne conduce prin clădirea şcolii, iar eu mă minunez ce a putut lua naştere aici, cu cele mai sărăcăcioase mijloace. Sălile de clasă sunt simple, dar aranjate practic. Ferestrele nu au geam de sticlă, în schimb sunt închise cu plasă de sârmă. Toată mândria directorului este o bibliotecă mică, cu câteva cărţi. Copiii îşi pot lua

de acolo o carte, pe care o citesc într-o sală goală şi simplă. Bineînţeles, cărţile nu le pot lua acasă, pentru că în manyatta, din cauza fumului, se strică.

Câţiva copii se uită curioşi prin grilajul de la ferestre şi îi admiră pe oaspeţii albi. Într-un colţ al curţii, alţii stau aliniaţi şi aşteaptă să-şi umple farfuriile de aluminiu cu ugali, un fel de mămăligă. Toţi dau impresia că sunt timizi, dar mulţumiţi. Eu sunt sigură că sunt mândri de faptul că părinţii lor i-au putut trimite la şcoală. Oare ce ar spune fiica mea, dacă ar trebui să meargă aici la şcoală?

Indiferent de cât de interesantă şi emoţionantă este vizita la şcoală, vreau să merg acum în sat şi să-mi revăd, în sfârşit, familia. Ei, precis, nu au înţeles de ce noi tot nu apărem, din moment ce a trecut atâta vreme de când au văzut norii de praf.

În sfârşit, coborâm încet cu maşina panta abruptă a râului Barsaloi şi traversăm albia uscată, lată de 150 de metri. Încă câţiva metri şi am ajuns în sat. Pe dreapta şi pe stânga drumului se văd primele colibe.

Inima îmi bate cu putere, şi încerc să cuprind cu privirea cât pot de mult. Oare unde este Lketinga? Oare unde mă va aştepta? Este în sat sau aşteaptă într-o colibă, ferit de toate privirile curioase? Au apărut atâtea colibe din lemn, încât nu ştiu încotro să mă uit mai întâi. Pretutindeni văd oameni. Sus, în stânga, recunosc misiunea. Mi se pare că este mai mică decât înainte. De asemenea, lipsesc bananierii cei verzi. În schimb, biserica este gata. Copiii sar după noi, la ceva distanţă în spatele maşinii.

Acolo! în sfârşit, descopăr cea de-a doua maşină a noastră şi motocicleta lui James. Şoferul nostru opreşte direct lângă el. Când mă pregătesc să cobor din maşină, cam buimăcită, văd două mâini ţâşnind în maşină prin fereastra deschisă, care mă iau de gât şi cineva începe să mă sărute. Aud spunându-mi-se întruna: „Oh

Corinne, oh Corinne!", dar eu nu ştiu ce se întâmplă, cu atât mai puţin cine mi-a sărit de gât. James vine repede şi îl dă la o parte pe acel bărbat emoţionat.

LKETINGA

În sfârşit, reuşesc să cobor. Cam la douăzeci de metri în faţa mea, îl zăresc pe Lketinga sub un salcâm. Înalt şi mândru, stă cu picioarele încrucişate elegant, în poziţia tipică unui masai.

Ştiu, el nu se va mişca niciun pas. Nu se cade ca un sambur tradiţional să vină în întâmpinarea unei femei. Aşa că mă îndrept eu către el, sub privirile curioase ale oamenilor de jur-împrejur, îmi simt capul gol. Nu mai pot să gândesc nimic, aud numai zvâcnirile inimii mele. Aceşti câţiva metri mi se par infinit de lungi şi de îndepărtaţi.

Ca şi înainte, Lketinga este foarte înalt şi suplu. Îşi sprijină mâna stângă pe coapsă, în timp ce cu dreapta se reazemă elegant de un baston lung. Deasupra straielor sale roşii, prinse în jurul coapselor şi a unui tricou galben, poartă un şal mare alb, cu puncte albastre. În picioare are, ca de obicei, sandale făcute din cauciucuri vechi. În afară de bastonul lung, mai ţine în mână un rungu. Pe coapsa dreaptă, se vede ieşind de sub tricou teaca din piele a tesacului său.

Toate aceste lucruri le cuprind cu privirea, în timp ce mă îndrept spre el. În acelaşi timp, îl aud râzând şi spunând cu vocea lui blândă, uşor răguşită: „Hey, you are looking big, very big, like an old Mama!" Acest salut îmi alungă jena, şi îi răspund în glumă: „Şi tu arăţi ca un bărbat în vârstă."

Ajunsă la el, îl privesc în ochi şi atunci totul se petrece cumva ca de la sine. Ne cădem unul în braţele celuilalt, ne salutăm şi ne

strângem la piept cu toată dragostea. Nu contează că aici nu se obişnuieşte aşa ceva. Nu a fost planificat şi este ceva firesc. După câteva secunde mă desprind de Lketinga şi îl privesc în faţă. Ne urmărim reciproc cu privirea. El arată cu mult mai bine faţă de acum şase ani, când s-a întâlnit Albert cu el la Maralal, ca să-i dea cartea. Fotografiile pe care le-a adus de la această întâlnire m-au impresionat puternic. Astăzi, dimpotrivă, recunosc pe faţa lui mult din frumuseţea de odinioară. Ca şi înainte, are un profil minunat. Trăsăturile feţei sunt minunate, nasul nu este mare şi buzele sunt frumoase şi pline. Când râde, dinţii lui albi, cu ştirbitură, strălucesc. Pomeţii sunt şi mai puternici decât înainte, fapt care face ca obrajii să pară uşor supţi. Pe fruntea înaltă s-au format între timp câteva riduri, în schimb, părul lui creţ şi scurt este încă aproape negru. În găurile mari ale urechilor, lărgite conform obiceiului sâmburilor, atârnă nişte inele de metal mici, din argint.

În timp ce glumim, îmi ia mâna cea dreaptă, pe care am o brăţară de argint, o ridică şi întreabă puţin mirat: „What is this? De ce nu mai porţi brăţara pe care ţi-am făcut-o cadou de nuntă? Ce brăţară este aceasta şi ce reprezintă ea?" Luată prin surprindere, îi răspund puţin jenată, dar râzând: „Tu însuţi ai spus că m-am îngrăşat. A trebuit să dau jos brăţara noastră, pentru că-mi era prea strâmtă." El dă din cap, fără să înţeleagă.

Primele secunde m-au răscolit foarte tare şi simt cum ochii încep să mi se umple încet cu lacrimi. O, Dumnezeule, numai să nu plâng acum! Mă întorc puţin cu spatele la Lketinga, ca să-mi ascund emoţia. Dar el a observat deja şi îmi ia din nou mâna: „Don't cry! De ce plângi? Nu este bine." Respir adânc, îmi muşc buzele şi încerc să-mi păstrez calmul. În niciun caz nu am voie să vărs lacrimi în faţa atâtor priviri! Aici, o femeie adultă nu are voie să plângă. Ca să schimb subiectul, îl întreb de mama. Lketinga îmi

spune, dând din cap: „Okay, okay, mai târziu le duc la mama. Pole, pole – încet, încet."

Abia acum îl văd pe Klaus, stând într-o parte şi filmând tot. La el nici nu m-am mai gândit! Treptat se apropie şi Albert, pe care fostul meu soţ îl salută prietenos cu o strângere de mână şi râzând. Se vede pe faţa lui Lketinga cât de mândru este de vizita lui. Ca şi înainte, se mişcă liniştit şi graţios. Singura care este agitată se pare că sunt eu. Cu toate acestea, mă mir cât de simplu şi de firesc, aproape în joacă, pot discuta cu Lketinga. Parcă nici nu ar fi trecut atâţia ani. Ne-am putut relua imediat limba „noastră" familiară, o engleză simplă, infiltrată cu cuvinte ale masailor. Încă de la început, conversaţia noastră este presărată cu poante şi aşa mă întreabă acum, râzând şi dând din cap: „De ce ţi-ai vopsit părul în roşu ca un războinic? Doar eşti o mamă bătrână!"

Deodată, privirea lui se întunecă, iar între sprâncenele lui îşi face apariţia o încruntare ameninţătoare, care, înainte, îmi prevestea ceva neplăcut. Mă întreabă cu o voce serioasă: „Unde este copilul meu? De ce nu a venit copilul meu aici?" Pentru un moment, inima mi se opreşte, după care începe să bată de două ori mai tare. Mă uit fix în ochii lui şi-i explic că Napirai trebuie să lucreze, în momentul de faţă, mult pentru şcoală, dar că mai târziu, când va termina cu toate, precis va veni şi ea la Barsaloi. Faţa lui se destinde şi, în timp ce mă cercetează cu privirea, îmi spune: „Okay, it 's okay. I wait for my child. I really hope that she will come."

Mă uit în direcţia unei clădiri lungi şi îl recunosc pe fratele mai mare al lui Lketinga, Papa Saguna. Stă la umbră, împreună cu alţi bărbaţi şi se uită la noi. Bucuroasă, îi fac cu mâna, la care el se ridică şi vine la noi. Ne salutăm cu o strângere de mână călduroasă, dar plină de respect. El este, ca să spunem aşa, capul familiei, deoarece tatăl nu mai trăieşte şi astfel, cuvântul său, ca

fiind cel mai bătrân, are mare importanţă. Vorbeşte doar limba maa, ceea ce m-a făcut să mă înţeleg greu cu el. Dar acum zâmbeşte, fapt care mă face să mă simt uşurată. Înainte nu ştiam niciodată dacă lui îi plăcea de mine sau nu. Într-un fel oarecare, mi se părea ca fiind cel mai sălbatic din toată familia. Când vorbeşte cu vocea sa răguşită, se aude de parcă s-ar certa cu cineva. El ne-a însoţit, în calitate de naş, atunci când am fost la Mombasa să ne căsătorim. Nu pot să uit mirarea lui copilăroasă, atunci când a luat contact cu viaţa de la oraş. La Mombasa, mulţimea de turişti pe jumătate dezbrăcaţi şi întinderea de apă, l-au speriat rău. Aici, în mijlocul tufişurilor, el este precis cel mai rezistent din familie. Mă bucur foarte tare că se află şi el aici. Mai târziu, aflu de la James că, deşi avea febră, a mers patru ore din satul său până aici ca să fie prezent la sosirea mea.

Lketinga se îndreaptă acum spre o enclavă mare şi îngrijită. Merge înaintea noastră şi pe mine mă fascinează din nou mişcările acestui bărbat. Ne apropiem de o casă de lemn verde, îngustă, lungă cam de zece metri, cu acoperiş din tablă ondulată. La scurt timp după aceea, aflăm că este casa lui James şi a familiei lui. Din toate direcţiile aud întruna: „Supa, Mama Napirai. Serian a ge? Hallo, Mama Napirai, ce faci?"

Străbatem mărăcinişurile înalte cam de doi metri, care încep direct lângă casă. Aceste îngrădituri servesc ca protecţie împotriva animalelor sălbatice şi împrejmuiesc proprietatea întregii familii. În timpul zilei există doar o singură ieşire, iar seara, după ce se întorc animalele, este baricadată cu grijă.

La fiecare câţiva metri dau mâna cu câte cineva şi văd tot felul de feţe. Cele mai multe sunt femei. Toate se uită fericite la mine şi mă întreabă, în afară de obişnuitul „Supa", dacă îmi mai amintesc de ele. Pe unele le recunosc din prima, pe altele, chiar nu ştiu, în

momentul respectiv, de unde să le iau. O femeie foarte bătrână, cu o grămadă de dinţi lipsă, mă salută cu o privire strălucitoare şi mă scuipă pe mâini, în semn de binecuvântare, îi recunosc imediat faţa bătrână, plină de riduri. Este mama fetei pe care am vizitat-o atunci în colibă, la câteva ore după ritualul inciziei. Locuia în vecinătatea noastră, a fost măritată la doisprezece ani şi, aşa cum este obiceiul sâmburilor, a fost supusă acelui ritual groaznic în dimineaţa nunţii. Tare mi-aş dori să o întreb pe această femeie de fiica ei, pentru că-mi amintesc foarte bine de ea. Era un copil foarte vesel. Dar aici, mai ales oamenii mai în vârstă, nu înţeleg decât limba maa, pe care eu, din păcate, în afară de câteva expresii, nu o înţeleg. Dintr-odată mă simt neajutorată, pentru că mi-aş dori să spun atâtea lucruri şi, singurul lucru pe care pot să-l fac este să stau fără să scot niciun cuvânt. Şi cu mama va fi la fel.

James mă împinge mai departe. În enclavă se mai află încă alte trei manyattas mai mari şi încă alte două mai mici, în care sunt ţinuţi iezii în timpul zilei, atunci când caprele sunt la păscut. Feţii, însă, sunt luaţi chiar în manyatta de locuit. Pereţii unei manyatta sunt făcuţi din pari de lemn subţiri, legaţi strâns unul lângă altul. Pe alocuri, se desprinde băligarul uscat de pe pereţi. Acoperişul este făcut din piei de capră, rogojine din sisal lucrate manual, câţiva saci şi bucăţi de carton. Toate sunt aşezate în aşa fel în straturi, încât să protejeze de ploaie. De obicei, în faţa colibei se află o piele de vacă făcută sul, lemne de foc stivuite şi împletituri de răchită ovale, care, în caz că cineva se mută, sunt legate pe spatele măgarilor ca suport de transport. Între ele trebuie să încapă toată averea.

În jurul manyattelor, păsările ciugulesc într-un pământ nisipos, roşu-maroniu. Mă mir de mulţimea de păsări pe care o văd, pentru că la sâmburi creşterea păsărilor este ceva cu totul neobişnuit.

Atunci când am apărut eu cu prima găină, s-a produs mare agitaţie. Nimeni nu ştia ce vreau să fac cu acest animal, pentru ei nefolositor. Pe vremea aceea, ei nu mâncau nici carne de pasăre, nici ouă, iar mama îşi făcea griji cum să o protejeze de animalele sălbatice. În plus, îşi făcea probleme că găina ar putea atrage păsări de pradă, ceea ce ar fi fost periculos pentru iezişori. Iar acum, aici sunt cel puţin zece găini. Când James vede că mă mir, îmi spune mustăcind: „Doar tu ne-ai învăţat ce putem face cu aceste animale! Soţia mea foloseşte acum, din când în când, şi ouă la gătit. Ce nu mâncăm, vindem la noi, în magazinul cel mic, surorilor de la misiune." Iar o noutate interesantă! Pe vremea părintelui Giuliani nu existau aici surori.

MAMA

James îmi întrerupe gândurile, spunând: „O să-ţi arăt mai târziu tot, acum mergem să o salutăm pe mama. Ne aflăm chiar în faţa colibei ei" şi îmi arată o manyatta de înălţimea unui om. Tocmai când vreau să mă aplec şi să mă strecor prin intrarea cea mică, James mă opreşte, şoptindu-mi: „Nu, nu, las-o pe mama să iasă, coliba este mică şi, la fumul pişcător de acolo, nici nu vă puteţi saluta cum trebuie. În plus, are şi mama un motiv să mai iasă afară."

James spune câteva propoziţii în limba maa în direcţia intrării, după care o aud pe mama cum se ridică şi iese, după puţin timp, din manyatta, în poziţie cocoşată. În sfârşit, mama se află în faţa mea – după mai mult de paisprezece ani! Copleşită, constat că, în tot acest răstimp, nu s-a schimbat aproape deloc. Eu mi-o imaginam mult mai bătrână şi mai slăbită de puteri. În loc de asta,

văd stând în faţa mea o mamă chipeşă şi maiestuoasă. Ne întindem mâinile una spre cealaltă şi, în timp ce ele se cuprind, ne privim reciproc. Nu scoatem niciun cuvânt şi, totuşi, ne spunem multe.

Dumnezeule, ce aură are această femeie! încerc să citesc în ochii ei uşor tulburi. În cultura sâmburilor nu se cade să iei pe cineva cu exuberanţă în braţe şi să-ţi arăţi impulsurile afective. Ei încearcă să ascundă sentimentele puternice, uitându-se, serioşi şi nemişcaţi, în gol. Noi ne ţinem încă de mâini şi mi se pare o veşnicie.

Mi-aş dori atât de tare să-i spun cât de importantă este pentru mine această vizită şi că, în toţi aceşti ani, am sperat din toată inima să mai am o dată ocazia să stau faţă în faţă cu ea! Aş vrea să-i spun că a fost prezentă în toate rugăciunile mele, că este unul dintre cei mai importanţi oameni din viaţa mea afectivă şi încă multe altele. În loc de asta, stau acolo, fără să spun nimic şi nu pot vorbi decât cu expresia ochilor mei şi cu inima.

Deodată, îşi întinde mâna dreaptă şi îmi cuprinde faţa, îmi apasă delicat bărbia şi-mi şopteşte: „Corinne, Corinne, Corinne!" Zâmbeşte fericită. Acum vraja s-a rupt. O îmbrăţişez şi nu pot să nu-i dau un sărut pe capul ei cu păr grizonat. În acest moment, sunt nespus de fericită pentru că am găsit curajul necesar de a mă întoarce aici. Simt că şi pentru ea, acesta este un moment foarte înduioşător.

Pentru câteva secunde, gândurile mele se întorc la prima noastră întâlnire. Atunci, când l-am găsit, în sfârşit, pe Lketinga, după lungi căutări pline de aventuri, aici, la Barsaloi, ne-am aşezat bucuroşi în manyatta pe pielea de vacă. În timp ce discutam emoţionaţi şi fericiţi, mama a intrat ghemuindu-se în colibă, s-a aşezat în faţa noastră şi s-a uitat la mine, fără să spună nimic. Mie mi se părea încruntată. Între noi nu se afla decât vatra din care ieşea fum. Ca şi astăzi, privirile noastre se cercetau reciproc şi

încercau, timp de câteva minute, să citească ce scrie pe faţa celuilalt. Atunci ea a spart gheaţa, întinzându-mi mâna ca să ne salutăm. Astăzi mi-a atins faţa.

Răscolită şi emoţionată de întâlnirea cu Lketinga şi cu mama, încep, pur şi simplu, să vorbesc, ca să lupt împotriva lacrimilor care mă podidesc. Îi fac complimente de cât de bine arată. Are şi acum o faţă plină şi aproape lipsită de riduri, numai că este ceva mai mică şi mai slabă. Părul de pe cap este tuns scurt şi grizonat, ceea ce face ca ochii săi să pară şi mai împăienjeniţi. Din cauza vetrei deschise din manyatta şi a fumului care iese de acolo, ea are, ca mulţi alţi sâmburi, probleme cu ochii. În afară de câteva şiraguri de perle colorate la gât, mai poartă ca podoabe nişte cercei din perle de sticlă şi alamă. La încheieturile de la mâini şi de la picioare recunosc brăţările înguste de argint de odinioară, care i-au intrat între timp adânc în carne. La nuntă, am primit şi eu de la Lketinga o brăţară asemănătoare. Am purtat-o atâta vreme, până când am făcut răni dureroase la încheieturi, care nu s-au mai vindecat luni de zile. Şi astăzi se mai văd cicatricele.

Îmbrăcămintea mamei constă dintr-o kanga albastră veche, pe care şi-a pus-o în jurul umerilor şi o fustă maro, cârpită în multe locuri. Mă bucur că i-am adus trei fuste noi. James ar fi putut să-i cumpere şi el, din banii pe care i-am trimis ca ajutor, o fustă, mă gândesc eu. Dar la ei, o haină este purtată atâta vreme cât ţine şi oricum, bătrânii sunt de părere că, mai mult de o haină, nu pot îmbrăca.

Mă dau. Într-o parte şi astfel o poate saluta şi Albert călduros şi respectuos pe mama. Ea îşi aminteşte de vizita lui anterioară şi se bucură să-l vadă. Pe Klaus, în schimb, îl priveşte cu ceva scepticism. Încă nu îl cunoaşte, iar cu camera lui i se pare cam periculos, în conversaţia noastră, James şi Lketinga preiau rolul de

traducători. Aduc pătura nou cumpărată şi i-o dau mamei. Dar, în loc să se bucure, ea se încruntă şi atunci eu mă întreb, puţin nesigură, oare ce nu-i convine. Mai târziu, aflu că se simţea prost, pentru că vedeau şi ceilalţi oameni ce cadouri primeşte ea, acest lucru provocând numai invidie şi nelinişte.

Ca să o înveselesc, caut în rucsacul meu albumul cel mic cu fotografii de-ale lui Napirai, pe care l-am pregătit special pentru ea şi pentru Lketinga. Când am sortat fotografiile, am început cu cele mai noi şi, pe măsură ce răsfoieşti mai departe, Napirai este tot mai mică. Mama şi cu Lketinga se aşază imediat şi încep să se uite la poze. Tatăl se minunează cât de mare este fiica lui şi râde: „Este la fel de lungă ca şi mine." Mama întreabă la fiecare poză dacă aceasta este tot Napirai. Ea nu prea poate orândui cum trebuie mulţimea de situaţii, pe care eu le-am ales intenţionat. Dar, cu cât Napirai este mai mică în poze, cu atât mama devine mai vioaie. Între timp, s-au strâns mai mult de zece capete, care se apleacă asupra albumului. Toţi vor să o vadă pe Napirai. Şi Papa Saguna, fratele mai mare al lui Lketinga, se uită interesat şi începe să râdă din inimă, astfel încât îi pot vedea dinţii perfect albi şi ochii strălucitori. La poza în care Napirai este cu caprele, se discută aprins. Când ajungem la ultimele fotografii, mama trece tandru cu mâna peste ele şi spune: „Da, acum o recunosc pe micuţa mea Napirai." Se uită la mine fericită şi râde. După ultima poză închide albumul, îl ascunde sub kanga şi mulţumeşte spunând: „Asche oleng."

O FAMILIE MARE

Acum, James ne invită să mergem la el în casă, ca să ne prezinte familia sa. Soţia lui a pregătit chai, adică ceaiul tradiţional, foarte dulce, amestecat cu lapte de capră. De la manyatta mamei sunt numai douăzeci de paşi până la intrarea în casa lui modestă. În faţa ei zburdă câţiva copii, care ne urmăresc curioşi la fiecare pas. În prag apare o femeie tânără, drăguţă şi plăcută. James ne-o prezintă ca fiind soţia lui, mama Saruni. Saruni, o fetiţă de trei ani, foarte vioaie, este prima lor fiică.

Conform obiceiurilor sâmburilor, părinţilor nu li se spune pe nume. Dacă se întâmplă, totuşi, acest lucru din greşeală, atunci, cel care a greşit trebuie să-i facă cadou celuilalt o capră. Prenumele sunt considerate ca ceva foarte personal. Dacă o pereche nu are încă copii, atunci femeia este numită „mparatut", iar bărbatul „lepayian". În momentul în care se naşte un copil, atunci cei doi părinţi sunt strigaţi de către membrii comunităţii Mama sau Papa, urmat de numele copilului. Numai dacă cineva nu este în acel moment acolo, atunci ai voie să-i pronunţi numele. În prezenţa persoanelor străine nu se pronunţă decât numele de familie şi din ce tată şi mamă provin.

Acest obicei ciudat despre pronunţarea numelui mă pune într-o situaţie neplăcută, pentru că nu prea ştiu cum să-l strig pe Lketinga. Înainte îi spuneam mereu „Darling", ceea ce astăzi ar fi nepotrivit. Nici „lepayian", adică „soţ" nu vreau să-i spun, pentru că suntem divorţaţi şi nu vreau să provoc speranţe greşite. „Papa Napirai" ar fi, poate, o soluţie, dar nu prea îmi vine să rostesc aceste cuvinte. Nu-mi va fi uşor să încep cu el o conversaţie de la o distanţă de doi, trei metri. Vrând-nevrând, vom alerga mereu unul către celălalt, ne vom privi sau va trebui să ne tragem de mânecă, ca să ne facem atenţi şi să putem vorbi.

Soţia lui James mi s-a părut simpatică de la început. La prima vedere nici nu ai crede că este o femeie sambur. La fel ca şi James, a frecventat şi ea o şcoală. Ea nu poartă la gât podoabe tradiţionale, ci un lanţ finuţ, modern, din perle negre şi aurii, iar părul ei nu este ras, aşa cum obişnuiesc femeile aici, ci împodobit într-un mod rafinat şi îndrăzneţ cu o basma. Este îmbrăcată modern, cu o jachetă tricotată şi o fustă grena. Ea şi cu James se detaşează de restul familiei, de parcă ar trăi într-o altă epocă. Cu o mână îl ţine în braţe pe cel mai mic copil al lor, iar cu cealaltă, ne salută pe noi. În ciuda aspectului modern, pare a fi timidă, deoarece vorbeşte încet şi ne priveşte doar câteva secunde.

Intrăm în sufragerie, o încăpere spaţioasă, cu mese de lemn simple, scaune şi taburete. Pereţii sunt decoraţi cu cele mai diverse lucruri. Lângă două fotografii de nuntă, în care James este împodobit ca un războinic tradiţional, atârnă o fotografie de-a lui, în care este îmbrăcat într-un costum închis şi cu cravată. Ce contraste! O fotografie a unor miniştri kenyeni, un poster uriaş cu echipa de fotbal braziliană şi un ursuleţ agăţat într-un cui, lângă o cruce creştină, toate acestea formează nişte contraste, care mă fac să râd în sinea mea. Privind cu ochii unui cetăţean al Europei Centrale, totul pare sărăcăcios şi, în parte, ciudat. Fireşte, dacă îmi aduc aminte de viaţa noastră din manyatta, această încăpere mi se pare aproape luxoasă.

Eu mă aşez pe un taburet, iar Lketinga se aşază şi el de partea cealaltă a mesei. Îşi pune picioarele sale lungi unul peste celălalt şi, cu mâinile lui suple, cuprinde bastonul subţire, fără de care nu merge nicăieri. Acesta îi ţine, într-un fel, loc de suliţă. Întreaga lui ţinută are un aer impozant şi, într-un oarecare fel, feminin. Sunt foarte fericită că-l văd într-o stare atât de bună, pentru că, în

definitiv, este şi rămâne tatăl fiicei mele, iar ea trebuie să fie mândră de el. Lketinga stă neclintit şi se uită la mine.

Brăzdez cu privirea camera, în timp ce soţia lui James pune pe masă nişte căni de ceai din email şi termosuri. Eu nu-mi mai revin din mirare. Termosuri! Astfel, ei pot păstra ceaiul făcut, pentru mai mult timp. În cazul acesta, plasticul se dovedeşte a fi un adevărat progres! Lemnul de foc este preţios, iar dacă focul tot arde, atunci pot face ceai pentru toată ziua, fără să mai risipească încă o dată lemn.

În timp ce discut cu Lketinga, James, Albert, Klaus şi şoferii noştri discută şi ei şi se miră. Lângă Lketinga, la perete, stă ghemuit fratele lui mai mare şi ascultă potopul de cuvinte englezeşti, pentru el neobişnuite. Îl rog pe Lketinga să-i traducă că tare mi-aş dori să o văd pe Saguna şi să-i dau personal un cadou. Papa Saguna îmi spune că fiica lui este plecată în fiecare zi cu vacile, dar că se va duce mâine acasă şi o va înlocui la păscutul vacilor, ca să poată veni Saguna poimâine aici. Abia aştept să o văd pe fetiţa de atunci! Ea a locuit cu mama şi cu mine în aceeaşi manyatta. La început îi era frică de faţa mea albă. Mai târziu, dimpotrivă, se îmbolnăvea de dorul meu, de fiecare dată când plecam pentru câteva zile la cumpărături şi nu voia să mănânce decât atunci când mă întorceam. Câteodată, când mă duceam la râu ca să aduc apă sau să spăl rufe, o luam cu mine. Ea se bălăcea într-o băltoacă şi chiuia de plăcere. Odată, i-am adus din Elveţia o păpuşă maro, care, la început, aproape a declanşat o revoltă în rândul locuitorilor satului, pentru că aceştia credeau că este vorba despre un copil mort. Sunt curioasă cum arată Saguna acum şi dacă-şi mai aduce aminte de mine.

Sorb din ceaiul fierbinte şi dulce şi simt cum încep să mă liniştesc. Acest ceai declanşează în mine un sentiment de patrie.

Lui Klaus i se pare oribil, iar Albert preferă şi el să aducă o sticlă de apă din maşină. Pentru mine, însă, este ca cea mai bună şampanie. De multe ori, băutura aceasta era singurul aliment pe care-l aveam la dispoziţie.

Afară, în faţa intrării, două fete mai tinere stau pe jos. Atunci, îl întreb pe Lketinga de sora vitregă a lui Napirai. El se întoarce şi le spune ceva celor doi copii. Una din ele intră timidă în cameră. Imediat recunosc o anume asemănare cu fiica mea, mai ales ochii şi fruntea. Îi fac cu mâna zâmbind, dar ea nu îndrăzneşte să vină la mine. Lketinga vorbeşte cu ea pe un ton hotărât, după care fetiţa, sfioasă, îşi ia inima-n dinţi şi mă salută, fără să ridice privirea. Şi Napirai a fost şi este şi astăzi, încă, un copil timid. Oare depinde de genă? Shankayon are nasul marcant al tatălui ei, în timp ce la Napirai se vede clar că a moştenit mai degrabă nasul rotund al bunicii ei africane.

Lketinga îmi spune că fiica lui merge la şcoală, după care face cu mâna un gest uşor dispreţuitor. Pentru el, şcoala nu are nimic de-a face cu viaţa adevărată, de aceea mi se pare de apreciat faptul că el, totuşi, îi oferă singurului său copil această posibilitate, aici, în Africa. Ca şi până acum, tatăl este acela care hotărăşte dacă un copil are voie să meargă la şcoală sau nu, deşi noul guvern a introdus obligativitatea şcolii. La vârsta ei de opt anişori, drăguţa Shankayon este foarte înaltă. Pe lângă ea zburdă Saruni, în vârstă de trei ani, care se uită la noi curioasă şi fără reţineri.

Tatăl ei, James, povesteşte mândru că, în afară de fratele lui mai mare, toată familia locuieşte aici în enclavă. Până şi mama a venit aici de pe partea cealaltă a satului, acolo unde am trăit noi înainte, ca să fie mai aproape de ei. Pe deal nu mai există oricum nicio manyatta, toţi s-au mutat în sat. Întreb mirată de ce. James răspunde râzând: „Doar vezi cum s-a extins şi cum s-a schimbat

Barsaloi. Astăzi avem aici în sat o sursă de apă, unde curge în permanenţă, printr-o conductă, apă potabilă curată. Nimeni nu mai este nevoit să meargă atâta drum, ca să aducă apă de la râu."

Eu nu pot decât să mă minunez întruna de ceea ce văd că s-a făcut aici, în ultimii paisprezece ani. James ne face semn spre curte şi ne arată o clădire mică din tablă ondulată. „Acolo este baia şi toaleta noastră", ne spune el mândru. Mai târziu, constat că toaleta este un closet turcesc, iar baia este o încăpere goală, în care se află un spălător din plastic, care stă pe pământ. Cât de simplă o fi toaleta aceasta, mă bucur că nu mai sunt nevoită să dispar în tufişuri, după care să ard hârtia folosită. Între un salcâm şi toaletă pe o frânghie atârnă rufe la uscat. Da, această enclavă îţi inspiră ceva paşnic. James a aranjat, într-adevăr, totul foarte bine.

Lketinga îmi întrerupe gândurile, întrebându-mă: „Ştii câte magazine sunt acum aici?" Eu dau din cap în sens negativ şi aştept nerăbdătoare să aflu. „Acum avem în Barsaloi paisprezece magazine, trei măcelării şi un bar cu bere. Este o nebunie, nu?" Într-adevăr, aceasta este o mare surpriză. Totuşi, acum şaptesprezece ani am fost prima care a pus pe picioare un magazin alimentar rezonabil. Când se termina toată marfa, nu mai aveai în tot Barsaloi şi în împrejurimi nicio posibilitate să cumperi ceva. Mă bucură foarte tare faptul că astăzi poţi găsi în permanenţă alimente suficiente. Tot ceea ce am văzut şi am auzit în timpul scurt de când mă aflu aici, îmi creează impresia că viaţa, de altfel ca şi până acum sărăcăcioasă şi dură, a devenit mult mai uşoară. Desigur, datorită sprijinului nostru financiar şi familia mea africană a dus-o, în toţi aceşti ani, ceva mai bine decât au dus-o mulţi alţii.

Ca şi cum Lketinga ar fi ghicit gândurile mele, se uită la mine şi-mi spune: „Really, viaţa este acum mult mai bună. Poate vrei să rămâi din nou aici?!" Apoi râde şi dinţii lui albi strălucesc. Puţin

jenată, dar mucalită, îi răspund: „Doar te-ai căsătorit din nou cu o femeie tânără. Unde este?" Imediat devine serios, face un gest supărat cu mâna şi răspunde scurt: „I don't know – somewhere!" Din cât se vede, nu vrea să vorbească despre ea, aşa că schimb subiectul.

În pragul uşii apare, din când în când, fiul cel mic, de doi ani, al lui James. În cinstea editorului meu, el a fost botezat Albert. Identitatea de nume pare să nu îl impresioneze prea mult, pentru că, imediat ce vede o faţă albă, începe să plângă şi fuge de acolo. Sora lui, Saruni, dimpotrivă, este mult mai sociabilă. Încet, încet, se furişează lângă mine. Este atât de drăguţă, încât aş lua-o imediat în braţe. Îmi aminteşte foarte tare de Saguna.

Stefania – între timp am aflat că pe soţia lui James aşa o cheamă – stă în încăperea mică de lângă intrare, care serveşte drept bucătărie. Fără să o întrebi ceva, ea nu spune nimic. În „bucătărie" nu se află decât vatra, ce-i drept, nu pe jos, aşa cum se obişnuieşte, ci ceva mai sus, astfel încât să poţi găti în picioare. De jur-împrejurul vetrei zidite se află un loc mic pe care să pui ceva, iar în stânga peretelui atârnă câteva oale, căni şi farfurii. Apa stă pe jos, într-o canistră de 20 de litri.

James ne întreabă dacă ne este foame, dar Lketinga protestează imediat hotărât: „Nu, trebuie să mâncaţi mai târziu o capră! O tai pe cea mai bună şi mai mare, special pentru voi." Albert spune că nu este nevoie şi, ca fost vegetarian şi iubitor de animale, se strâmbă. Dar James spune hotărât: „Ba da, bineînţeles că este nevoie. Ce-o să spună oamenii, dacă la întoarcerea ta noi nu tăiem cea mai bună capră?" Când vede feţele uşor consternate ale lui Albert şi Klaus, Lketinga râde cât îl ţine gura. Dar, până la sosirea turmei diseară, mai durează cam două ore. Ar trebui să profităm

de timpul acesta şi să ne stabilim locurile de dormit, înainte să se întunece.

TABĂRA NOASTRĂ

Mergem la misiunea din apropiere. Pe drum trebuie să dau întruna mâna cu lumea şi mereu aud spunându-mi-se: „Mama Napirai! Supa! Serian a ge?" Într-adevăr, este impresionant felul în care sunt întâmpinată după toţi aceşti ani. La misiune îi recunosc pe paznic şi o angajată. După cum ştiam, părintele Giuliani nu mai este aici. În locul lui, ne întâmpină un părinte tânăr din Columbia şi ne urează bun venit pe domeniul lui. Bineînţeles, nu are nimic împotrivă dacă ne instalăm corturile aici, sus, pentru câteva zile. El administrează misiunea de câţiva ani şi a auzit deja de femeia masai albă.

Ducem maşinile pe terenul misiunii şi parcăm pe o suprafaţă dreaptă, pentru că pe fiecare acoperiş de la maşină vom pune câte un cort. Şoferii încep imediat să le instaleze şi, peste o jumătate de oră, locurile de dormit pentru tovarăşii mei de călătorie sunt gata pregătite.

Tocmai când şoferii se pregătesc să instaleze cortul meu pe jos, vine Lketinga. Se uită cu ochi mari la corturile de pe maşini şi întreabă enervat: „What is this?" Eu râd şi îi explic că acestea sunt „casele" lui Albert şi a lui Klaus. Ca de obicei, atunci când ceva i se pare nou şi neobişnuit, dă din cap şi bombăne: „Crazy, really crazy! Cum poţi să dormi acolo sus?" Precaut, se urcă câteva trepte pe una din scări şi bagă capul în cort. Îl auzim cum râde în hohote şi cum comentează, amuzându-se: „Yes, oh yes, arată, într-adevăr, bine!"

Mai mult ca sigur, el nu a văzut niciodată până acum un cort, iar unul pe o capotă de maşină nici atât. Îmi dau seama că toată situaţia trebuie să i se pară foarte ciudată, mai ales că la sâmburi nu se obişnuieşte ca oaspeţii să-şi aducă propria lor casă cu ei. Dacă îi prinde noaptea pe drum, ei pot ruga pe oricine să le ofere adăpost. Trebuie, numai, să respecţi anumite reguli. Astfel, îmi aduc aminte că fostul meu soţ avea voie să înnopteze doar la femeile care aveau un fiu de vârsta lui. Probabil acesta este un obicei care are rostul de a preveni adulterele.

După ce Lketinga a inspectat corturile de pe maşini, întreabă îngrijorat unde voi dormi eu, aici, sau în manyatta mamei. Îi arăt către şoferi, care tocmai îmi instalează cortul şi-i răspund: „Prima noapte dorm aici în cort, până mă obişnuiesc puţin. Apoi aş vrea să dorm o noapte la mama." „Okay, no problem", spune el degajat, după care se duce la şoferi şi-i ajută să aşeze corturile.

Îl urmăresc ce face şi mă minunez, pentru că la sâmburi construitul unei case este exclusiv treaba femeilor. Ele taie şi cară crengi groase şi subţiri pentru scheletul manyattei. Apoi, adună băligar şi lut pentru tencuirea pereţilor şi pentru acoperiş. De aceea, casa îi aparţine întotdeauna, inclusiv lucrurile din casă, femeii. Bărbaţii nu posedă case.

În anii tinereţii, ca războinici, învaţă să supravieţuiască în sălbăticie fără o manyatta proprie. După ritualul de circumcizie, ei părăsesc casa mamei şi trăiesc într-o colectivitate de bărbaţi, undeva, în tufişuri. În acest timp, dorm noaptea în aer liber, afară, la vaci. Când plouă, îşi întind o piele de vacă peste cap şi aşteaptă până apare din nou soarele, ca să-şi poată usca kanga. În orice caz, câteva lucruri personale îşi pot păstra în coliba mamei lor şi, după mai mult timp, pot înnopta, din când în când, acolo. Totuşi, nu au voie să mănânce nici măcar o dată în faţa mamei. Femeile cărora li

s-a făcut incizia, asta însemnând femeile măritate, nu au voie să vadă niciodată mâncarea unui războinic.

Aseară, în lodgea din Maralal, James ne-a povestit ce grea a fost pentru el această perioadă de războinic. Pentru că a fost la şcoală, el nu prea a crescut în manyatta, ci a dormit cu colegii lui în camere normale. La scurt timp după circumcizie, atunci când a fost nevoit să se mute şi el în tufişuri, ca să pască vitele şi să treacă prin ritualurile tradiţionale, a fost cam neobişnuit pentru el. Nopţile, mai ales, au fost dure. S-a trezit dintr-odată afară, pe o piele de vacă şi, din cauza zgomotelor necunoscute, nu putea să doarmă. De fiecare dată când se trezea, încerca zadarnic să pipăie pereţii.

Între timp este gata şi cortul meu iglu şi Lketinga tocmai înfige ultimul ţăruş în pământ. Sunt impresionată cu câtă bunăvoinţă a dat şi el o mână de ajutor. Înainte, când era ceva de făcut care i se părea neobişnuit, spunea de multe ori: „Ah, nu ştiu cum se face, fă tu singură!" Începem să ne aranjăm bagajul, iar eu îmi duc cele două genţi mari ale mele în cort. Nu durează mult, iar Lketinga îşi bagă capul în cort, arată spre genţi şi mă întreabă: „Ai adus cadouri pentru mine? Ţi-a scris James ce-mi doresc?" Face o faţă ca a unui copil în faţa bradului de Crăciun. Îmi vine să râd şi-i spun, mândră, că într-una din genţi sunt numai cadouri pentru familie, dar trebuie să aibă ceva răbdare, pentru că abia mâine vreau să le împart în linişte, când nu ne mai urmăresc atâţia oameni. Dar acest argument nu vrea să-l accepte. Cu puţin timp înainte să se întunece, plecăm şi ducem împreună geanta cea grea în enclavă, unde ne aşteaptă deja James.

ÎN ENCLAVĂ

Între timp, s-au întors în enclavă cel puţin şaizeci de capre, majoritatea albe şi este o activitate însufleţită. Iezişorii ţipă după mamele lor, care aleargă, la rândul lor, behăind prin enclavă, dacă nu tocmai sunt la muls. Peste tot, femeile sau fetele mulg caprele. Ele îşi fixează piciorul din spate al caprei în poală, pun o cană din email sau o tigvă sub uterul mic şi mulg, în timp ce iedul suge de la cealaltă ţâţă.

Acest moment, în care oamenii şi animalele se întorc acasă, este cel mai frumos şi mai intens din enclavă. Nerăbdătoare, mama se aşază mereu cu o jumătate de oră înainte de sosirea caprelor, în faţa manyattei. De obicei, stă împreună cu mai multe femei. Imediat ce i se aduce primul lapte muls, ea pregăteşte chai pentru copilul de care are grijă, după care găteşte pentru mulţimea de copii şi pentru ea însăşi ugali – mereu aceeaşi cină.

Klaus filmează diverse scene din enclavă. Când copiii îşi dau seama ce face el, devin, încet, încet, mai volubili şi încep să-şi prezinte măiestria, prinzând iezii şi ducându-i în braţe. Până şi micuţa de trei ani, Saruni, sare după un iezişor, îl prinde de piciorul din spate, îşi încolăceşte cu măiestrie braţele ei micuţe în jurul celor patru labe, ridică apoi animăluţul în sus şi se uită triumfător la Klaus. În curând, el nu mai ştie unde să filmeze mai întâi. Când le arată copiilor pe monitorul lui mic ce a filmat şi ei se văd, pentru prima dată, pe ecran, îşi ies din fire. În cel mai scurt timp, mare şi mic se adună în jurul său şi fiecare vrea să-şi arunce privirea pe ecranul mic al camerei. Curiozitatea este mai mare decât sfiala şi, astfel, gheaţa este spartă.

În timp ce stau şi urmăresc toată agitaţia, plină de veselie, sora mai mică a lui Lketinga vine la mine şi mă salută exuberant. A fost la păscut cu o parte din capre şi s-a întors abia acum. Bineînţeles, mă întreabă de Napirai şi trebuie să-i povestesc şi ei totul despre

copilul meu. Mi-a plăcut mereu foarte tare de ea. A fost măritată de tânără cu un bărbat foarte bătrân. Când a născut primul copil, el a murit. De atunci, trăieşte singură şi a mai născut câţiva copii, fără să mai fi avut voie să se mărite vreodată. Era mereu foarte veselă şi pare să mai fie şi acum la fel. Mă tot îmbrăţişează şi-şi freacă capul de gâtul meu.

Lketinga vine la noi şi întrerupe izbucnirile sentimentale ale surorii lui. Mă apucă de mână, mă trage după el şi îmi spune pe un ton serios: „Uite ce capră voi tăia pentru tine!" Papa Saguna şi James merg deja, discutând, prin turma numeroasă şi împing, din loc în loc, câte o capră într-o parte. Lketinga se amestecă în discuţie, iar noi, cei trei albi, ne simţim neputincioşi în faţa condamnării la moarte, care va avea loc în curând. Decizia este deja luată. Va fi cea mai mare capră.

Lketinga apucă animalul de coarne şi-l trage afară din turmă. Mai întâi, capra merge liniştită, după care, deodată, începe să behăie cu toată puterea. Ţipătul îmi pătrunde până în măduva oaselor. În timp ce caprele celelalte rumegă liniştite, aceasta încearcă să se elibereze, de parcă ar bănui că i-a sunat ceasul. Albert părăseşte enclava şi nu se întoarce decât atunci când totul s-a terminat.

Lketinga trece pe lângă mine şi mă apucă din nou de mână, spunându-mi: „Hai cu mine şi uită-te, este capra ta!" Ştiu că aici este o cinste să ai voie, ca femeie, să fii prezentă la un astfel de moment, aşa că nu las să se vadă nimic pe faţa mea şi asist la ritualul de sacrificare. Papa Saguna apucă cu măiestrie animalul de toate cele patru picioare şi-l aruncă într-o parte pe pământ. Lketinga îl apasă imediat pe nas şi pe bot, ca să-l sufoce. Animalul tresare şi încearcă să se elibereze. Burta se ridică şi se lasă şi am senzaţia că durează o veşnicie. Slavă Domnului, este deja întuneric

şi numai luna mai luminează cele ce se întâmplă. Este tradiţia sâmburilor să nu curgă niciun pic de sânge, înainte ca animalul să fi murit.

În timp ce procedeul sufocării se desfăşoară fără zgomot, viaţa de jur-împrejur îşi urmează cursul ei mai departe. Unii copiii aleargă după iezi, în timp ce alţii urmăresc degajaţi evenimentul, în sfârşit, capra tresare pentru ultima dată şi Papa Saguna o roagă pe Shankayon să aducă un cuţit ascuţit şi un castron. Ascute cuţitul de o piatră şi deschide apoi, cu o tăietură iscusită, artera carotidă. Sângele ţâşneşte imediat şi vasul, pus special dedesubt, se umple încet cu lichidul cald, în timp ce capul caprei este ţinut adânc pe spate. Ochii galbeni ai animalului sunt aţintiţi spre cer.

Lketinga mă întreabă, glumind, dacă vreau să beau sânge. După ce eu îl refuz, mulţumindu-i, îi oferă şi lui Klaus, care, fireşte, deja este sătul de ceea ce a văzut până acum. James duce vasul şi, în întuneric, recunosc clar doi războinici, care îl urmează. Mirată, îl întreb pe Lketinga de ce nu bea el sângele. „Pentru că eu nu mai sunt războinic", îmi răspunde spontan. Acum, animalul sacrificat este pus pe o tablă, iar fratele mai mare al lui Lketinga taie cu o singură tăietură blana de pe burtă, de la piept până la organele genitale. Apoi, crestează pe lung blana de pe cele patru labe. Fetiţele îl ajută. Una ţine o lanternă, cealaltă câte o labă.

Acum începe jupuirea caprei. Pentru asta nu mai are nevoie de cuţit. Cu o mână trage de blană, în timp ce cu cealaltă apasă corpul neînsufleţit. Astfel, pielea se desface de pe carne repede şi fără probleme. Eu mă uit fascinată, pentru că scena se derulează fără vărsare de sânge. Nu durează nici douăzeci de minute până când animalul este jupuit de tot. Acum este deschis abdomenul, iar intestinele şi viscerele se revarsă în afară. Papa Saguna separă totul cu băgare de seamă şi aşază fiecare bucată pe tablă. Pentru că eu

ştiu de pe vremea când trăiam acolo, cât de groaznic miroase conţinutul intestinelor, mă depărtez. La urma urmei, vreau să şi mănânc mai târziu ceva din carnea asta.

Mă aşez lângă ceilalţi în casă şi beau un chai fierbinte din termos. Micul Albert aleargă imediat după mama lui şi se uită cu ochi speriaţi la mine. James începe să povestească cum au reacţionat localnicii din Barsaloi, atunci când au văzut că nu apar imediat în sat: „Ştii, majoritatea nu credea oricum că vei veni din nou aici după paisprezece ani. Atunci când au văzut că nu coboară decât Klaus, s-au gândit că aceasta este cea mai bună dovadă. 'Acum vine un mzungu ca să ne spună că, totuşi, Corinne nu va veni.' Dar eu i-am liniştit şi le-am explicat că tu vrei să mai vizitezi şcoala. Apoi am auzit cum lumea discuta şi spunea: 'vine ca o regină cu două maşini, care, pe deasupra, sunt conduse şi de doi şoferi. Mai întâi apare doar o maşină, din care coboară un alb, ca să clarifice situaţia şi să monteze o cameră. Abia după un timp apare şi ea. Pentru toată lumea era clar: „Only a Queen is moving in this way."

Noi izbucnim în râs. Ca să fiu comparată cu o regină, la asta chiar nu m-am aşteptat, deşi eu eram, bineînţeles, sigură că, cu două maşini de teren, plus şoferi, vom crea vâlvă. Dacă stau să mă gândesc bine, ei mă ştiau conducând singură Land Rover-ul nostru hodorogit. James repetă povestea de câteva ori şi, astfel, ne înveseleşte încontinuu. Astăzi după masă a mai aflat că până şi lumea care nu mă cunoştea, dar auzise de mine, s-a bucurat de vizita mea.

Afară, unde cerul nopţii este luminat de o lună plină şi de mii de stele, nu mai este nici urmă de capră. În schimb, Lketinga stă deja la foc şi prăjeşte câteva bucăţi de carne pe un grătar. Este stabilit exact ce bucăţi le revin bărbaţilor mai în vârstă, ce bucăţi primesc

femeile şi ce mănâncă fetele şi băieţii. Îmi aduc aminte că organele, picioarele şi capul erau gătite mereu, la mama, în manyatta. Mă aşez lângă Lketinga la foc şi mă uit la bucăţile de carne care sfârâie. Nu-mi vine să cred că acum o oră capra aceasta se afla în faţa noastră, încă foarte vioaie şi sprintenă.

Încercăm să discutăm, dar nu este simplu să găsim o temă de discuţie potrivită. Când vreau să vorbesc cu el despre cartea mea, se blochează şi-mi spune: „Mai târziu, nu acum." Dacă încerc să aflu câte ceva despre perioada de după plecarea mea, îmi spune: „Nu vreau să mai discul despre perioada din Mombasa, altfel înnebunesc din nou. Mi-am schimbat viaţa complet. Nu mai beau şi sunt mulţumit. Am trei soţii şi nu am probleme." Mă rog, pe mine nu mă mai poate considera ca fiind soţia lui, dar, în momentul de faţă, nu vreau să încep o discuţie pe tema aceasta. Aşa că îi povestesc despre fiica noastră, Napirai, ce face la şcoală, ce materii îi plac şi ce nu. Îi spun că, mai degrabă, ea ar vrea să lucreze decât să meargă atâţia ani la şcoală. Bineînţeles, Lketinga înţelege acest lucru imediat şi adaugă: „Yes, she is dever like me."

Peste tot, în manyatta, se prepară carnea şi iese fum. Treptat, simt cum mi se face foame rău şi abia aştept să muşc dintr-o bucată mare de carne, chiar dacă este, mai degrabă, tare. În sfârşit, soseşte momentul. Stăm în casă la James, iar pe masă se află o oală din tablă, plină cu bucăţi de carne. Fiecare se serveşte. Unii rod la coaste, alţii muşcă cu poftă dintr-o bucată de pulpă. Mie îmi place foarte tare, în timp ce Albert şi Klaus mănâncă doar atât cât cere politeţea.

După ospăţul bogat, ne îndreptăm spre locurile noastre de dormit. Suntem obosiţi şi epuizaţi de la atâtea impresii şi atâta drum. Lketinga ne însoţeşte până la misiune, unde ne dăm întâlnire a doua zi, la ceai.

Albert, Klaus şi cu mine ne mai aşezăm câteva secunde pe scaunele noastre de camping, ca să trecem în revistă evenimentele trăite. Şoferii ne atrag atenţia asupra frigiderului din maşină şi, astfel, hotărâm pe loc să încheiem ziua cu un gin tonic. Nu ne aflăm decât la câţiva paşi depărtare de sat şi am senzaţia că tocmai am intrat într-o altă lume. Stau comod pe un scaun de camping, am în mână o băutură rece, am în faţa mea două feţe albe şi vorbesc germana. Pentru câteva secunde, totul mi se pare ireal. Dintr-o astfel de perspectivă nu am cunoscut Barsaloi niciodată!

Klaus mă smulge din gândurile mele, începând să povestească cum a decurs întâlnirea lui cu Lketinga, înainte de a ajunge noi în sat. Când a coborât din maşină, l-a recunoscut, de la o oarecare distanţă, sub un salcâm, pe Lketinga. James era şi el acolo, a schimbat câteva vorbe cu el, după care a dispărut în casă. Klaus se simţea cam pierdut şi nu prea ştia cum să se comporte. Şi-a luat inima-n dinţi, şi-a pus camera pe umăr şi s-a îndreptat spre Lketinga. Când a încercat să se prezinte, Lketinga l-a cercetat puţin timp cu o expresie neclintită a feţei, după care, iară să spună niciun cuvânt şi plin de mândrie, şi-a îndreptat privirea spre drum, în direcţia râului. Klaus se simţea în plus. După un timp, care lui i s-a părut o veşnicie, i-a auzit vocea plină de reproş: „You are late!" Uşurat, poate pentru faptul că, în sfârşit, putea să înceapă o conversaţie, a început să-i explice motivul întârzierii, dar a fost întrerupt dur: „I know everything", la care Lketinga i-a aruncat o privire nimicitoare. Acum chiar i s-a părut sinistru şi s-a gândit: Dumnezeule, oare ce se va întâmpla atunci când va veni Corinne? Cum o să rezistăm noi aici mai multe zile, dacă el reacţionează, încă de pe acum, aşa? După alte câteva minute lungi, aude, pe un ton mai blând, întrebarea: „Do you have a cigarette?"

„Nici nu vă puteţi imagina, cât de izbăvitoare a venit pentru mine această întrebare, în acel moment. Îmi părea bine că pot să fac ceva bun pentru el. După ce şi-a aprins ţigara, a spus: „Let's go in the shadow." Ne-am aşezat la umbra unui salcâm şi am stat, apoi, unul lângă celălalt, fără să ne spunem nimic. Vă jur, de mult nu am mai aşteptat pe cineva cu atâta nerăbdare, aşa cum v-am aşteptat astăzi pe voi!", îşi termină Klaus povestirea, care ne face să râdem cu lacrimi. Îmi imaginez perfect comportamentul fostului meu soţ şi privirea lui fixă, plină de suspiciune. În cele din urmă, mi se face milă de Klaus.

Făcând abstracţie de acest episod, toţi suntem de părere că, atât primirea de astăzi, cât şi comportamentul lui Lketinga, au depăşit aşteptările noastre. Sunt fericită şi beau ultima gură. Bărbaţii se caţără pe maşini şi dispar în corturile lor. Eu mă strecor în iglu-ul meu şi mă aşez comod în sacul de dormit. Şoferii mai rămân afară şi discută încet. În sat se mai aude câte o capră behăind sau câte un câine lătrând. De la distanţă, vocile oamenilor se aud ca un mormăit. Tare aş vrea să ştiu ce gândesc mama, Lketinga şi toţi ceilalţi despre noi şi cum li s-a părut prima zi împreună cu noi.

Din partea mea, sunt foarte bucuroasă de întoarcerea mea, până acum reuşită şi simt o căldură interioară plăcută. Oare simt şi ei acelaşi lucru?

ÎN MANYATTA MAMEI

A doua zi de dimineaţă mă trezesc devreme. Frântă de oboseală, ies din cort şi mă uit cum bulgărele de soare roşu îşi face apariţia din spatele munţilor. La noi în tabără este încă linişte. Mă „spăl" cu şerveţele umede şi savurez răsăritul soarelui. Nu după mult timp,

se trezesc şi tovarăşii mei. Tocmai când ne bem ceaiul, apare şi Lketinga. În comparaţie cu ziua de ieri, astăzi el este îmbrăcat în stil european, cu pantaloni lungi, tricou şi pantofi normali. Ne salută pe fiecare cu o strângere de mână, ne întreabă cum am dormit şi se îndreaptă spre cortul meu. Fără reţineri, deschide fermoarul şi controlează cu privirea cum arată după această noapte cortul. Înainte, când eram soţia lui, m-aş fi supărat, dar acum, de uimire, nu mă pot abţine din râs.

După ce se aşază lângă noi, discutăm despre cum am putea organiza ziua de astăzi. Ne aduce la cunoştinţă că James trebuie să plece la şcoală cu motocicleta, pentru că astăzi vine o comisie din Nairobi în control. Ne spune că fratele lui mai mare este încă aici, dar vrea să plece în curând acasă, ca să nu-l prindă arşiţa cea mare. Înainte să plece, vreau, bineînţeles, să-i dau cadourile. Până la prânz, am putea merge jos, la râu şi apoi să vizităm satul.

Lketinga este acord, aşa că plecăm încet şi ne îndreptăm spre manyatta mamei, în faţa căreia stă la umbră Papa Saguna. Ne salută paşnic şi ne explică în limba maa, că vrea să plece acasă, ca să o poată trimite mâine pe Saguna aici. Mă duc repede la James acasă, unde se află geanta cu cadouri şi aduc o pătură în carouri şi o cămaşă flauşată portocalie. Papa Saguna se miră când vede cadourile şi pare să se bucure din tot sufletul. Îmi mulţumeşte cu cuvintele: „Ke subat, ke supaţi pi, frumoase, chiar foarte frumoase." Mai mult ca sigur că ne vom mai vedea înainte să plecăm, pentru că este planificată o petrecere în cinstea noastră. Amănunte referitoare la aceasta îi vom putea spune fiicei lui, Saguna. După o despărţire scurtă, el părăseşte enclava păşind uşor cu pălăria lui cea verde pe cap şi cu pătura cea nouă, prinsă în jurul coapselor.

Aşa cum făceam pe vremuri, o rog pe mama să mă lase să intru în manyatta, adresându-i întrebarea: „Godie?”. Dacă mi se răspunde „Karibu”, atunci am voie să intru. Mama îmi urează bun venit şi, astfel, mă aplec şi intru, din nou, după mai mult de paisprezece ani, într-o manyatta. Trec uşor pe lângă vatră, ca să mă pot aşeza în spate, pe pielea de vacă. De emoţie, nu sunt atentă şi mă agăţ de una din crengile de salcie, care ies din perete şi mă aleg pe braţ cu o zgârietură care începe să sângereze.

Mama a pregătit pentru toţi chai. Ea îl ţine în braţe pe copilul cel mic al lui James şi îl leagănă drăgăstos, cântându-i ceva. De la copil nu se văd decât picioruşele goale, care ies dintr-o rochiţă. Capul este acoperit cu o căciulă mare, astfel încât nu i se poate vedea faţa. Îmi aduc aminte de acest obicei: în primele câteva săptămâni de viaţă, în afară de membrii familiei cei mai apropiaţi, nu are voie să vadă nimănui bebeluşul. Pentru că sâmburii cred într-un fel de vrajă, le este teamă să nu li se ursească nou-născuţilor ceva rău şi, astfel, să fie ameninţaţi de ghinion sau chiar de moarte. Atunci când m-am întors, în sfârşit, acasă cu fiica mea din spital şi voiam să le arăt tuturor, plină de mândrie, dulceaţa mea de fetiţă, am fost îndemnată de mama să ţin copilul în casă sau, dacă voiam să stau cu ea afară, să-i acopăr faţa cu o cârpă. Mic mi se rupea de fiecare dată inima.

Mama o roagă pe una din fete să ducă copilul la mama lui în enclavă. În ciuda fumului uşor dinăuntru, eu mă simt bine imediat în manyatta şi beau chaiul cu cea mai mare plăcere. Lketinga se aşază lângă mine, în timp ce Klaus şi Albert, după ce salută, se aşază afară, lângă intrare. Mama stă în faţa noastră pe pielea ei de vacă. Acest colţ este domeniul ei personal şi, în afara ei, nu au voie să calce acolo decât copiii foarte mici. În spatele ei, o parte din perete este protejată cu o bucată de tablă ondulată, în faţa căreia se

află pe jos o pătură veche. Deasupra atârnă o plasă de ţânţari, înnegrită de funingine. Într-o parte se află o ladă din metal cu lucrurile ei personale şi a cărei cheie o poartă mereu la gât. În ladă se află puţinele lucruri însemnate, strânse de-a lungul vieţii ei lungi. În plus, lada mai serveşte şi ca suport, fiind puse pe ea două căni de ceai şi câteva cutii. Lângă vatră se află oala de ceai şi o tigaie înnegrită de foc. Pe jos, între unul din picioarele ei goale şi vatră se află capul caprei sacrificate ieri, plin de sânge închegat. Îl va găti precis în cursul zilei. De unul dintre pereţii despărţitori este priponit un ied nou-născut, care moţăie. Lângă mine se mai află o ladă din metal, pe care văd câteva ustensile de-ale lui Lketinga. De aceea, bănuiesc că, momentan, el locuieşte la mama, în timp ce soţia lui tânără construieşte undeva, pe-aici, o colibă nouă. Tradiţia sâmburilor nu-i permite să se mute cu cea de-a treia soţie în manyatta celei de-a doua soţii. De fapt, eu îmi doream să dorm o noapte în manyatta mamei, dar acum îmi dau seama că mai bine păstrez distanţă. În definitiv, nu vreau să provoc nelinişte fără sens.

În timp ce sorb din ceaiul fierbinte, urmăresc conversaţia dintre Lketinga şi mama.

Discuţia devine tot mai aprinsă şi întreb despre ce este vorba. Aflu că mama este supărată că s-a terminat mălaiul şi nu mai poate găti ugali pentru copii. În plus, este tachinată de unele femei, pe motiv că noi nu i-am dat până acum niciun cadou sub formă de alimente. Lketinga îi explică că James a dus ieri totul în locuinţa sa şi că diseară, când se întoarce, vom împărţi împreună cadourile. Asta pare să o liniştească şi se arată din nou mulţumită. Dar pentru că, atunci când îţi este foame, până seara durează prea mult, aducem, fireşte, unul din sacii cu mălai cumpăraţi de noi. Mama ne mulţumeşte, ca de obicei, cu o expresie a feţei mai degrabă

încruntată, pe care mi-o explic mai târziu, când mai multe femei o roagă să le lase să intre în colibă la ea. Noi facem loc şi ieşim, pentru că, oricum, vrem să mergem la râu.

LA RÂU

În căutarea locurilor de-odinioară, vreau să încep cu cel pe care s-a aflat înainte manyatta noastră. Mergem printr-o zonă de savană plină de mărăcini, îndreptându-ne spre partea cealaltă a satului. Klaus are, ca de obicei, camera de filmat la el, iar Albert un aparat de fotografiat. Când ajungem pe deal, nu mai văd decât câteva ramuri de mărăcini uscate, care îmi amintesc de enclava de atunci. Pe pământul roşiatic nisipos nu mai recunoşti nimic. Numai salcâmul, sub care stătea mama mereu cu copiii, stă singuratic şi pierdut. Eu şi cu Lketinga le povestim celor doi tovarăşi de drum cum am trăit noi aici. Apoi mergem spre râu pe acelaşi drum, pe care, ani de-a rândul, m-am dus să iau apă de băut, să mă spăl sau să spăl rufe. Faţă de atunci, când mă întâlneam întruna pe acest drum cu femei, astăzi nu ne întâlnim cu nimeni, pentru că acum există în sat o sursă de apă.

Lketinga îmi ia, ca ceva firesc, rucsacul şi şi-l pune pe umăr. Noi mergem înainte şi atunci el mă întreabă: „You remember this way?" Îi răspund că îmi aduc atât de bine aminte, de parcă ar fi fost ieri. Mergem mai departe, fără să vorbim. Din când în când, fusta mi se agaţă de câte un mărăcine. Aici, la Barsaloi, mă îmbrac intenţionat în fustă, pentru că femeile în pantaloni sunt considerate „imorale".

Aproape am ajuns la râu, când Lketinga începe să vorbească despre film şi carte. Mă întreabă pe un ton plin de reproş: „De ce

joacă cineva în locul meu şi nu sunt eu? La ce foloseşte asta? Îl cunoşti pe acest bărbat? Ce are el de-a face cu noi?" Eu, cufundată în amintirile mele de-atunci, sunt luată prin surprindere. Precaută, încerc să-i explic că persoanele din film nu au nimic de-a face cu noi: „Nici eu nu joc în rolul meu, ci o femeie pe care tu nu o cunoşti. Mama nu este nici ea mama, iar James nu este James. Este ceva normal într-un film. Mulţi oameni din Europa iubesc povestea noastră şi, în afară de asta, ei vor să vadă cum este aici. Filmul le arată acest lucru, fără ca ei să fie nevoiţi să vină până aici."

Lketinga mă ascultă cu atenţie, tace o secundă, după care continuă: „Dar mereu vin oameni străini la noi şi îmi spun că tu vrei să mă înşeli, că tu ai în Elveţia un avion personal, multe case şi o maşină mare." În primul moment, aceste reproşuri absurde mă lasă fără grai, dar, după un timp, îl întreb ce oameni povestesc astfel de minciuni. Atunci, el răspunde: „Nu îi cunosc pe aceşti oameni, dar ei vin de pretutindeni, şi din Elveţia şi poate că ei te cunosc. Nu ştiu dacă este adevărat. Câteodată vin acasă războinici de pe coastă şi povestesc şi ei astfel de lucruri."

Eu mă simt jignită şi, în acelaşi timp, sunt tristă. Încerc să-mi păstrez calmul, îi răspund, însă, pe un ton ceva mai hotărât: „Pe-aceşti oameni tu nu-i cunoşti, dar pe mine mă cunoşti de optsprezece ani. Eu am trăit în Barsaloi şi am făcut tot posibilul să fiu fericită alături de tine şi să supravieţuiesc. Dacă aş fi rămas aici, aş fi plătit cu viaţa. Dar, din momentul în care am plecat din această ţară, fără niciun ban, ţi-am ajutat familia. Consideri că este normal aşa ceva? Crezi că dacă aş fi fost un om rău, m-aş mai fi interesat în toţi aceşti ani de tine şi de familia ta? În ţara mea nu se obişnuieşte ca femeia, atunci când pleacă, să-şi întreţină soţul. Eu v-am ajutat chiar atunci când nu aveam serviciu, iar după succesul

cărţii, chiar mai mult. Şi editura şi oamenii din echipa de filmare vă ajută. Crezi că tu ai fi făcut toate aceste lucruri, în locul meu, pentru mine?"

El se uită la mine şi-mi spune, pe un ton mai calm: „Nu, nu cred, dar nu ştiu. Nici nu înţeleg de ce oamenii povestesc mereu astfel de lucruri. Au venit chiar şi jurnalişti şi au vrut să le povestesc ceva urât despre tine. Le-am spus că eşti în continuare soţia mea, chiar dacă trăieşti în Elveţia, că mă ajuţi şi nu înţeleg de ce să spun ceva rău despre tine. Tu faci parte, ca şi până acum, din familia noastră şi eşti mama copilului meu. Pur şi simplu, am refuzat să mai vorbesc cu aceşti oameni."

Îl asigur că acesta a fost cel mai bun lucru pe care putea să-l facă şi încerc să-i explic, că multe se datorează invidiei. Îi aduc aminte de vremurile din Mombasa, când au fost scornite atâtea intrigi împotriva noastră. Mulţi, aşa-zişi prieteni, erau împotriva noastră pentru că eu eram tânără, drăguţă şi, pentru condiţiile africane, înstărită.

„Iar astăzi primiţi ajutor. Aveţi o turmă mare, James are o casă, iar ţie ţi se construieşte, de asemenea, de către oamenii din echipa de filmare, o casă din lemn, adevărată. Dacă folosiţi banii cum trebuie, atunci nu veţi mai face foamea. Şi asta pentru că ai avut atunci curajul să te căsătoreşti cu o albă. Cred că aşa privesc oamenii lucrurile. E clar că acest fapt dă naştere la invidie şi mulţi din afară încearcă să distrugă relaţia noastră bună, scornind lucruri urâte. Adevărul este că am o maşină în Elveţia, dar eu am avut întotdeauna o maşină, chiar şi în Africa. Eu nu am nicio casă, aşa cum îţi povesteşte lumea, ci plătesc în fiecare lună chirie. Iar treaba cu avionul personal, nu pot decât să râd, când aud aşa ceva."

Într-adevăr, chiar dacă răutatea oamenilor mă întristează, nu pot să nu râd, când mă gândesc cum ar fi să am un avion personal cu

care să mă plimb când vreau. Lketinga, dimpotrivă, se uită consternat şi-mi spune cu vocea lui dură: „It's okay, now I believe you, really. Acum, după ce mi-ai explicat totul, te cred. Dar, câteodată, pur şi simplu nu mai ştiu ce este adevărat. Şi James povesteşte atâtea lucruri, iar eu trebuie să îl cred, deşi, câteodată mă îndoiesc. Cred că el, pentru că a fost la şcoală, vrea să facă carieră de ministru. Dar eu sunt un sambur, un sambur adevărat, care are animalele şi familia lui. This is okay for me."

Îi iau mâna fostului meu soţ şi mă uit la el, încercând să-l lămuresc: „Nu m-aş fi întors aici, dacă aş fi făcut vreodată, cu intenţie, ceva nedrept. Când am plecat, nu voiam nimic altceva decât să-mi apăr viaţa. Şi cred că poţi avea încredere şi în fratele tău. Pe cine altcineva vrei să crezi, dacă nu propria ta familie?" După aceste cuvine mă întorc, ca să-mi stăpânesc emoţia. Albert şi Klaus aproape ne-au ajuns din urmă.

Între timp am ajuns la albia secată a râului şi îmi pare bine că este atâta activitate aici. Direct în faţa noastră se află câteva cămile şi o gaură cu apă, din care răsună un cântec vesel. Deodată, văd două braţe ieşind din gaură, într-o mişcare uniformă, care toarnă cu măiestrie apă dintr-o găleată într-o copaie, pe fundul căreia este pusă o folie de plastic. Cămilele sorb imediat lichidul delicios. Când ne apropiem, animalele se întorc şi pleacă încet de acolo. Războinicul, ale cărui braţe le-am văzut, se uită în sus, se opreşte din cântat şi iese din groapă. Se uită sceptic la noi, răspunzându-i, în acelaşi timp, lui Lketinga la formulele obişnuite de salut, după care se îndreaptă încet spre cămile. Este ora la care o mulţime de fete, băieţi şi războinici vin cu turmele lor la râu. În cel mai scurt timp, toată albia râului se „populează" cu sute de capre şi, pe alocuri, de oi de toate culorile. Cam la 200 de metri de noi, mai descoperim un pârâiaş. Nisipul din jurul lui este, în cea mai mare

parte, închis la culoare, asta însemnând că, în stratul imediat următor, mai curge încă apă. Ceva mai departe, în josul râului, era înainte „locul nostru de spălat”, unde Lketinga şi cu mine ne spălam mereu unul pe celălalt. Astăzi, acolo nu mai curge apă.

Mergem mai departe, spre mulţimea de capre. Fetele, îmbrăcate tradiţional, încearcă fiecare să-şi ţină turma ei laolaltă. Războinicii umblă ţanţoş printre ele. Pe mine mă surprinde faptul că unii bărbaţi, în loc de suliţe, poartă la ei arme. Lketinga îmi explică de ce: „De când cu încăierarea sângeroasă cu localnicii turkana, avem multe arme aici.” Acest nou mod de înarmare creează o atmosferă aproape ameninţătoare. Remarc faptul că niciuna din fete nu mai este îmbrăcată cu acea piele tăbăcită, decorată cu perle de sticlă, ci toate poartă sub kanga o fustă europeană, de cele mai multe ori în carouri. În schimb, sânii lor goi sunt, ca şi până acum, acoperiţi cu podoabele tradiţionale, care atârnă la gât.

Peste tot, caprele behăie, făcând mare zarvă. Lketinga schimbă, pe ici, pe colo, câteva cuvinte cu ciobanii. Mergem mai departe şi ajungem la un copac uriaş, unic în felul lui, care tronează pe malul râului şi care te invită să poposeşti sub el. Lketinga şi cu mine ne aşezăm pe o rădăcină puternică şi urmărim, de pe o poziţie uşor ridicată, agitaţia febrilă de la râu.

Lketinga arată spre o fată tânără, care tocmai vine cu turma la râu. O recunoaşte încă de departe şi-mi spune că aceasta este Natascha. Când aud cum o cheamă, îmi ciulesc urechile. Aşa am botezat-o eu, acum şaisprezece ani, pe prima fiică a unui frate vitreg de-al lui Lketinga. Eram în vizită în Sitedi, când m-am trezit că mi se pune în braţe copilul nou-născut, dezbrăcat. Când am întrebat cum îl cheamă, mama ei a râs şi mi-a spus: „Dă-i tu un nume de mzungu, pentru că, încă, nu are unul.” Instantaneu, m-am gândit la Natascha. Mă bucur că şi-a păstrat numele acesta.

Iar acum, ea se află la numai câţiva metri de noi. Vreau să o salut şi îl iau pe Lketinga cu mine. Bineînţeles, ea nu mă cunoaşte, ştie doar că eu i-am dat numele. Este foarte timidă şi nu scoate niciun cuvânt. Hainele îi sunt cârpite în mai multe locuri. Mă supăr că nu am la mine nimic să-i dau, nici măcar câteva dulciuri.

Când îi spun lui Lketinga că aş vrea să-i fac ceva cadou, el propune să-i dau câţiva şilingi, cu care ar putea să tragă o fugă în sat şi să-şi cumpere o kanga frumoasă. Stau puţin pe gânduri şi îl întreb cine va avea grijă în timpul acesta de caprele ei. Atunci, Lketinga vorbeşte cu un războinic, care îşi paşte şi el turma la râu. Acesta este de acord să aibă grijă de animalele Nataschei, până se întoarce ea. Fata ia banii şi merge cu paşi grăbiţi în direcţia Barsaloi.

În timp ce este plecată, eu mă uit tot timpul spre turmă. Sper să nu se piardă nicio capră, altfel schimbul nu ar fi deloc avantajos pentru fată. Eu m-am mirat mereu, cum reuşeşte fiecare să-şi ţină animalele lui separat. Majoritatea caprelor sunt albe, iar pentru ochiul meu neformat, sunt greu de deosebit.

Ne aşezăm din nou la umbra copacului şi savurez priveliştea superbă asupra albiei râului. În spatele nostru, puţin mai departe, doi războinici stau dezbrăcaţi în nisip şi-şi spală trupurile graţioase, închise la culoare, în timp ce straiele lor cele roşii stau pe o stâncă la uscat, în soarele fierbinte. Nimeni nu le dă atenţie. Este o atmosferă paşnică, aproape biblică.

Peste puţin timp, Lketinga spune: „Natascha is coming back." Într-adevăr, o văd sărind pe drum cu un şal pe umeri, galben ca soarele. Este minunat să vezi cu câtă bucurie lasă să-i fluture această cârpă pe spate. Timidă, ea îmi mulţumeşte şi vrea chiar să-mi dea restul, ceea ce mă impresionează cu adevărat. Pentru mine, acest cadou este ieftin, nu costă aproape nimic, iar acestei fetiţe nu-

i vine să creadă ce noroc a avut. Pur şi simplu aşa, din senin, a primit ceva de îmbrăcat. Mă bucur împreună cu ea şi văd cum se întoarce cu paşi grăbiţi la turma sa.

Pentru moment, mă gândesc la Napirai, care este cam de aceeaşi vârstă cu ea. Ce-i drept, ca să-i găsesc ei ceva potrivit de îmbrăcat, este mult mai complicat. Întâmplarea cu Natascha face să-mi crească buna dispoziţie şi încep să mă liniştesc după conversaţia anevoioasă cu Lketinga. Se simte, totuşi, că între noi există încă o distanţă considerabilă.

Pe măsură ce arşiţa creşte, albia râului se goleşte treptat. Deodată, mă trezesc în faţa mea cu o femeie bătrână, care îmi arată picioarele sale, cu o piele uscată şi crăpată, aproape gri. Îmi dă de înţeles că ar avea nevoie de o cremă. Din păcate, nu pot să o ajut. Bine că are Klaus la el crema lui de soare, cu care femeia se arată mulţumită. După aceea, pleacă la fel de neaşteptat cum a şi apărut. Ne îndreptăm şi noi spre casă. Peste tot, în apropierea malului, caprele stau la umbra copacilor. Acum este foarte cald şi, fără pantofi, nici nu am putea atinge pământul nisipos.

FOSTUL NOSTRU MAGAZIN

În sat este linişte, lumea s-a retras la umbră sau în colibe. Caut cu privirea fostul meu magazin. După puţin timp, mă aflu în faţa unei clădiri dărăpănate. Se vede, însă, cât de luxos a arătat cândva magazinul nostru. Peste tot se desprinde vopseaua de pe pereţi. Ferestrele sunt închise cu un grilaj, iar uşa este încuiată. Deasupra este scrijelit pe zid cuvântul „Hotel”. Tocmai când încerc să arunc o privire înăuntru, uşa se deschide pe neaşteptate. Aproape că iese din balamale. Proprietarul este bărbatul care, atunci când am sosit

în sat, mi-a sărit primul de gât. După cum arată şi cum miroase, are probleme cu alcoolul. Ne pofteşte înăuntru şi le povesteşte lui Albert şi lui Klaus amănunţit, cât de mult şi din greu am muncit eu înainte în acest magazin. Se pare că el cunoaşte toată povestea mea de-aici, din Barsaloi şi are, ca şi până acum, toată admiraţia faţă de mine. Eu, însă, nu-mi aduc, pur şi simplu, aminte de el.

Mai târziu, când îl întreb pe Lketinga de el, îmi spune: „A, omul ăsta este un nebun, nu vorbi cu el!" Dar mie nu mi se pare că este nici nebun, nici prost. El a închiriat magazinul cu ceva timp în urmă şi l-a transformat într-un hotel. Când mă uit înăuntru, simt că mă loveşte trăsnetul. Rafturile, care erau înainte aici, sunt putrede sau rupte. Totul este plin de mizerie. În partea din spate, unde am locuit şi noi odată, se află aşa-zisul hotel. Acesta este separat de restul încăperii doar prin nişte cârpe mari, care au rolul de a crea o sferă privată. Bineînţeles, nu sunt puse la dispoziţie nici paturi şi nici saltele. Bărbatul ne spune că oaspeţii lui nu au nevoie de aşa ceva, pentru că ei, oricum, dorm pe jos. Decepţionată şi chiar scârbită, plec din clădirea care, odinioară, a fost singurul magazin alimentar adevărat din Barsaloi şi în care eu, de multe ori, am trudit până am căzut din picioare.

Mergând mai departe prin sat, aud din toate părţile cum mă salută lumea, spunându-mi „Mama Napirai". În rest, atât în sat, cât şi în enclava familiei mele africane s-a făcut linişte. Adulţii s-au retras, iar copiii sunt la şcoală sau cu animalele. Numai Stefania, cu felul ei calm şi retras şi copiii ei, Saruni şi Little Albert sunt aici. Lketinga întreabă îngrijorat dacă ne este foame. Noi nu putem să răspundem decât afirmativ la această întrebare, aşa că propun să gătim ceva împreună cu Stefania. Bărbaţii sunt de acord şi pleacă. Lketinga se duce, probabil, la noua lui soţie, iar Albert şi Klaus se duc să se odihnească la noi în tabără.

ÎNTRE FEMEI

Hotărâm să facem un ghiveci din orez, morcovi, varză şi carne, în bucătăria cea mică, într-un cui lângă fereastră, atârnă pulpa din faţă a caprei tăiate ieri. Stefania o dă jos şi mi-o pune în braţe, după care începe să taie cu tesacul bucăţele din ea, la milimetru de degetele mele. Nici nu vreau să mă gândesc că această carne crudă a stat toată ziua în căldură şi nu la frigider. Fierbem totul la un loc, într-o oală mare şi, spre mirarea mea, Stefania pune un condiment gata cumpărat. Pe vremea mea, se condimenta numai cu sare.

Încerc să încep o conversaţie cu ea, dar se dovedeşte a fi dificil, deşi vorbeşte bine engleza. Ea răspunde la întrebările mele, dar, din proprie iniţiativă, nu spune nimic. Pur şi simplu, femeile tinere nu sunt obişnuite să discute cu străini, iar cu bărbaţi, nici atât.

Când îl iau mai târziu pe James la întrebări, îmi confirmă ceea ce am constatat şi eu: „Da, este normal ca femeile sambur să nu vorbească mult. Cu persoane instruite, cum este Stefania, este mai simplu. Noi doi discutăm multe lucruri, unul cu celălalt. Dar fraţii mei, de fapt toţi cei din generaţia mai bătrână, sunt de părere că, dacă trebuie să vorbeşti cu soţia ta, atunci să foloseşti cuvinte puţine şi propoziţii scurte şi exacte. O fată sau o femeie care vorbeşte mult şi tare, nu este o femeie bună şi nici nu este ascultată. De cele mai multe ori, bărbatul este acela care rezolvă o problemă sau ia decizii. Femeia nu are altceva de făcut decât să-l asculte şi să nu discute."

Din nou îmi dau seama că, în ochii lor, eu nu am corespuns idealului lor de femeie. De cele mai multe ori, eu eram cea care

rezolva o problemă şi care, câteodată, ridica tonul şi devenea irascibilă.

În ciuda afirmaţiilor lui contrarii, nu l-am văzut nici pe James niciodată vorbind mai mult cu soţia lui sau să o fi atras în vreo discuţie. Aproape mereu, ea stă deoparte cu copiii, ascultă fără să spună nimic sau ne face ceai. Pentru că ea nici nu mănâncă împreună cu noi, nu putem face să dispară această distanţă.

În timp ce mâncarea este pe foc, vine sora lui Lketinga şi mă roagă să mă duc în coliba mamei. În manyatta o găsesc pe mama întinsă pe pielea de vacă, moţăind. Se ridică imediat şi râde la mine. Sora lui Lketinga suflă cu măiestrie în jar, şi, înainte ca focul să se înteţească, manyatta se umple pentru scurt timp cu fum. Ea pune pe foc o oală cu bucăţele de carne prăjită şi-mi dă de înţeles că sunt pentru mine.

Mama mi-a gătit carnea mea preferată! Şi-a adus aminte că îmi plăcea cel mai mult carnea, aşa, cum o prăjea ea. Plină de satisfacţie, încep să mănânc. Pentru câteva secunde, mă gândesc la Albert şi la Klaus şi am mustrări de conştiinţă. Eu mă simt bine aici, în timp ce lor le ghiorăie stomacul de foame. Mama se uită calmă la mine şi spune întruna: „Tamada, tamada – ia, ia." Râde la complimentele făcute de mine, deşi nu înţelege cuvânt cu cuvânt ce-i spun.

Mă enervează faptul că, după paisprezece ani, nu pot avea cu cineva o conversaţie, fără ajutor din partea cuiva. Oare cum făceam înainte? Sora vorbeşte ceva kisuaheli şi aşa înţeleg, din când în când, câte ceva, dar nu pot răspunde. Într-un fel, bănuiesc că mă roagă, printre altele, să-i dau bani. Scotocesc şi găsesc două bancnote, din care una i-o dau surorii, iar pe cea mai mare, mamei. Femeia mai tânără îndeasă imediat banii sub podoabele de la gât, iar mama îi împinge cu piciorul sub pielea de vacă, fără să arunce

nicio privire asupra lor. Deşi, transformat, nu sunt decât zece curo, sunt sigură că ea nu a văzut niciodată o bancnotă atât de mare. De unde să fi avut mama atâţia bani? James îi aduce tot ce îi trebuie. Bucuroase, amândouă îmi mulţumesc, spunându-mi: „Asche oleng."

VIAŢA CEA NOUĂ A LUI JAMES

Peste puţin timp, aud zgomotul de motocicletă al lui James. Mâncarea ar trebui să fie gata, aşa că mă întorc şi îl salut pe James, care pare epuizat. Saruni, fiica lui, sare imediat la tatăl ei în braţe şi îl strânge la piept. Ea este un fan absolut al tatălui. James îi dă drumul imediat şi povesteşte despre comisia de examen, care i-a inspectat şcoala. Acesta a fost motivul pentru care a trebuit să se ducă neapărat la şcoală, deşi se simţea bolnav şi obosit. Bănuieşte că are o uşoară criză de malarie. Într-adevăr, pe faţă are broboane de sudoare.

Aici, fiecare se îmbolnăveşte, din când în când, de malarie. La oamenii sănătoşi şi robuşti, simptomele se aseamănă cu cele ale unei gripe şi, în cele mai multe cazuri, după câteva zile se vindecă. Cu toate acestea, nu este de glumit, malaria fiind în continuare în Kenya una din cauzele cele mai dese de deces. Slavă Domnului, simptomele pe care le are James sunt uşoare şi, probabil, nici nu este malarie.

În decursul serii, îmi dau seama în ce stare de stres, aproape europeană, trăieşte deja James. În calitate de director de şcoală, are mult de lucru, conduce diverse activităţi împreună cu misiunea, este capul unei familii cu patru membri, îl ajută pe Lketinga să-şi construiască casa, se ocupă de aprovizionarea magazinului său şi

multe altele. În ultimul timp, aleargă de la o întâlnire la alta, în timp ce lumea din jurul său a rămas, într-un fel oarecare, pe loc. Fără motocicletă, toate acestea nici nu ar fi posibile. Dar, pentru că o are, fiecare aşteaptă de la el să rezolve şi mai multe. Astfel, motocicleta a adus multe avantaje, dar şi dezavantaje. În cazul său, se poate vedea clar că progresul conduce, în mod automat, la stres. El nu îşi îndeplineşte sarcinile mai repede, ca să câştige timp liber, nu, el le rezolvă pe toate în cel mai scurt timp, ca să poată realiza apoi şi mai multe. Din punct de vedere material, viaţa lui a devenit mai uşoară, dar sănătatea lui are clar de suferit, din cauza atâtor solicitări. Există zile în care nu se poate duce la serviciu decât dacă ia tablete pentru dureri de cap. Foarte tipic europenilor! El ar putea, desigur, să se angajeze la mai puţine, dar, după cât se pare, este deja infestat cu virusul „Succes cu orice preţ". Ne spune că ar dori să înveţe şi mai mult şi că s-a înscris, cu puţin timp în urmă, la cursurile de perfecţionare de la Universitatea din Nairobi.

Când Lketinga vine din nou să stea cu noi, ne aşezăm la masă şi fiecare are în faţă o farfurie plină. James mănâncă pentru doi şi, de aceea, nu cred că are, într-adevăr, malarie. Din nou, Stefania şi copiii nu mănâncă cu noi, ci stau deoparte şi se uită, lucru care pe noi ne afectează. James, dimpotrivă, ne linişteşte, spunându-ne că ele mănâncă mai târziu, când suntem noi gata. Conform tradiţiei, aici mănâncă întâi bărbaţii şi apoi femeile şi copiii. Asta înseamnă că eu sunt considerată bărbat.

MICI CADOURI

Nu mai am răbdare până terminăm de mâncat, ca să putem împărţi, în sfârşit, cadourile. Când soseşte momentul, vine şi mama

în casă la James. Este pentru prima dată când o văd că ia loc pe un scaun. Stă impozant acolo şi se sprijină de un toiag lung şi subţire. Totuşi, se vede că nu se simte atât de bine în acest mediu, deşi până la manyatta ei sunt numai douăzeci de paşi. În plus, aici sunt şi sora lui Lketinga, un frate pe care eu nu-l cunosc şi un card de copii. Încep cu rochiţele, tricourile şi puloverele pentru copiii mici, Little Albert, Saruni şi sora vitregă a lui Napirai, Shankayon. Pentru ea am la mine două fuste drăguţe. Apoi, mama primeşte mai multe fuste. Prima este dintr-un material rezistent, verde închis. Mama nu arată nicio emoţie. A doua este ceva mai deschisă. Abia când îi dau fusta cu flori, în culori vii, cu greu îşi mai poate ascunde bucuria. Şi şalul frumos, de un albastru regal, o încântă foarte tare. Este mulţumită. Fratelui, pe care eu nu îl cunosc, îi dau o pătură, iar sora şi soţia lui James primesc câte o fustă şi o kanga. Lketinga urmăreşte totul cu exactitate şi mă întreabă, râzând, dacă mai am şi pentru el ceva în geanta, care, între timp, aproape s-a golit. Întâi îi dau o pătură roşie-galbenă, care trezeşte mare interes şi o fustă pentru soţia lui. Nu ştiam că acum are două soţii. Pentru că niciuna din ele nu este de faţă, îl las pe el să hotărască cui îi dă cadoul. Bărbaţii primesc cămăşi, Lketinga, fireşte, una roşie. Mai urmează nişte ceasuri mai simple pentru fostul meu soţ şi soţia lui, precum şi pentru James şi Stefania, şi cu asta, cel puţin geanta mea, se goleşte.

Albert, însă, a adus şi el cadouri personale pentru familie. Toate lucrurile sunt admirate, iar ochii celor care primesc cadourile strălucesc ca cei ai unor copii în faţa bradului de Crăciun. Când editorul meu despachetează cele două binocluri, unul pentru James şi altul pentru Lketinga, cei doi nu ştiu, la început, ce să facă cu ele. Aşa că Albert se duce cu ei afară şi le arată. James ţine binoclul în faţa feţei, învârte de rotiţe şi strigă, deodată, emoţionat:

„Eu văd acolo, pe partea cealaltă, în faţa muntelui, o manyatta şi în faţa ei două capre! Se vede atât de clar, de parcă ar fi vecini cu noi. Incredibil!" Lketinga îl încearcă şi el cu răbdare pe al lui, până când vede, în sfârşit, ceva. Acum, cei doi stau cu binoclurile la ochi şi discută aprins în limba lor, maa, limbă pe care nu o înţelege nimeni. Scena este atât de ciudată, încât ne vine să râdem. Până şi Stefania, care este atât de retrasă, vine să se uite şi ea. Iar de copii, nici să nu mai vorbim. Precis, acestea sunt cele mai palpitante cadouri pe care le-au primit vreodată!

După ce s-au liniştit cu toţii şi s-au adunat în casă, despachetez, în cele din urmă, un radiocasetofon, ca să ascultăm caseta pe care sunt înregistrate vocile familiei mele din Elveţia. Deodată, se face linişte deplină în încăpere şi toţi ascultă cuvintele mamei mele, ale soţului ei, Hanspeter şi ale fraţilor mei. Când aud vocea puternică a fratelui meu, râd toţi. Lketinga îi recunoaşte imediat glasul şi dă din cap, spunând vesel, cu vocea lui răguşită: „Yes, I remember Jelly and Eric, really, I remember." După o scurtă pauză, o aude vorbind, pentru prima dată, pe fiica lui, Napirai. Încordat la maxim, stă ţeapăn pe scaun şi ascultă, fără să schiţeze niciun gest. La sfârşit, când urmează o melodie cântată la flaşnetă, se uită la mine şi spune: „Okay, it's okay! I remember all and I wait for my child."

James este încântat şi îmi mulţumeşte bucuros, deşi observă că aparatul funcţionează cu opt baterii, care, aici, în Kenya, sunt foarte scumpe. Îngândurat, el constată că nici măcar şcoala nu are un astfel de aparat grozav. CD-player-ul trebuie să-i explic eu mai întâi cum funcţionează, pentru că aşa ceva el nu a văzut niciodată. Mama se întoarce în manyatta ei. Ceilalţi îşi analizează cadourile, îşi compară ceasurile şi binoclurile şi pipăie materialele.

Din păcate, mai sunt câţiva copii acolo, pentru care nu mai am hăinuţe, pentru că, pur şi simplu, nu am ştiut că locuiesc şi ei aici în enclavă şi că, în parte, sunt întreţinuţi de James. Ca să poată merge la şcoală, ei efectuează câteva munci în casă, în schimbul cărora primesc cazare şi masă. Este clar, părinţii care locuiesc departe îşi trimit copiii la rude în sat, ca să poată frecventa şcoala. Mie mi se rupe inima că, în afară de câteva dulciuri, nu le pot oferi nimic. Acasă am atâtea lucruri care i-au rămas mici lui Napirai. Aici, orice copil ar fi mai mult decât fericit dacă le-ar avea, chiar dacă haina respectivă ar fi prea mică sau prea mare. Lketinga mă linişteşte, spunându-mi să nu-mi fac griji, copiii fiind mulţumiţi cu asta.

Mai sunt câteva ore şi se întorc caprele acasă. Înainte de asta, aş vrea să mă spăl şi eu puţin, până mai este lumină şi soare. Lketinga trimite imediat o fetiţă în prima manyatta, ca să-mi aducă un lighean de plastic. Este de admirat cum se ajută toţi între ei. Acest lucru m-a surprins şi la mama în manyatta. Când beam chai împreună la ea, nu avea, bineînţeles, şase căni. Atunci, a trimis-o pe o fetiţă la vecini, ca să împrumute câteva.

Tocmai ca să dea o mână de ajutor în astfel de situaţii, se obişnuieşte ca la bunica să locuiască o fetiţă. Conform tradiţiei, prima fiică a unuia dintre copiii ei este crescută de ea. În momentul de faţă, Shankayon o ajută mult după ce vine de la şcoală. De când mama ei a plecat, acum câteva săptămâni, ea locuieşte la bunica. Lketinga nu poate spune când şi dacă soţia lui se mai întoarce, pentru că s-a îmbolnăvit din cauza atâtor avorturi. Bineînţeles, fetiţa este cu tatăl ei aici, dar eu văd că Lketinga nu se ocupă prea mult de fiica lui, aşa cum face James. Îmi aduc aminte că Lketinga se purta cu Napirai, prima lui fiică, mult mai atent, deşi atunci ea era încă mică. În mod normal, taţii nu prea se ocupă de copii,

atunci când aceştia sunt foarte mici. James, la fel, nici măcar nu s-a uitat la copilul lui cel mai mic sau să-l fi ţinut în braţe în faţa noastră, aşa cum a făcut cu Little Albert şi Saruni.

Fetiţa se întoarce repede cu un lighean de plastic şi Lketinga îl curăţă cu puţină apă, înainte să mi-l dea. Iar mă impresionează, cât de atent se poartă el cu mine. Îi mulţumesc şi plec.

În tabără este linişte, aşa că, umplu ligheanul cu apă şi caut un loc unde mă pot spăla, pe cât posibil, să nu fiu văzută de nimeni. Peste câteva minute, mă simt, în haine curate, ca nou-născută. Tocmai când vreau să mă duc din nou în enclavă, aud o voce de la misiune, care mă strigă. Este angajata, pe care eu o cunosc de când locuiam aici. În timp ce discutăm, ea îmi spune: „Corinne, nu te mai spăla aici afară, nu se cade pentru o femeie. Data viitoare vino la misiune, aici poţi face un duş."

Bucuroasă, îi mulţumesc pentru oferta la care nu mă aşteptam şi o întreb cum aş putea să dau de părintele Giuliani, pentru că, peste câteva zile, am vrea să-l vizităm. Îmi spune că aş avea posibilitatea să-l contactez de două ori pe zi prin radio, dimineaţa devreme, la ora şapte, sau seara, la ora şase şi că putem veni oricând să folosim staţia ei radio. Bucuroasă de noutatea aflată, mă întorc în enclavă, la ceilalţi.

Klaus, cu camera lui de filmat, a devenit între timp centrul atenţiei enclavei. Toţi se amuză copios, văzându-se pe monitor. Mulţi nu s-au văzut până acum nici măcar în oglindă. De aceea, de multe ori Klaus stă pe jos cu pantalonii lui deschişi la culoare şi, în jurul lui şi al monitorului, se îngrămădesc permanent cel puţin opt capete. Două zile mai târziu, Lketinga mă întreabă mucalit, de ce se îmbracă Klaus tot cu pantalonii aceia murdari, când el însuşi se schimbă pentru noi în fiecare zi.

VIAŢA ÎN ENCLAVĂ

Mă îndrept spre manyatta mamei. Ea stă în faţa colibei şi în jurul ei s-au adunat câteva femei. Din nou, toată lumea mă salută călduros şi-mi dă mâna. Peste tot văd feţe zâmbitoare de toate vârstele.

Ceva mai deoparte, văd o femeie cu un copil în faşă, care se uită spre mine. Nu poate fi foarte bătrână, deşi fruntea ei este plină de riduri, iar la ochi are nişte cearcăne pronunţate şi negre. Dacă mă uit la ea, îşi întoarce imediat privirea şi nu scoate niciun sunet. Oarecum, mi se pare cunoscută. După puţin timp, îmi aduc consternată aminte că este fata la a cărei incizie am fost de faţă.

Dumnezeule, cât de bătrână şi de resemnată arată această fată! Avea cam doisprezece ani, atunci când am văzut-o în coliba în care a avut loc acest ritual. Stătea întinsă pe o piele de vacă şi râdea vitează, deşi cu două ore înainte fusese tăiată cu o lamă de ras, fără anestezie. În ciuda vârstei ei fragede, ea nu a lăsat să se vadă pe faţa ei nicio durere. Era mândră şi răspândea în acea manyatta modestă o aură care, pe mine, m-a impresionat. Atunci, am ieşit ruşinată afară din colibă, pentru că mă aşteptam să dau de o grămadă de oameni văicărindu-se. Iar acum, mă întreb, ce s-a ales din fata aceea mândră şi veselă?

În orice caz, foamea pare să fi lăsat urme asupra ei. Mă duc la ea şi o întreb dacă nu era ea fata vecinilor noştri. Zâmbeşte şi-şi întoarce privirea. Nu cedez, şi-i spun că ştiu că înţelege engleza mea, pentru că a fost o perioadă de timp la şcoală. Acum văd că-i străluceşte şi ei chipul pentru câteva secunde, poate pentru că vede că cineva se interesează din nou de ea.

Acum apare şi fratele ei. Este îmbrăcat în războinic şi arată şi el mai bătrân şi mai trecut decât alţii de vârsta lui. Mă salută,

pronunţându-mi numele. Gura sa este încremenită într-un zâmbet permanent, aproape sinistru. Sunt sigură că această familie o duce greu şi, cu toate acestea, nu ştiu cum să-i ajut. Nu pot să mă postez în mijlocul satului şi să împart bani. Atunci, ar fi imposibil să nu se iţste un conflict şi, în cel mai scurt timp, ar trebui să fugim de-acolo, pentru că am fi luaţi cu asalt. Ca să le dau ceva pe ascuns, iar nu pot, pentru că eu sunt în permanenţă înconjurată de o grămadă de lume.

În timp ce mai stau încă pe gânduri, aud deja primii clopoţei şi câte un behăit răzleţ de capre. La scurt timp după aceea, iezişorii din coliba cea mică din spatele meu încep să ţipe şi abia te mai înţelegi om cu om. În cel mai scurt timp, enclava se umple de capre albe, care aleargă în toate direcţiile. Văd cum mama tocmai o goneşte pe una care venea ţintit să intre la ea, în manyatta. Se pare că este mama unuia din iezişorii priponiţi. Imediat apar mai multe femei şi fete care se apucă de muls. Unele fete, nu cu mult peste zece ani, îşi ţin, în acelaşi timp, frăţiorii lor mai mici, pe spate.

Lketinga păşeşte mândru prin turmă, cu pătura lui cea nouă, roşie-galbenă. Din când în când, mai controlează câte o potcoavă sau o ureche a unei capre. James s-a schimbat şi el pentru întoarcerea caprelor şi acum are pe el o kanga. Noi, cei trei albi, ne uităm fascinaţi la toată forfota şi constatăm că enclava se umple de viaţă, atunci când sunt şi copiii aici.

La ora aceasta apar surprinzător de mulţi vizitatori, majoritatea bărbaţi în vârstă. Se strâng să bea împreună ceai. Astăzi, se află printre ei şi bărbatul de la „hotel” şi cerşeşte pe ascuns de la Albert câţiva şilingi pentru o bere. Pe lângă altele, îmi arată spre o fată de circa şaptesprezece ani, spunându-mi, pe un ton conspirativ, că aceasta este noua soţie a lui Lketinga.

La numai câţiva metri de noi, ea tocmai mulgea o capră. Se pare că a fost cu o parte din turmă la păscut, pentru că, până acum, nu am văzut-o. Desigur, nu este uşor pentru ea, având în vedere că, abia cu o lună în urmă, a avut loc căsătoria sa şi, odată cu aceasta, incizia.

Încerc, cât pot de discret, să mă uit la ea. Este o fată tânără, robustă, poartă podoabe tradiţionale, specifice sâmburilor şi pare a fi timidă şi cam nesigură pe ea. Nu este de mirare, pentru că nu trăieşte de multă vreme aici. Casa ei de până acum se află la o depărtare de câteva ore de mers şi nu ştiu când îşi va mai vedea părinţii sau prietenele. Este încă străină aici şi, în plus, trăieşte cu un soţ pe care nu îl cunoaşte şi care, pentru ea, este şi în vârstă. Cu cât mă pun mai mult în situaţia fetei, cu atât mai mult mi se face milă de ea. Pentru că este pe înserate, nu-i văd prea bine faţa, dar îmi propun ca mâine să mă uit mai atentă la ea. Ciudat că Lketinga nu mi-a prezentat-o încă pe soţia lui cea nouă!

James ne întreabă dacă vrem să mai mâncăm ceva, pentru că soţia lui ar putea să ne facă spaghete. Mie îmi vine să râd. Înainte, oamenii de aici, chiar şi în Mombasa, strâmbau din nas când vedeau mâncarea aceasta, spunând că noi, albii, mâncăm viermi! Iar acum, ei gătesc spaghete până şi aici, în tufişuri. Cum s-au mai schimbat vremurile! Nici unuia dintre noi nu-i este foame, pentru că senzaţia de saturaţie de la ghiveci încă nu a dispărut. Eu mă rezum doar la un chai cu lapte de capră călduţ, abia muls.

Între timp s-a întunecat şi peste tot, în colibe, se discută aprins şi se găteşte. Mai întâi se pregăteşte chai, după care mămăligă, numită ugali. Copii de toate vârstele aleargă de la o manyatta la alta, având mereu câte o sarcină măruntă de îndeplinit. James se simte din nou cam rău şi are febră, iar la noi începe să se facă simţită o anume epuizare. În permanenţă suntem înconjuraţi de

lume. Nu există nicio secundă în care să ne putem retrage o jumătate de oră şi să dăm frâu liber sentimentelor. Tot timpul se află în jurul nostru femei, bărbaţi şi mai nou şi copii, care stau, pur şi simplu, şi se uită la noi sau care ne vorbesc în limba maa, pe care abia o înţelegem.

M-au vizitat chiar şi câţiva bărbaţi tineri. Doi dintre ei au fost colegi de şcoală cu James şi veneau deseori la noi în casă şi jucam cărţi. Mă bucur să-i văd şi să aflu că, în general, sunt bine. Ce-i drept, toţi au aceeaşi problemă: nu au serviciu. De aceea vor să studieze mai departe, dar nu au sponsori. Mă roagă să-i sprijin financiar. Bineînţeles, este greu să-i promiţi unuia şi celorlalţi nu. Cum să faci o alegere corectă? în plus, toţi sunt de vârsta lui James, adică cu puţin trecuţi de treizeci de ani. Le promit că voi reflecta asupra acestui lucru şi am de gând să mă consult şi cu misiunea.

SEARA LA MISIUNE

Ca să le oferim tuturor posibilitatea să se odihnească, hotărâm să renunţăm la o cină în comun şi să ne retragem în tabără. Ne dăm întâlnire pentru a doua zi de dimineaţă, când urmează să avem o discuţie amănunţită cu James, Lketinga şi mama. Pe mine mă interesează încă multe lucruri din trecut.

În tabără, ne aşezăm pe scaunele pliante, iar Francis şi John, şoferii noştri, aprind lămpile, ca să avem ceva lumină. Ca să încheiem ziua cu bine, ne desfătăm cu o gură de vin roşu şi ceva de ronţăit din maşină. Mă gândesc că, în comparaţie cu vremurile când trăiam eu aici, la Barsaloi, în această călătorie, precis, nu voi pierde niciun kilogram.

Le povestesc despre posibilitatea de a intra în legătură cu părintele Giuliani prin staţia radio şi ne propunem să încercăm chiar mâine. Peste două zile suntem programaţi la filmările „femeii albe masai", aşa că, după aceea, am putea să-l vizităm pe Giuliani şi apoi să ne întoarcem din nou aici, la Barsaloi, pentru petrecerea de rămas bun. De asemenea, este oportun să părăsim temporar familia, ca să-i lăsăm să se liniştească toţi, puţin. De când am apărut noi, viaţa lor şi-a ieşit din ritm. Şi James a dat de-nţeles că, din când în când, trebuie să se ducă la şcoală.

În timp ce discutăm, patru femei în costum de soră trec uşor pe lângă noi, îndreptându-se spre misiune. La scurt timp după aceea, apare părintele columbian cel nou şi se aşază lângă noi. Se interesează de starea noastră de sănătate şi cum a decurs şederea noastră până acum. Îl interesează foarte tare cum se comportă Lketinga faţă de mine şi se bucură, când aude că nu avem probleme şi că am fost primiţi foarte bine. Ne povesteşte că el şi cu James au demarat câteva proiecte. De exemplu, James este mediatorul şi administratorul financiar al unui grup de femei, care confecţionează podoabe tradiţionale şi care sunt vândute, apoi, mai departe, până în Nairobi. Pentru că femeile sunt plătite la bucată, unele şi-au putut construi deja case de lemn modeste. Mă impresionează ceea ce aflu, pentru că, în acest fel, sunt ajutate, în special, femeile.

Părintele povesteşte că el se află aici, la Barsaloi, de cinci ani şi, cu puţin timp înainte de sosirea lui, avuseseră loc luptele sângeroase cu localnicii turkana. Aflăm câte ceva şi despre misiune, din perioada de după fuga mea. Imediat după mutarea părintelui Giuliani în anul 1991, au venit alţi misionari. Unul dintre ei a murit de malarie. Mai mult de un an de zile s-au făcut încercări zadarnice ca să-i salveze viaţa. Când aud această poveste, mă

cutremur, pentru că îmi aduc aminte de perioada cumplită în care şi eu am fost bolnavă de malarie. Nu numai o dată m-am aflat în pragul morţii. Deosebit de dramatică a fost starea mea de sănătate cu două luni înainte de a se naşte Napirai. Părintele Giuliani a reuşit atunci să împiedice producerea celui mai mare rău, chemând prin staţia radio Flying Doctors, care m-au dus, în ultimul moment, la spitalul din Wamba. Da, tocmai mi-am dat seama, cât de aproape de moarte m-am aflat eu atunci.

Interesaţi, noi îl întrebăm dacă ştie ceva mai exact despre atacurile localnicilor turkana, iar părintele începe să povestească ce a auzit el: „I-a luat pe toţi pe nepregătite, deşi, cu câteva luni înainte, avuseseră loc, mai mereu, atacuri asupra persoanelor, soldate şi cu morţi. Aici în regiune, incidentele mai mici între sâmburi şi tribul învecinat turkana nu mai erau ceva cu totul neobişnuit. Dar ce s-a întâmplat la începutul lui decembrie 1996 i-a surprins pe toţi. Ziua a început normal. Războinicii şi copiii au plecat dimineaţa din sat, împreună cu turmele lor, ca în fiecare zi. Cu iuţeala vântului, s-a răspândit zvonul că, în noaptea de dinainte, tâlhari de drumul mare ar fi stat pe marginea drumului în jurul focului. Nimeni nu ştia, însă, ceva mai exact. Spre prânz, circa 600 de turkana, înarmaţi cu arme, au atacat întregul teritoriu din jurul satului Barsaloi. Au venit din munţi şi au gonit, din toate părţile, animalele şi oamenii în vale, înspre ţinutul turkana. Cine se împotrivea cu suliţele, indiferent că erau copii, femei sau războinici, era, pur şi simplu, împuşcat. Când s-au auzit aici în sat primele împuşcături, nu ştia încă nimeni ce se petrece, până când nu au venit primii oameni şi au povestit. După un mic consiliu, s-a hotărât ca toţi să fugă, cât pot de repede. Exista o singură direcţie, care era, oarecum, liberă. Sâmburii nu puteau face nimic şi au fost nevoiţi să asiste, neputincioşi, cum le sunt izgonite toate animalele.

Erau peste 20 000 de capre şi câteva mii de vaci. Oamenii s-au refugiat. Se punea doar problema supravieţuirii. Nimeni nu şi-a putut explica atunci, de ce locuitorii turkana erau, dintr-odată, atât de bine înarmaţi. Invazia a avut aspectul unei crime organizate.

Cei patru preoţi, care erau atunci aici, nu au vrut să părăsească misiunea şi le-au oferit oamenilor adăpost în biserică. Şi ei au fost atacaţi, iar fiica unei angajate a fost omorâtă. Un preot a fost împuşcat în picior, iar altul în mână. Mai târziu, când au fost găsiţi, erau toţi sub stare de şoc. În cel mai scurt timp, misiunea a fost evacuată. S-a cerut ajutor la Nairobi, dar a durat zile întregi până s-a întâmplat ceva. Între timp, s-au adunat toţi sâmburii şi au hotărât să-şi ia turmele înapoi, chiar şi fără arme, ceea ce au şi reuşit, mai târziu, în totalitate. Abia după câteva zile şi mulţi, mulţi morţi, guvernul le-a trimis întăriri. Numai atunci când unul din elicopterele venite în recunoaştere a fost doborât, murind, astfel, unul dintre ofiţerii districtului, s-a acţionat şi s-au aruncat câteva grenade de mână. Dar atunci, satele erau deja toate abandonate, iar oamenii din regiune se refugiaseră în zona Maralalului."

Îl întrebăm pe părinte care a fost motivul acestui masacru. „Motivul nu-l cunoaşte nimeni exact. Cu câteva luni înainte s-au făcut forări în ţinutul sâmburilor şi atunci s-au găsit şi urme de aur. Dar nu ştiu dacă are legătură cu asta. Pe de altă parte, cu câteva luni în urmă a avut loc, ce-i drept, într-o regiune îndepărtată, în direcţia Wamba, o mare încăierare între somalezi şi sâmburi, soldându-se cu morţi de ambele părţi. Pur şi simplu, nu se ştie exact cum şi de ce s-a întâmplat aşa ceva."

În timp ce îl ascult pe misionar, îmi amintesc de scrisorile pe care le-am primit pe vremea aceea de la James. Scria că locuiesc înghesuiţi, la nişte oameni străini, în apropiere de Maralal. Pierduseră aproape tot. Slavă Domnului, mama a fost dusă atunci

la timp din Barsaloi, cu o maşină. Cuprinsă de spaimă, a fost nevoită, pentru prima dată în viaţa ei, să se urce într-o maşină! De astăzi pe mâine, ei deveniseră, pe propriul teritoriu, refugiaţi. Mulţi oameni au murit atunci de foame.

Eu i-am ajutat cum am putut, dar în aceeaşi perioadă eram şi eu şomeră în Elveţia. Doi ani mai târziu, ei stăteau tot în aşteptare să se poată întoarce, pe când eu, dimpotrivă, mă bucuram de primele succese ale cărţii mele. Un an mai târziu, în iulie 1999, Albert i-a vizitat şi i-a putut ajuta, de asemenea, la rândul său. Dacă mă gândesc la fotografiile de atunci ale familiei, amintirile îmi provoacă o strângere de inimă. Din fericire, astăzi nu se mai vede în Barsaloi nicio urmă de devastare, iar majoritatea membrilor familiei par să fi trecut cu bine peste surghiunul de atunci. Ceea ce, însă, pe mine mă cam nelinişteşte este faptul că acum mulţi războinici poartă arme.

Gândurile mele sunt întrerupte de părinte, care îşi ia la revedere, retrăgându-se pentru odihna de noapte. Şi noi ne ducem în corturile noastre şi fiecare încearcă, în felul său, să mediteze asupra impresiilor intense.

NOUA SOŢIE A LUI LKETINGA

A doua zi, mă trezesc în jur de ora şase. În sat se aud câteva voci, aşa că, mă gândesc eu, pot merge la mama. La ora aceasta este încă răcoare bine şi mă îmbrac cu un pulover. Când ajung la enclavă, văd că încă nu se poate intra din afară, pentru că intrarea este baricadată cu mărăcini. Mă uit peste gard, până mă descoperă Lketinga. Cu pătura cea nouă trasă peste cap, merge agale prin turmă şi ajunge la poartă. Deschide râzând şi mă întreabă de ce m-

am trezit atât de devreme. Îi spun că la noi în tabără este încă linişte peste tot şi că prefer să aştept aici jos, la animale. De asemenea, vreau să-l rog pe James să-mi dea câteva ouă, pentru că nu mai avem nimic pentru micul dejun. James se pare că ne-a auzit vorbind şi iese somnoros din casă. După ce ne salutăm, îmi dă ultimele lui patru ouă. Îmi spune că mai multe nu are momentan.

Vreau să mă întorc, dar Lketinga mă trimite la mama în manyatta, ca să beau chai. O întreb dacă am voie să intru şi mama se miră şi ea, zâmbind, că m-am trezit atât de devreme. Doi bărbaţi mai în vârstă se pare că au băut deja chai la ea, pentru că tocmai părăsesc manyatta. Îmi întinde o cană şi, în acelaşi timp, pune oala cu carne prăjită pe foc. Mă mir că a mai rămas ceva din ea. Se pare că a gătit, într-adevăr, special pentru mine şi, din cauza aceasta, nu dă nimănui nicio bucăţică. Îmi pune în mână o lingură şi mă îndeamnă din nou cu „Tamada, tamada" să mănânc, după care iese din colibă. Bucuroasă şi, în acelaşi timp, jenată, mănânc câteva linguri de carne la micul dejun. Precis, eu sunt singura care primeşte o astfel de mâncare luxoasă dis-de-dimineaţă.

În timp ce mestec carnea şi mă las furată de gânduri, o văd, deodată, intrând în manyatta, în poziţie încovoiată, pe soţia cea tânără a lui Lketinga. Ea credea, probabil, că nu este nimeni înăuntru, pentru că mama şi cu Lketinga erau afară la animale.

Speriată, se opreşte aplecată în intrare şi pare să nu fie decisă dacă să iasă sau să intre. Eu îi zâmbesc şi-i spun: „Karibu!" Trece atentă pe lângă locul unde stă mama şi se aşază lângă vatră, pe pielea de vacă. Eu mă dau într-o parte, să-i fac loc şi sunt curioasă ce face. Deschide lada de metal a lui Lketinga şi ia fusta pe care am adus-o pentru soţia lui – indiferent care-o fi aceea. Curioasă, pipăie materialul şi măsoară din ochi mărimea, după care o pune cu grijă la loc. Cu cunoştinţele mele umile de maa, o întreb dacă îi place.

Timidă, răspunde încet că da. Apoi se întoarce şi tocmai vrea să iasă din colibă, când intră Lketinga. Acum el este cel care se uită uimit, dar nu scoate niciun cuvânt, nici către mine, nici către soţia lui cea tânără. Aceasta se face cât poate de mică, ca să iasă repede din manyatta.

Abia mă stăpânesc să nu zâmbesc când văd faţa serioasă a lui Lketinga. Acesta se aşază pe un taburet mic lângă intrare, în faţa locului, ia lingura de supă şi o umple cu carne. În joacă, împing cu lingura mea bucăţile de carne înapoi în oală şi protestez: „Nu, aceasta este mâncarea mea, mama a făcut-o special pentru mine!" Râzând, el se milogeşte: „Only a little bit – numai puţin."

Bineînţeles, îi dau voie să ia din carne, dar nu mă pot stăpâni să nu deschid discuţia despre soţia lui, întrebându-l prefăcută: „Aceasta este, însă, soţia ta, nu?" El devine serios şi spune: „Yes, ai vreo problemă cu asta?" Eu neg şi îl întreb: „Dar de ce nu vorbeşti cu ea? Nici măcar nu te uiţi la ea!" „De ce să-i spun eu primul, ca bărbat, Jambo? Ea nu m-a salutat niciodată şi de aceea nu o salut nici eu! Ea Trebuie să vorbească mai întâi, apoi poate o să vorbesc şi eu cu ea!"

Spune asta atât de convins, încât, în ciuda situaţiei tragice care se ascunde în spate, îmi vine să râd. Cam nesigur pe el, începe şi fostul meu soţ să râdă şi-mi spune că este ceva normal. Încerc să-i explic că această formă de tăcere ar putea să mai dureze luni de zile şi că ar fi mai bine, pentru amândoi, dacă ar începe să vorbească unul cu celălalt. Îi spun că, mai mult ca sigur, nici nu o cunoaşte prea bine. Lketinga neagă, spunând că a vorbit cu părinţii ei, s-a interesat în sat de ea şi ştie multe lucruri despre soţia lui. Aflu că provine din satul de dinainte de Maralal, acolo unde mi-au atras atenţia pungile de plastic din tufişuri. Asta înseamnă că ea nu se va mai duce acasă decât rar sau, poate, chiar deloc, mă gândesc

eu. Îl întreb cum poate decurge căsnicia lor, dacă ei nici măcar nu vorbesc sau râd unul cu celălalt? El îmi dă replica: „Yes, that's crazy! Dar eu nu mă voi adresa primul ei, doar eu nu sunt femeie!" Apoi, adaugă râzând: „Poate că mă căsătoresc încă odată cu tine!" Puţin enervată şi jenată, râd şi eu, pentru că acesta este cel mai bun lucru pe care-l poţi face aici, în situaţii ciudate.

În acest moment, îmi aduc aminte de ouă. Le-am pus afară pe motocicleta lui James şi mă gândesc, spăşită, la tovarăşii mei de călătorie, cărora le este foame. Plecăm din colibă şi ne îndreptăm spre misiune. În tabără, tocmai se pregătesc ceaiul şi cafeaua. Albert, Klaus şi cei doi şoferi ai noştri se bucură de ouăle pe care le-am adus. Pe lângă câteva nuci şi chips-uri înmuiate, acestea sunt singura mâncare la micul dejun. Când văd că se miră de reţinerea mea la masă, le povestesc ce bine am dus-o eu la mama, în manyatta.

După micul dejun modest, ne întoarcem, împreună cu Lketinga, în enclavă. Ne întâlnim cu James, care tocmai se pregăteşte să dezinfecteze, cu un spray împotriva insectelor, manyatta cea mică în care stau iezii. Încă ceva care, pe vremea când trăiam eu acolo, nu exista! în timp ce discutăm, sora lui Lketinga iese din manyatta mamei şi mă salută din nou exuberant. Lketinga i se adresează pe un ton aspru şi ea fuge de-acolo. Îl întreb despre ce a fost vorba, iar Lketinga îmi explică, făcând nişte gesturi supărate: „Aseară, sora mea s-a îmbătat. Eu nu vreau acest lucru şi nici nu-mi dau seama cum s-a putut întâmpla." Imediat îmi aduc aminte de banii pe care i-am dat ei şi mamei şi mă simt vinovată.

DISCUŢII ÎN MANYATTA

James s-a spălat între timp pe mâini, iar acum ne strecurăm la mama în colibă şi ne aşezăm pe pielea de vacă. El va prelua rolul de traducător şi, de aceea, este bine să stea lângă mine. Klaus ne urmează şi se aşază pe un taburet mic, lângă foc. Lketinga se aşază lângă intrare, în timp ce Albert, după ce salută, ia loc afară, la umbră. De acolo poate auzi totul la fel de bine ca şi dinăuntru, pentru că manyatta nu are pereţi adevăraţi, ci numai un fel de protecţie, ca să nu se vadă de-afară.

Mama ne salută, în timp ce leagănă, ca de obicei, copilul lui James. Astăzi este îmbrăcată cu una din fustele cele noi. James începe conversaţia, explicându-i că doresc să o mai întreb câte ceva. Ea se uită la mine şi-şi dă consimţământul. În primul rând, doresc să ştiu ce a simţit ea, atunci când James i-a adus la cunoştinţă că voi veni în vizită. Mama răspunde: „Ke supaţi pi – foarte frumos! M-am bucurat foarte tare, dar, ca toţi ceilalţi, nu-mi venea să cred cu adevărat. Nimeni de aici din sat nu s-a gândit că te vei întoarce, după atâta timp. Data viitoare, însă, să o aduci şi pe Napirai cu tine, pe micuţa mea Napirai."

Mie îmi vine să râd, pentru că fiica mea este acum mai înaltă decât mine. Dar, pentru mama, ea rămâne „micuţa", aşa cum a văzut-o ea ultima dată. Apoi, spune că toată lumea s-a bucurat să mă revadă după atâta vreme. Lketinga confirmă spusele ei, dând din cap: „Really, this is very good! Dar nimeni nu a crezut acest lucru. După ce a sosit prima maşină, toate femeile au spus: Ceva nu este în regulă! Mama Napirai nu va veni, eram siguri de asta!" Lketinga dă din cap, rânjind. Când James repetă ce au spus ei: „Only a Queen is moving in this way", izbucnim cu toţii în râs, chiar şi mama.

Klaus se interesează cum a fost atunci când am venit la Barsaloi şi m-a văzut pentru prima dată. Mama face o faţă serioasă şi, după

ce se gândeşte puţin, spune: „Mi-era, pur şi simplu, frică.” O întreb de ce îi era frică. James traduce, cât poate de bine: „Pentru că o albă era ceva necunoscut pentru mine. Mă întrebam, cum o să comunic eu cu ea, dacă ea nu mă înţelege? Cine este, de fapt, ea? Nu ştiu nimic despre ea. Mai mult ca sigur, este obişnuită cu un altfel de casă, iar acum vine aici şi vrea să trăiască într-o colibă plină de fum. Nu avem aproape nimic de mâncare, în schimb bem lapte cu sânge. Mi-au trecut atâtea gânduri prin cap, încât mi-era, pur şi simplu, frică. De asemenea, mă gândeam, ce poate face această albă pentru mine? Fiecare soţie a fiilor mei este, pentru mine, ca un copil. Grijile ei sunt şi ale mele şi invers. În cazul tău, mi-era teamă că grijile vor fi şi mai mari. Credeam că nu-mi poţi aduce lemne de foc şi apă, nu poţi să-mi faci rost de mâncare, pentru că tu eşti o albă. Cine să-mi spele hainele şi să-mi facă treaba? Doar nu această mzungu?! Dimpotrivă, va trebui să facem noi toate acestea şi pentru tine. Eu vedeam la început numai probleme. Pe de altă parte, ştiam de la Lketinga că ai străbătut atâta distanţă din Mombasa, ca să-l cauţi. Astfel, trebuia să-ţi dau şi eu ţie o şansă-şi ai rămas. Şi ai muncit din greu. Tu mi-ai adus lemne de foc şi apă, ai avut grijă de mine, mai mult decât orice copil dinaintea ta. Mi-ai adus de mâncare, atunci când ai putut, şi mi-a fost bine. Astfel, dragostea mea pentru tine a crescut treptat.”

Ascult, emoţionată şi-mi curg din nou lacrimi peste obraji. Până astăzi, nu am ştiut câte griji şi-a făcut atunci. Ea povesteşte mai departe, spunând că şi lumea din sat a venit la ea în manyatta şi a tot întrebat-o, ce fel de mzungu sunt eu. Întrebau cum de îmi permite să trăiesc în coliba ei, dacă nu mă cunoaşte. Cum poate, de fapt, să reziste cu mine, dacă nu putem comunica?! „Cu timpul, le răspundeam tuturor: Totuşi, eu mă simt bine, iar ea îşi face treaba. Nu creează probleme şi nu caută ceartă. După câteva luni, nu mai

făceam nicio deosebire între tine şi propriii mei copii. Deveniseşi copilul meu. De atunci, am preluat întreaga responsabilitate faţă de tine şi, odată cu ea, şi toate problemele."

Îmi şterg în permanenţă lacrimile şi îmi este ruşine, pentru că nu am voie să plâng. Mama se uită la James şi îl întreabă ce este cu mine. Îl rog repede să-i explice că acesta este felul unui mzungu de a-şi exprima sentimentele plăcute şi emoţiile puternice şi să nu-şi facă griji şi gânduri. James traduce, râzând şi acum zâmbesc şi eu.

Lketinga completează povestirea mamei: „Da, a fost un început greu. Şi la mine veneau ceilalţi războinici şi voiau să ştie de ce am adus acasă o albă. Eu am fost primul războinic care a adus la Barsaloi o mzungu, cu care s-a şi căsătorit. Toată lumea ieşea din case şi se uita sceptic, iar uneori vorbeau urât despre albi. Chiar mini-şeful a venit şi m-a întrebat, de ce nu i-am cerut acordul ca să mă căsătoresc cu tine. Totuşi, sunt bărbat şi, la un moment dat, trebuie să cer acordul cuiva ca să mă pot căsători?! Crazy!" Din nou izbucnim în râs.

Le povestesc că, atunci când ne-am întors în Elveţia, am locuit într-un sat şi Napirai a fost primul copil mulatru. Şi acolo se strângeau copiii în jurul său sau fugeau de ea, pentru că prezenţa unui copil de culoare era, pentru ei, ceva neobişnuit. Astăzi, însă, trăiesc mulţi oameni de culoare acolo, chiar şi în satele mici, iar cu timpul lumea s-a obişnuit. Mama dă din cap şi spune: „Auzi, este exact ca aici."

James povesteşte că acum trăiesc mai multe femei albe în jurul oraşului Maralal, chiar dacă nu tocmai într-o manyatta ca aceasta. Lketinga ne face din nou să râdem, adăugând cu vocea lui răguşită: „Dar aceste doamne sunt, de obicei, bătrâne şi nu aşa de bune ca tine. Cu una ca asta nu m-aş fi căsătorit." James îi dă dreptate şi spune: „Da, Corinne a fost cu noi peste tot. Ea a vizitat,

împreună cu fratele meu, rudele noastre în locuri unde nu exista apă sau unde vacile trăiau împreună cu oamenii în enclavă, cum ar fi în Sitedi şi nu a deranjat-o deloc." Mă rog, puţin, mă gândesc eu.

Mama leagănă în continuare copilaşul şi povesteşte: „Am fost atât de fericită că mi-ai dăruit o nepoată! Şi eram atât de mândră că mi-ai încredinţat-o pe Napirai, atunci când a trebuit să pleci! Aceasta a fost cea mai mare dovadă de dragoste. Din clipa aceea, eu te-am acceptat pe deplin şi nu am mai făcut nicio diferenţă între un alb şi un negru. Eram trup şi suflet."

Faţa mamei încremeneşte, iar eu îmi dau seama că încearcă să-şi ascundă emoţia. Îşi şterge repede ochii cu mâna. Am simţit dintotdeauna că între noi există o legătură profundă, dar abia acum, după paisprezece ani, am, în sfârşit, certitudinea.

Pentru câteva secunde tăcem cu toţii. În jurul capetelor noastre roiesc muştele. Afară, găinile cotcodăcesc şi câţiva iezi behăie. Îl auzim pe Albert vorbind cu copiii în faţa colibei. Se pare că desenează ceva cu ei pe pământ.

James aduce din nou vorba de mini-şef, care, aici, este un fel de poliţist al satului: „Sigur, el voia numai bani de la voi. Lumea de aici crede că toţi mzungu au bani mulţi, trăiesc în case mari, au maşini, au mereu ce mânca şi nu au griji. Ei sunt de părere că toţi albii duc o viaţă de preşedinte. Eu încerc mereu să le explic că albii au şi ei griji, dar nu vorbesc cu ceilalţi despre ele. La sâmburi, tradiţia îţi cere să stai de vorbă cu fiecare om cu care te întâlneşti, una sau două ore. Mai întâi, începe cel mai în vârstă să povestească de unde vine, cine este, ce face familia lui, ce-i fac animalele, cine este bolnav şi ce are, ce s-a mai întâmplat în ultima vreme în satul sau enclava lui şi, în cele din urmă, încotro merge şi de ce. Povestitorul se opreşte asupra fiecărui detaliu şi atunci conversaţia

poate dura şi o oră. Apoi începe celălalt să povestească şi o ia de la capăt."

James simulează o astfel de întâlnire, inventând un dialog, exact ca într-un spectacol de cabaret, iar noi râdem din nou cu lacrimi. „Aici, aşa ceva este normal", povesteşte el mai departe, după ce ne-am mai potolit, „pentru că oamenii, câteodată, merg ore întregi pe drum şi nu se întâlnesc cu nimeni. De aceea, sunt fericiţi când pot vorbi cu cineva, chiar dacă nu se cunosc. Apoi, când ajung la destinaţie, îi povestesc următorului cu cine s-au întâlnit şi ce le-a povestit respectivul. Astfel, discuţia devine tot mai lungă şi ştirile se răspândesc, în câteva ore, pe o distanţă de câţiva kilometri. Apoi, din când în când, ei văd că albii stau de vorbă doar câteva minute, după care pleacă imediat mai departe. De aceea, ei cred că aceşti oameni nu au niciun fel de probleme, pentru că nu au nevoie să discute prea mult timp. În realitate, însă, albii nu-şi povestesc toate problemele pe care le au."

Cât de deosebit pot fi interpretate lucrurile! Societatea noastră este pe punctul de a sărăci, din punct de vedere al relaţiilor dintre oameni, deoarece comunicarea dintre ei se reduce tot mai mult şi mulţi se îmbolnăvesc din cauza aceasta. Oamenii de aici, dimpotrivă, consideră tăcerea noastră ca un semn al lipsei noastre de probleme.

Deja îl aud pe James continuând: „Şi eu sunt acum aproape ca un mzungu. Muncesc mult şi circul numai cu motocicleta, pentru că am de rezolvat o mulţime de treburi. Când mă vede, lumea mă opreşte pe marginea drumului. La început, m-am gândit că este important acest lucru şi mă opream cu motocicleta. Dar, de cele mai multe ori, ei nu voiau să ştie decât de unde vin şi unde mă duc. Alteori, voiau să-mi vadă motocicleta şi să afle tot despre ea. Dar eu nu am timp şi le răspund scurt cu da sau nu. Câteodată, nu

le povestesc nici măcar când cineva este bolnav acasă, pentru că ar dura prea mult. Fireşte, dacă respectivul află mai târziu că nu am pomenit nimic despre acel lucru, data viitoare primesc reproşuri. Lumea nu poate înţelege, pur şi simplu, că am de respectat un program, pentru că am obligaţii. Pentru ei nu contează că stau aici o oră mai mult sau mai puţin."

În timp ce vorbeşte, se observă, însă, că este mândru de faptul că este unul dintre primii de-aici, din tufişuri, care duce o viaţă nouă şi modernă. Pe mine, acest lucru mă pune pe gânduri, pentru că asta înseamnă începutul descompunerii comunicării naturale. Până la urmă, mulţi vor sfârşi, probabil, la fel ca cei din Europa, în singurătate.

Klaus îl întreabă, cum mai poate afla atunci lucrurile mărunte, dacă el merge peste tot atât de repede cu motocicleta. James îi răspunde că, tocmai asta este problema, vremurile se schimbă repede. Lketinga îl contrazice: „Mie, însă, nu-mi place deloc. Astăzi, mulţi morani nu mai poartă păr lung, aşa ca înainte. Nu mai vor şi pentru faptul că au fost la şcoală. Fetele nu mai poartă atâtea podoabe, pentru că băieţii de la şcoală nu le mai dăruiesc atât de multe. Fetele de şcoală, cum este fiica mea, Shankayon, nu mai au deloc podoabe, pentru că este interzis. Ele nu mai vor nici să-şi ungă pielea cu ocrul cel roşu. Chiar şi cele care nu merg la şcoală preferă să folosească crema de piele din Nairobi. Nicio fată nu mai poartă fuste din piele de animal, împodobite cu perle, aşa cum ai văzut la sora mea. Numai la ceremonii se mai poartă aşa ceva." James adaugă: „Peste cinci sau zece ani nu vor mai exista nici acestea. Încă de-acum, au început să dispară podoabele tradiţionale de pus la gât, făcute din păr de girafă sau cerceii din fildeş ai războinicilor."

Toate aceste mărturisiri mă întristează, deşi, noi înşine am adus aici obiecte moderne. Acum îmi dau seama că nu am mai văzut fete tinere sau războinici care să poarte splendoarea de podoabe şi culori autentice, aşa cum se obişnuia acum paisprezece ani. Tocmai aceste culori intense ale podoabelor şi ale şalurilor simbolizează veselia şi intensitatea vieţii acestor oameni. Dacă cu timpul, monotonia europeană a hainelor va lua locul acestui roşu frumos, albastru şi galben intens al şalurilor şi al păturilor, aşa cum am văzut deja la Maralal, vor dispărea, probabil, şi optimismul şi veselia oamenilor. Nu puţini sunt aceia care consumă deja alcool în cantităţi nelimitate. Din rândul tinerilor sunt, într-adevăr, mulţi care au absolvit şcoala, dar, ca să înveţe o meserie sau să studieze, le lipsesc banii. Astfel, ei trăiesc mai departe în cultura lor, cu cunoştinţele dobândite şi cu o concepţie, mai degrabă, vestică, renunţând tot mai des la stilul de viaţă tradiţional. Este ca şi cum şi-ar pierde rădăcinile, mă gândesc eu.

Cu cât discutăm mai mult, cu atât atmosfera devine mai degajată, aşa că îndrăznesc să-l întreb pe Lketinga încă o dată, cum s-a simţit atunci când a aflat că nu mă mai întorc. Se uită la mine şi-mi spune pe un ton serios: „Mult timp nu am crezut, pentru că, înainte, te-ai întors de fiecare dată. Peste puţin timp am avut probleme cu magazinul, pentru că nu se mai putea face nicio afacere şi, astfel, am început să am greutăţi cu banii. Toţi voiau să mă înşele. Nici atunci când a ars maşina nu am avut bani să o repar. De aceea am vândut-o, primind în schimb o maşină mică, pe care am folosit-o ca taxi, până când am făcut un accident şi a trebuit să intru la închisoare. Am avut, într-adevăr, multe probleme şi nici nu mai vreau să mă gândesc la ele."

James completează: „La trei ani după ce te-ai întors tu în Elveţia, când am auzit de acest lucru, m-am dus din nou la Mombasa ca să-

l caut. L-am găsit într-o stare foarte proastă. L-am rugat să vină cu mine acasă, ceea ce şi voia să facă. Ne-am dat întâlnire a doua zi de dimineaţă, ca să mergem împreună cu autobuzul la Maralal, dar el nu a venit şi, atunci, m-am întors singur, pentru că urma să încep şcoala. A doua zi, însă, când aşteptam o ocazie cu care să merg din Maralal în Barsaloi, l-am văzut, deodată, pe Lketinga, venind singur şi, astfel, am plecat împreună la Barsaloi. El nu avea, bineînţeles, o casă unde să poată sta şi nici altceva, în afară de o mulţime de animale. În toţi aceşti ani, în care a lipsit de acasă, turma lui de capre şi cireada de vite s-au mărit foarte mult. F ratele nostru mai mare s-a ocupat de animale. La noi, obiceiul nu-ţi dă voie să tai sau să vinzi animalele altuia. Astfel, în ciuda celor întâmplate, Lketinga era bogat atunci când s-a întors acasă. Am hotărât că cel mai bine ar fi să-şi caute o soţie, care să poată construi o casă şi să facă copii. Astfel, el s-a căsătorit, chiar peste o lună, cu a doua soţie, mama Shankayon. După primul copil, însă, ea a avut multe probleme. Toate sarcinile care au urmat, le-a pierdut. Acum, s-a dus înapoi acasă la părinţii ei şi nu ştim când se va întoarce." Absent, Lketinga confirmă, dând din cap, iar mama ascultă fără să spună nimic. Simt clar că fostul meu soţ nu poate sau nu vrea să povestească mai mult despre trecutul său. În schimb, Lketinga aduce din nou vorba despre carte şi film şi îl roagă pe James să ne povestească despre evenimentele de aici, din Barsaloi. Astfel, James începe să povestească ceva mai amănunţit: „Da, după cum ştiţi, aici vin mai mereu oameni străini, cei mai. Mulţi fiind jurnalişti din Kenya şi vor să ştie dacă cunoaştem conţinutul cărţii. Ne întreabă dacă ştim că această Corinne a vorbit urât despre sâmburi şi că primeşte mulţi bani pentru aceasta. Le spunem, însă, mereu, că noi cunoaştem conţinutul cărţii şi că primim bani şi nu avem niciun fel de probleme. Ea a scris despre

familia noastră şi numai noi putem aprecia dacă este bine sau rău, adevărat sau nu. Am sunat şi la un ambasador kenyan, care este sambur şi vorbeşte germana şi l-am întrebat, iar acesta ne-a asigurat că totul este în ordine. Când aud aşa ceva, cei mai mulţi jurnalişti se retrag. Există, însă, şi unii care vor neapărat ca noi să spunem ceva rău despre carte sau despre film şi vor să ne dea bani în schimb. Ba chiar unul dintre ei i-a spus lui Lketinga să se ducă la ofiţerul districtului şi să ceară ca această Corinne să fie dusă la închisoare. Atunci, Lketinga s-a supărat foarte tare şi le-a cerut să-l lase în pace. Dar el a fost în continuare şicanat."

Lketinga se amestecă în discuţie şi mărturiseşte: „Da, aceştia au fost, într-adevăr, nebuni. Le-am spus mereu că nu vreau asta, că tu eşti soţia mea şi că este în regulă, dacă tu ai o viaţă bună în Elveţia. De asemenea, vreau ca fiicei mele să-i meargă bine. Eu sunt bine, nu am nevoie de prea multe ca să trăiesc, aşa cum ai tu nevoie. Tu nu ai vaci şi capre. Dar aceşti oameni nu au renunţat, până când nu i-am ameninţat că o să-i bat dacă nu dispar. I-au bulversat destul pe oamenii de aici, din Barsaloi." James adaugă: „Şi preotul nostru, care a citit cartea în spaniolă, a vorbit cu ei şi le-a spus că nu scrie nimic rău în ea. Acum, totul a reintrat în normal şi toţi se bucură că tu şi editorul cărţii aţi venit aici." Acum intră şi Albert în manyatta şi spune că mă cunoaşte de mult şi ştie cât de mult ţin la această familie africană şi cât de îngrijorată am fost, atunci când ei au trecut prin perioada aceea grea. Atât pe el, cât şi pe familia lui îi preocupă de ani de zile soarta noastră comună şi, de aceea, simte o legătură strânsă cu aceşti oameni din Barsaloi. El a fost imediat de acord să mă însoţească în această călătorie pentru că a vrut să revadă familia şi pe mama cea minunată. Este şi dorinţa lui să ajute, acolo unde poate. James traduce pentru mama şi aceasta îi

mulţumeşte lui Albert cu o strângere de mână şi cu cuvintele: „Asche oleng."

La sfârşit, Albert o întreabă pe mama ce aşteaptă de la viitor şi ce-şi doreşte. Ea se gândeşte puţin, după care răspunde: „Ca să fiu sinceră, sunt bine, iar ceea ce îmi doresc este să fiu în continuare sănătoasă şi ochii mei să poată vedea încă multă vreme de-aici încolo. Dar, chiar dacă voi orbi vreodată, doresc să am mai departe o viaţă la fel de bună ca şi până acum şi sper că va fi mereu aşa. Mai mult nu-mi trebuie." James confirmă spusele sale, povestind că a vrut să-i construiască o casă, dar ea a refuzat. Ea nu vrea să stea decât în manyatta ei şi este fericită că acum sunt toţi din nou împreună. Câteodată nu se desprinde de colibă câte trei zile, dar este mulţumită că în permanenţă vin la ea copii sau oaspeţi. Este frumos să vezi cum bătrânii sunt incluşi, le fel ca şi până acum, în viaţa de zi cu zi.

Lketinga, întrebat de dorinţele pe care le are, răspunde, spre mirarea mea: „Doresc ca tu să nu spui că nu mai eşti soţia mea. Nu există aşa ceva la noi. Indiferent unde trăieşti, tu rămâi soţia mea. Nu vreau să-mi mai spui că trăieşti cu un alt bărbat. Este în regulă, dar nu vreau, pur şi simplu, să aud acest lucru. Eu mă gândesc mereu că tu eşti soţia mea. Sper ca acum să vii mai des, pentru că sâmburii nu se separă."

Aceste cuvinte mă impresionează, dar simt, în acelaşi timp, că mi se cere prea mult şi mă simt constrânsă. Încerc să-i explic, cât pot de convingător, că este normal ca, după atâta vreme de despărţire, să nu pot trăi mereu singură. Îi spun că şi el s-a recăsătorit, chiar de două ori, după care încep să râd, ca să destind situaţia. El îmi dă replica: „Da, este în ordine, dar nu mai vorbi despre acest lucru." Instinctiv, nu am pomenit în niciuna din scrisorile mele pe care i le-am trimis lui James că nu mai sunt

împreună cu ultimul meu partener de viaţă, lucru care, în momentul de faţă, sigur îmi este de mare ajutor.

James consideră că este dificil să găsească aici cuvintele potrivite şi, astfel, încheie tema aceasta delicată, povestind despre dorinţele sale de viitor: „Vreau să-mi mai măresc puţin casa, ca să am mai mult loc, atunci când îmi vin oaspeţi. Musafirii trebuie să fie cazaţi confortabil. În afară de aceasta, îmi doresc un telefon mobil, ca să pot comunica mai bine şi mai repede, cel puţin cu Maralal, unde există deja o reţea. La Barsaloi nu există încă reţea şi precis va mai dura ceva timp. Mi-aş dori şi un televizor, ca să ştiu ce se petrece în ţară sau chiar în lume, poate şi în Germania sau în Elveţia.” El râde şi pune punct listei sale cu dorinţe. „Momentan, nu-mi trebuie mai mult.”

SAGUNA

Deodată, auzim afară, în faţa manyattei, voci, iar Lketinga crede că a venit Saguna. Mă bucur şi sunt curioasă să o văd. Încheiem discuţia şi ieşim cu toţii, după aproape trei ore, din colibă. Lumina puternică a soarelui mă orbeşte. Albert se aşază pe taburetul din faţa manyattei şi este înconjurat imediat de copii, care desenează. Mai departe, în spate, o descopăr pe soţia lui Lketinga, care construieşte o manyatta. Fata tocmai împleteşte ramurile subţiri de salcie în pereţii laterali.

Stefania vine şi ne spune că Saguna ne aşteaptă în casă la ea. Eu intru şi o zăresc întâi pe sora lui Lketinga, care stă serioasă la măsuţa cea verde de lângă perete. În spatele ei, o descopăr pe Saguna. Este din cap până-n picioare împodobită tradiţional şi arată superb. Când am părăsit atunci satul, avea cam patru anişori,

iar acum mă aflu în faţa unei fete robuste, frumoase, de aproximativ optsprezece ani. O salut, bucuroasă, dar reacţia ei este timidă. În toţi aceşti ani, nu am uitat-o niciodată. Am întrebat mereu de ea în scrisori şi mi se răspundea că acum este aproape o femeie în toată firea şi că nu mai trăieşte de mult la mama în colibă.

Saguna poartă o fustă roşie şi pe umeri are înnodată o kanga albastră şi una galbenă, care îi acoperă sânii goi. Kanga galbenă poartă numai fetele care sunt la vârsta de măritat şi cărora nu li s-a făcut incizia. Gâtul şi pieptul îi sunt acoperite, de sus până jos, cu podoabe din perle. Peste nenumăratele şiraguri de perle roşii, are un strat de podoabe în nişte culori extraordinare, care fac impresia unei farfurii. Numai această minunăţie cântăreşte, mai mult ca sigur, două kilograme. Pe cap are strânsă o bentiţă de perle, de care este prinsă o cruce roşie din perle şi de care atârnă, la rândul ei, mai multe plăcuţe de metal. Fruntea este împodobită cu un nasture de sidef, de care atârnă, până peste nas, o cruce din metal, decorată. De ea mai sunt fixate alte două lănţişoare, care atârnă în dreapta şi în stânga peste obraji, unindu-se din nou la spate cu bentiţa. Aşa cum este împodobită acum, trăsăturile feţei ei sunt delicate şi blânde. Pe mine mă surprinde, cât de bine seamănă cu mama ei, care nu mai trăieşte. Din păcate, aceasta a murit la o naştere, când Saguna avea unsprezece ani. Spre norocul ei, însă, ea mai trăia încă la mama.

Se vede clar că nu este obişnuită să fie în centrul atenţiei. Oricum, în cazul fetelor, acest lucru nu se întâmplă decât la nuntă şi la ritualul inciziei. Când se naşte o fată, în mod normal, acest eveniment nu are o însemnătate prea mare pentru tată. El încearcă să nu fie de faţă la naştere. Dacă, însă, nou-născutul este băiat, ritualurile de naştere sunt mult mai fastuoase decât la fete. În acest fel, vecinii află repede ce sex are copilul, chiar dacă, din cauza fricii

de vrăjile rele, nu au voie să vadă nou-născutul decât abia peste câteva săptămâni.

Saguna stă în faţa mea cu mâinile în poală şi se uită la mine timidă, dar curioasă. Eu îi fac complimente, iar ea le acceptă cu sfială. Pentru că ştiu că a mers patru ore prin stepa fierbinte şi precis îi este sete şi foame, îl rog pe James să-i ofere ceva. Dar el refuză, spunând că abia în manyatta mamei va primi mâncare. Bănuiesc că aici este vorba din nou despre un cod de comportament tradiţional. Saguna este încă o femeie tânără, căreia nu i s-a făcut incizia şi, probabil de aceea, nu poate fi ospătată în casa lui James, mai ales că, nu cu mult timp în urmă, el mai avea încă statut de războinic.

Aşa că propun să o viziteze mai întâi pe mama şi apoi să stăm de vorbă. După ce iese din casă, îl întreb pe James când va fi măritată Saguna. Îmi spune că nu ştie şi nici Lketinga nu-mi poate oferi informaţii despre acest lucru. Pe mine mă surprinde faptul că, la cei optsprezece ani ai ei, ea face parte mai degrabă din categoria fetelor mai în vârstă şi necăsătorite. Precis are un prieten din rândul războinicilor, altfel nu ar avea atâtea podoabe. Ele reprezintă pentru o fată un fel de simbol al condiţiei sociale. Cu cât primeşte mai multe podoabe, cu atât este mai dorită, iar premiul ei de nuntă ar putea consta atunci în mai mult de şapte vaci. Din păcate, însă, fetele nu au voie să se căsătorească niciodată cu prietenul lor. Acesta are, însă, obligaţia ca în ziua nunţii să pregătească grăsimea şi ocrul cu care se va unge mireasa pe corp.

De cele mai multe ori, tatăl este acela care aranjează căsătoria. El trebuie să fie atent ca relaţia cuplului să nu fie dependentă de aspectul exterior şi de pornirile sexuale. În schimb, renumele familiei fetei alese are mare importanţă. Viitoarea soţie trebuie să nască copii, să conducă gospodăria şi să aibă grijă de turma

soţului, până când copiii preiau, mai târziu, această sarcină. Câteodată, fata aleasă nici nu ştie cine-i va fi soţ. Cei mai râvniţi sunt bărbaţii care tocmai şi-au încheiat perioada de războinici. Înainte de aceasta, bărbaţii nu au voie să se căsătorească. Dacă au ghinion, atunci fetele sunt măritate cu un bărbat bătrân sau chiar cu un moşneag, fiind a treia sau a patra soţie a acestuia şi sunt obligate să asculte de indicaţiile primei soţii.

Gândul că Saguna ar putea fi ameninţată de un astfel de destin, mă nelinişteşte şi mă întristează. Îl întreb pe James dacă nu există posibilitatea ca Saguna să evite aşa ceva. „Nu, Saguna nu cunoaşte decât viaţa aceasta tradiţională şi nu se poate schimba nimic. Toate îşi urmează cursul lor. Ea va trece prin aceleaşi ritualuri şi, mai târziu, îşi va întemeia un nou cămin alături de viitorul ei soţ." El vorbeşte atât de hotărât şi de firesc, încât nu pot să nu-mi dau seama că va mai trece multă vreme, până când aceste femei se vor bucura de un drept al unei vieţi independente.

În acel moment devin conştientă de cât de absurdă şi de contradictorie este concepţia mea: pe de-o parte, admir frumuseţea hainelor tradiţionale ale războinicilor şi ale fetelor tinere şi splendoarea lor de culori şi doresc ca tradiţiile sâmburilor să fie păstrate încă mult timp de-acum încolo, pe de altă parte, însă, mi-aş dori ca acele obiceiuri şi ritualuri, care incomodează simţirea mea de european, să fie schimbate. Această constatare mă doare, în acelaşi timp, însă, mă bucur că fiica mea, Napirai, poate creşte în Elveţia. Ea este cam cu doi ani mai tânără decât Saguna şi, dacă ar trăi aici, nu ar avea nicio şansă, să poată decide singură asupra vieţii ei, indiferent cât de mult aş lupta eu pentru asta.

Mai târziu, când ieşim din casă, o văd pe Saguna stând pe o piatră, sub un salcâm. Se joacă cu Shankayon şi cu încă alte două fete. Eu mă aşez lângă ea şi aştept nerăbdătoare. Şi-a dat jos

minunăţia de podoabe de pe cap, pentru că, probabil, îi era prea cald. Din când în când, îşi bagă mâinile sub podoabele de la gât şi le ridică, ca să-i vină puţin aer. Deodată, mă întreabă de Napirai. Încerc să-i povestesc ceva, dar nu reuşesc prea mult, din cauza dificultăţilor de limbă. De aceea, o rog pe Shankayon să aducă de la mama albumul cu poze cel mic. Între timp a venit şi Lketinga şi îmi traduce.

Acum o întreb dacă îşi mai aduce aminte de mine, de păpuşa maro pe care i-am adus-o odată şi de cum ne duceam noi două mereu la râu. Ea răspunde la toate întrebările, dând serioasă din cap. Shankayon vine sărind cu albumul în mâini şi i-l dă Sagunei. Ea îl răsfoieşte, începând, bineînţeles, cu cele mai recente fotografii ale fiicei mele. Mă întreabă mirată, dacă aceasta este, într-adevăr, Napirai. Lketinga îi explică detaliat fiecare poză în parte, în care Napirai este în zăpadă, pe gheaţă sau în piscină. Ea se uită la toate foarte interesată şi se miră. Trebuie să fie ceva deosebit pentru ea, să vadă o fată, nu cu mult mai mică decât ea, dar care trăieşte într-o lume cu totul diferită de a ei, deşi amândouă au fost născute în acelaşi loc. Desigur, i se pare ciudat să o vadă pe Napirai cu păr lung. Capul ei este chel şi ras, pentru că aici, părul lung la femei şi la fete nu face parte din idealul de frumuseţe. Când vede pozele în care fiica mea poartă blugi, rămâne cu privirea fixată un timp. Tare mi-aş dori să ştiu ce gânduri îi trec prin cap!

Între timp, s-au strâns iar mai multe capete deasupra albumului, printre care şi cel al lui Shankayon, care radiază de fericire când o vede pe sora ei vitregă. Saguna răsfoieşte întruna albumul, de la-nceput până la sfârşit şi râde cu celelalte fete. Mă aşez mai aproape de ea şi mă uit la braţele ei subţiri, pe care are mai multe brăţări colorate. După un timp, mă întreabă: „De ce nu ai adus-o pe Napirai cu tine? Unde este ea acum şi cu cine?" Îi povestesc că este

la şcoală şi că, în absenţa mea, stă la familia unei prietene. Lketinga traduce şi spune că poate va veni şi ea aici în vizită, atunci când va termina şcoala.

Saguna ascultă atentă, mângâindu-mă în timpul acesta pe mână. Se pare că este fascinată de brăţara mea de argint, în care se poate oglindi. Atingerile ei moi mă fac să simt din nou acea apropiere faţă de ea, pe care am simţit-o pe vremea când trăiam împreună în manyatta mamei. Atunci, ea era pentru mine o rază mică de soare, care îmi lumina, în momentele triste, ziua. Mă simt neputincioasă, când mă gândesc la destinul ei, pentru că nu o pot feri de el. Dar, poate că ea nici nu ar vrea, ci şi-ar dori să fie primită şi respectată aici, în tribul ei. Îi doresc din toată inima să i se găsească un soţ bun şi tânăr.

Între timp, Klaus a filmat, iar Shankayon probabil că i-a povestit Sagunei că se poate vedea pe monitor. Ea se aşază acum lângă Klaus, iar el îi arată camera. La început se sperie, dar apoi, când vede imaginile care se mişcă, se amuză. Nu s-a văzut niciodată astfel şi, curioasă, se minunează de ce vede. Klaus trebuie să deruleze întruna înainte şi înapoi şi ne molipsim şi noi de mirarea copilărească. Din păcate, soseşte momentul în care Saguna trebuie să se întoarcă casă. De mâine, viaţa cotidiană îşi va relua cursul şi ea se va duce din nou cu turma la păscut. Ku îi dau o fustă frumoasă, un săpun frumos mirositor şi o cremă de corp, pe care am adus-o special pentru ea. Se bucură foarte (are de cadouri şi le îndeasă sub kanga. Când ne luăm la revedere, ştiu că nu o voi mai vedea niciodată în această naturaleţe a ei şi măreţie de culori.

UN NOU STIL DE HRANĂ

Acum, James ne invită la el la masă. Stefania împarte farfuriile din aluminiu şi pune o oală cu spaghete pe masă. Mâncăm cu poftă, deşi, la noi, o astfel de mâncare arată altfel. Stefania a rupt spaghetele în bucăţi mici şi le-a pus la fiert, împreună cu carne de capră şi legume.

James povesteşte că unii locuitori ai satului, mai ales familiile foştilor elevi, şi-au schimbat stilul de hrană. El cunoaşte spaghetele de pe vremea când era elev, de aceea, pentru el şi familia lui, felul acesta de mâncare nu mai este ceva deosebit. Copiii lui cresc cu aşa ceva. Pe mine mă interesează dacă mama ar mânca şi ea astăzi spaghete. Înainte prefera să renunţe, decât să mănânce ceva ce nu cunoştea. Singura excepţie era ananasul. James râde şi spune: „Nu, mamei nu-i plac spaghetele, dar este înnebunită, ca şi până acum, după ananas. De câte ori îi aduc unul, începe să vorbească de tine. Tu ai făcut-o să-i placă." Îmi amintesc bine de asta şi, pur şi simplu, parcă o văd cum suge, încet şi cu grijă, din bucăţile de ananas.

La întrebarea mea, dacă şi în magazinele somalezilor se găsesc acum astfel de mărfuri, James răspunde hotărât: „Aici nu mai există somalezi. I-am alungat pe toţi. Ştii, atunci când ai plecat din Barsaloi şi am fost nevoiţi să închidem magazinul, singurul magazin sambur de-aici, preţurile la mălai şi zahăr au explodat. Somalezii nu au mai respectat preţurile impuse de stat, aşa cum am făcut noi, ci le-au dublat. Lumea de aici din sat a înjurat şi s-a văitat. Toţi s-au plâns: „De ce nu mai este Corinne aici? Acum nu mai avem niciun magazin aici şi nicio maşină." Puţinele lucruri pe care le ofereau somalezii erau prea scumpe, iar pentru pieile de capră şi vacă ei nu le mai dădeau oamenilor atâţia bani, cum le dădeai tu. Atunci au venit mulţi săteni la mine şi m-au întrebat: 'Ce putem face ca să se întoarcă Corinne? Numai un mzungu poate

conduce un astfel de magazin şi nicio altă femeie nu va vrea să trăiască cu noi, aşa cum a trăit ea.' Ei mi-au propus, chiar, să te rog să te întorci şi să mă căsătoresc eu cu tine! Erau atât de disperaţi, încât le veneau cele mai trăsnite idei." Mai întâi îmi beau ceaiul în linişte, ca să reflectez asupra celor auzite. Povestea cu propunerea de căsătorie o aud pentru prima dată şi mă apucă râsul, când îmi imaginez.

James începe şi el să râdă, după care îşi continuă povestirea: „Eu le-am spus că trebuie să ne unim şi să ne deschidem propriile noastre magazine, ca să putem controla din nou preţurile. Astfel, încetul cu încetul, au apărut atâtea magazine, încât acum este supraofertă, iar magazinul nu mai merge atât de bine."

Lketinga intră şi se aşază lângă mine pe canapeaua cea simplă, întreabă, pe un ton suspect, dacă am vorbit despre el. Într-un fel, pare să fie mai prost dispus decât acum o oră. Nimeni nu ştie de ce şi unde a fost. Pentru un moment, mă gândesc că poate se simte puţin cam marginalizat, ca acum paisprezece ani, când James a venit la noi acasă cu colegii lui de şcoală şi am jucat împreună cărţi şi am râs. Ca să-l înveselim, îl întreb dacă-şi mai aduce aminte de mâncarea de spaghete din Mombasa, împreună cu fratele meu, Eric şi cu soţia lui, Jelly. Atunci s-a produs mare agitaţie, pentru că toată lumea credea că mâncăm viermi lungi. El râde şi spune cu vocea lui răguşită: „Bineînţeles că-mi aduc aminte, a fost o nebunie! Iar astăzi mănâncă chiar şi unii oameni din sat aşa ceva."

PLANURI DE CĂLĂTORIE

Mai târziu, discutăm despre cum va decurge în continuare vizita noastră şi hotărâm ca mâine, aşa cum am plănuit, să mergem pe

platoul de filmare. Acolo vrem să petrecem două zile, după care să-l vizităm pe părintele Giuliani şi, în cele din urmă, să ne întoarcem aici. Astfel, se pot odihni toţi puţin, iar viaţa familiei va reintra în normal. Când ne întoarcem, vrem să organizăm împreună o petrecere de rămas bun, pentru toţi cei care doresc să vină. Din păcate, noi fiind musafiri, nu ne putem implica prea mult în organizare, dar vrem să preluăm cheltuielile. Astfel, membrilor familiei le revine toată munca. Ei vor tăia patru capre şi vor fierbe cantităţi mari de orez şi fasole. Pentru asta trebuie să adune lemne de foc suficiente şi să instaleze mai multe locuri de gătit. Este o sarcină grea, atunci când nu ai maşină şi când timpul este scurt. James se oferă să se ocupe el de alimente. Când îl întreabă pe Lketinga dacă ar putea să cumpere el caprele, acesta îi răspunde răstit: „Nu, nu am timp, eu mă duc cu Corinne să mă nit la film. Vreau să ştiu ce fac ei acolo!"

O, Dumnezeule! Mi se face rău, când mă gândesc. Este imposibil! Ştiu că va fi şi pentru mine destul de greu să înţeleg tot ce se petrece la locul filmării, dar să-i mai explic şi lui Lketinga tot timpul! De unde să am atâta energie? Nici eu nu-mi dau seama ce mă aşteaptă şi cum voi suporta totul, dar să mai preiau şi răspunderea pentru cineva, care nici măcar nu ştie ce înseamnă să laci un film. Nu, este, de-a dreptul, prea mult.

Atunci, îmi aduc aminte de seara în care am văzut odată un film, împreună cu Lketinga, la misiune. Era vorba de monumentalul film „Ben Hur". Lketinga era extrem de răscolit şi nu voia să mă creadă că nu are nimic de-a face cu viaţa de astăzi a unui mzungu. El era ferm convins că la noi în Germania sau în Elveţia este la fel ca în film. După aproximativ douăzeci de minute am fost nevoiţi să plecăm şi a urmat apoi o ceartă, ca multe altele,

provocate de suspiciune. Atunci nu i-am putut explica decât că un film nu are nimic de-a face cu viaţa adevărată.

Iar acum, vrea să meargă pe platoul de filmare, unde se toarnă un film despre sâmburi şi, pe deasupra, o parte a propriei lui vieţi. Cum să înţeleagă el aşa ceva, mai ales că acolo nici nu se poate vedea un film finalizat, ci doar lucrări de scenariu complicate şi de nepătruns. Nu, nu pot şi nu vreau să-mi asum răspunderea, mai ales că nu pot aprecia, în ce stare sufletească mă voi afla.

Slavă Domnului, James se amestecă în discuţie şi mă susţine, explicându-i lui Lketinga că este nevoie de el aici. Doar nu poate lipsi tocmai el, în timp ce tot satul pregăteşte o petrecere pentru oaspeţii săi. Atunci îşi dă şi el seama şi promite că ne va aştepta şi va cumpăra caprele.

Arunc o privire pe ceas şi îmi aduc aminte că trebuie să mă duc la misiune, ca să nu pierd legătura radio cu părintele Giuliani. Klaus şi cu Lketinga mă însoţesc. Angajata misiunii ne întâmpină amabil şi ne conduce într-un hol, unde se află aparatul de emisie-recepţie. Dintr-o cutie veche se aud deja diverse convorbiri, ba în kisuaheli, ba în italiană sau engleză. Lketinga ascultă atent şi se pare că se pricepe mai bine decât mine la acest aparat. După câteva minute, îmi atrage atenţia, spunându-mi, foarte calm, că acum trebuie să vorbesc eu.

Deodată îi aud vocea părintelui Giuliani. Pentru prima dată, după paisprezece ani! Vorbeşte, ca şi înainte, tare. Se vede că se bucură de vizita noastră şi încearcă să ne explice cum ajungem la el. Dar pare atât de complicat, încât Giuliani se decide pe loc să vină el peste trei zile la Barsaloi şi să ne ia. La ora douăsprezece fix va fi la misiune. Tocmai când vreau să-i mulţumesc din suflet, legătura se întrerupe.

Mergem înapoi la Albert şi la James, în enclavă. Animalele s-au întors şi ele şi acum domină iar o activitate intensă, care, între timp, ne-a devenit familiară. Femeile mulg caprele. Sora lui Lketinga mă ia de braţ, îmi pune în mână o cană şi mă roagă, râzând, să mulg şi eu. Îmi încerc norocul cu o capră mare şi albă şi mă bucur când văd cum ţâşneşte în cană un jet de lapte. Bineînţeles, că nu am experienţă şi, trebuie să recunosc, oricare alt copil de trei ani de-aici se pricepe mai bine la muls decât mine. Deodată, sunt înconjurată de o ceată de copii care râd. Ador veselia acestor oameni. În ciuda condiţiilor aspre de trai, mulţi nu şi-au pierdut umorul. Copiii aleargă după iezişori, râd şi chicotesc, aşa cum este peste tot în lume, acolo unde se joacă copiii. După ce se lasă întunericul, lumea găteşte mămăligă şi face ceai, iar noi ne retragem în tabără. Peste aproximativ o oră, Lketinga şi James vor să mai treacă pe la noi.

În tabără ne aşezăm pe scaunele pliante şi ni se alătură şi şoferii noştri, Francis şi John. Ei sunt foarte simpatici şi amabili şi au grijă, în toate aceste zile, de maşini şi de lucrurile noastre. Aşa cum ne-am obişnuit, vor să ne aducă ceva de băut, dar noi preferăm să renunţăm, pentru că nu vrem ca Lketinga să vadă alcool, atunci când vine. Nu vreau, în niciun caz, să-l pun în pericol, pentru că se pare că până acum nu a băut, într-adevăr, nimic.

Cele patru surori stau pe rezervorul de apă şi meditează. Câinele lor mic de lână ne ţine companie şi, în curând, devine preferatul lui Albert şi al lui Klaus. Noi toţi ne bucurăm pentru un timp de linişte şi ne lăsăm pradă gândurilor. Revederea, după care am râvnit atâta vreme, a depăşit aşteptările mele şi mă simt bine. Sunt mulţumită. Totuşi, mi-am dat seama că nu aş mai putea trăi aici. Deşi unele lucruri s-au simplificat, viaţa este, ca şi până acum, aspră şi sărăcăcioasă. Mai ales ritmul încet, mereu repetat, al vieţii

de zi cu zi, pentru mine ar deveni, cu timpul, greu de suportat. Oare cum am rezistat atunci?! Oare, a fost posibil numai pentru că l-am iubit pe Lketinga mai presus de orice şi am fost nevoită să lupt dur pentru supravieţuire?

Lketinga vine tacticos spre noi, cu mersul lui elegant şi ne spune că a văzut deja două capre pe care ar vrea să le cumpere, dar aşteaptă până când plecăm, pentru că atunci preţurile sunt mai mici. Spune că va trimite după fratele lui mai mare să vină şi el la petrecerea de rămas bun. În timp ce Lketinga povesteşte, James trece grăbit pe lângă noi şi discută cu părintele. Şi el se află în toiul pregătirilor pentru marele ospăţ, care va avea loc peste patru zile. Când îl întrebăm, îngrijoraţi, ce facem dacă mâncarea nu va ajunge pentru toată lumea, el ne linişteşte: „Pentru noi, sâmburii, nu este nicio problemă. La noi poate veni oricine la o petrecere şi nu avem voie să respingem pe nimeni. Dar, dacă, totuşi, nu mai există nimic de mâncat şi de băut, nu este aşa de grav. Nu suntem obligaţi să punem la dispoziţie mâncare până când se satură fiecare. Pentru că mă aştept să vină jumătate din sat, acest lucru nici nu ar fi posibil. Important este să avem destul tutun pentru bătrâni." Lketinga aprobă, dând din cap şi este convins că totul va ieşi bine. După o încă jumătate de oră, ne luăm la revedere şi stabilim să mai trecem a doua zi, înainte de plecare, prin enclavă. Înainte să plece, Lketinga mă întreabă, arătând spre cortul meu: „You sleep good alone here, no problem?" Eu îi răspund, râzând: „Hakuna matata – nicio problemă! Noapte bună." Apoi mă strecor în cort şi nu mai durează mult până când adorm.

PLECAREA SPRE PLATOUL DE FILMARE

Un zgomot mă face să mă trezesc dis-de-dimineaţă. Trag cu urechea afară şi aud ţipătul prelung al unui măgar, amestecat cu lătratul unui câine şi, ca de fiecare dată dimineaţa, zeci de voci de păsărele în toate registrele muzicale. Legătura aceasta atât de strânsă cu natura şi faptul că nu sunt trezită de zgomotul străzii şi al motoarelor, au un efect foarte liniştitor asupra mea. Ies din cort, curioasă cum va fi ziua de astăzi. Şoferii sunt deja în picioare şi se vede că abia aşteaptă să-şi poată mişca din nou maşinile. Nu durează mult şi toată lumea se strânge în jurul reşoului cu gaz şi aşteaptă, în răcoarea dimineţii, un ceai fierbinte sau o cafea. Câinele cel nostim al surorilor, pe care l-am botezat între timp Willi, stă deja lipit de pantalonul lui Klaus şi ne face să râdem. De mâncare nu mai avem decât nişte resturi de chips-uri şi nuci, care nu plac nimănui.

Francis şi John strâng cu îndemânare corturile de pe maşini şi, înainte să mergem în enclavă, ne aşezăm lucrurile înăuntru. Lketinga ne iese în întâmpinare, iar James stă deja pe motocicletă, gata de plecare. Discutăm despre ultimele amănunte pentru petrecere şi-i dăm lui James banii necesari pentru cumpărături. Mama iese din colibă, ca să-şi ia rămas bun de la noi. Pentru că ştim că în curând ne întoarcem aici, despărţirea nu este chiar atât de grea. O îmbrăţişez pe mama şi rog să i se spună că mă bucur că o voi revedea în curând, fapt pe care îl ia la cunoştinţă cu un surâs. James porneşte motocicleta şi lasă în urma sa, ca de obicei, un nor de praf. La scurt timp după aceea, vin şi şoferii noştri să ne ia. Lketinga nu se uită la mine, ci mă atinge numai uşor pe braţ şi-mi spune: „Lesere – la revedere!" Pleacă încet, după care se mai întoarce o dată şi mă întreabă: „De câte ori mai dormim până te întorci, de două sau de trei ori?" Eu îi răspund: „De două ori, dar, când venim, nu stăm mult, ne întâlnim numai cu Giuliani şi apoi

plecăm mai departe, spre Sererit. Acolo rămânem o noapte, după care mai dormim de trei ori şi venim din nou aici, la petrecere."

Traversăm iar albia secată a râului Barsaloi şi trecem pe lângă şcoală. Peste puţin timp, cotim în direcţia Wamba. Aici, bifurcaţiile nu sunt prevăzute niciodată cu indicatoare. Aşa că nu poţi decât să intuieşti încotro trebuie să mergi, mai ales că drumurile de ţară arată toate la fel: un pământ roşu, cu câteva gropi şi, din când în când, urme de roţi, întrerupte mereu de cursul unui râu secat. Peisajul prin care mergem este unic, format din nenumăraţi arbori acacia. Din când în când, în mijlocul acestui semideşert, vedem strălucind câte o tufă mică, cu nişte flori minunate mari şi roşii, care ne demonstrează că natura poate supravieţui şi fără multă apă. O privelişte incredibil de frumoasă! La orizont se văd lanţurile întinse de munţi, cu pădurile lor seculare dese, în care s-au retras, în perioada de secetă, animalele sălbatice.

Pentru prima dată, astăzi cerul nu este senin de la un capăt la celălalt, ci este brăzdat de nişte nori albi. Peste trei săptămâni începe anotimpul ploios. Atunci, întregul ţinut se metamorfozează cu o repeziciune incredibilă. Râurile se umilă atât de repede, încât smulg cu toată forţa lor brun-roşcată tot ce întâlnesc în cale. Atunci, ele nu mai sunt practicabile câteva zile. Pământul, care acum se ridică în vârtejuri, se transformă într-un câmp de noroi. Noi vrem, pe cât posibil, să nu avem de-a face cu aşa ceva în timpul salariului nostru scurt şi sperăm ca şi echipa de filmare să fie scutită. Eu străbat întruna cu privirea împrejurimile impresionante. Dacă mă uit mai atent, descopăr, din când în când, în stepă, câte o enclavă izolată. Ele s-au adaptat foarte bine la mediu şi, după culoare, abia le poţi identifica. Numai îngrăditura de mărăcini în formă de cerc te lasă să bănuieşti că acolo se află o enclavă.

Deşi mergem cu viteză minimă, şoferii trebuie să se concentreze foarte tare. Tot timpul ne ies în cale animale, speriate de zgomotul de motor. Cămilele se dau la o parte foarte încet, pentru că majoritatea au legate piciorul din faţă de la genunchi în sus, ca să nu poată fugi prea repede în trei picioare. Pentru noi, priveliştea nu este deloc plăcută, dar aceasta pare să fie o metodă bună de a ţine turma laolaltă.

Din când în când, pe marginea drumului, vedem copii de toate vârstele, care ne fac veseli cu mâna sau întind mânuţele goale spre noi. Eu nu pot altfel şi le împart ultimele dulciuri pe care le mai avem la noi. Ei se bucură, de parcă tocmai ar fi primit cel mai mare cadou de Crăciun. Femeile cu care ne întâlnim au, aproape toate, un copil mic în spate, iar pe cap duc o legătură de lemne sau o canistră cu apă. Din când în când, încărcătura este transportată de un măgar. Oamenii, îmbrăcaţi în culori vii, se văd încă de departe. Pentru ochiul nostru, imaginea este maiestuoasă: felul lor elegant în care se mişcă prin stepa uscată şi fierbinte şi acele kanga roşii, albastre şi galbene, care le flutură în jurul trupurilor, mişcate de vânt. Podoabele colorate le completează înfăţişarea impresionantă.

Câteodată, vedem sărind pe lângă noi nişte animale mici. Tic Tic, care seamănă cu căprioarele şi care, în perioadele de foamete, sunt o delicatesă! Pe ici, pe colo, zărim turme mai mici de zebre, în ceea ce priveşte animalele mai mari, cum ar fi girafele sau elefanţii, astăzi nu se vede, ce-i drept, niciunul. Numai după baligile mari, ne dăm seama că, nu cu mult timp în urmă, au trecut pe aici turme de elefanţi. Printre arborii acacia vedem, nu de puţine ori, la o înălţime de până la doi metri, cuiburi de termite părăsite, construite într-un mod ingenios. Părintele cel nou din Barsaloi ne-a povestit că biserica din Opiroi va fi construită din acest material,

tare ca piatra. Ne-a spus că este foarte bun pentru aşa ceva, fiind foarte rezistent şi nu costă nimic.

Ne aflăm pe drum deja de două ore şi acum trebuie să fim atenţi să ieşim de pe drum şi să intrăm în tufişuri. Klaus a fost deja pe platoul de filmare, înainte de această călătorie împreună cu noi, dar atunci el a venit din altă direcţie. A auzit, însă, că s-a făcut un drum nou spre platoul de filmare. Se tot văd urme de roţi, dar nici unele nu arată ca cele de camioane grele. Platoul de filmare se află undeva, în apropiere de Wamba, localitate care se şi vede, deja, de departe. Asta înseamnă că nu mai poate fi mult!

Cu cât ne apropiem mai mult de platoul de filmare, cu atât devin mai agitată. Dacă până acum gândurile mele erau numai la familia mea africană, acum, peste acestea se suprapune tot mai mult o nouă emoţie interioară. Sunt tare curioasă cum va decurge întâlnirea cu Nina Hoss, actriţa care mă reprezintă. Sper, din toată inima, ca simpatia noastră să fie reciprocă. Probabil că nici pentru ea nu este simplu să se întâlnească cu femeia a cărei viaţă o joacă. Dar actorul principal? Oare îl va reprezenta el onorabil pe Lketinga, deşi nu este nici sambur şi nici masai? Bineînţeles, am îndoieli.

Pe de altă parte, era clar că un sambur adevărat nu putea juca în acest rol. Cum să joace el o viaţă, când el nici nu ştie ce este acela un film? Poate că el nici nu a vorbit vreodată cu o femeie albă, ca să nu mai vorbim de contact fizic. Sâmburii tradiţionali nu sunt obişnuiţi cu gesturile de tandreţe, iar sărutul la ei este absolut tabu. Păi cum să joace un războinic acest rol, timp de trei luni de zile, iar unele scene să le repete până la douăzeci de ori? Nu, acest lucru nu ar fi fost, într-adevăr, posibil! După ce producătorii Ulmului nu au găsit pe nimeni printre sâmburii sau masaii de pe coastă, care aveau experienţă în domeniul turiştilor, s-au decis pentru un

african simpatic, deschis faţă de lumea din jurul lui şi care nu provine din Africa de Est. Iar acum sunt tare curioasă, dacă pot împărtăşi şi eu aceleaşi cuvinte de laudă pe care le-am auzit din partea realizatorilor filmului. Sper, din toată inima.

Totuşi, este un sentiment ciudat, să te afli în drum spre locul unde tocmai este turnată o parte a propriei tale vieţi. De cele mai multe ori, reuşesc să separ lucrurile şi să realizez că acesta este numai un film şi nu trecutul meu adevărat. Există, însă, destule momente în care mă aştept ca totul să se petreacă exact aşa cum am trăit eu. Cred că nu-mi va fi uşor şi sper foarte tare, ca această vizită la filmări să-mi mai alunge o parte din temerile mele.

Sunt atât de afundată în gânduri, încât nici nu prea îmi dau seama că şoferii caută în zadar drumul spre filmări. De câteva ori, drumul presupus corect, se termină în gol şi trebuie să ne întoarcem. Între timp, am ajuns aproape de Wamba. Deodată, ne iese în cale un Jeep, pe care vedem un abţibild mare şi galben, cu inscripţia „The White Massai". Klaus îi cunoaşte pe cei din maşină, pentru că fac parte din echipa de filmare şi îi roagă să ne explice drumul. Peste câţiva kilometri, descoperim în mijlocul stepei un indicator cu o săgeată, pe care este scris: „White Massai Location". Când citesc aceste cuvinte, simt cum se strecoară, până la urmă, în aşteptările melc pline de îngrijorare, un sentiment de mândrie.

După ce traversăm de două ori râul imens Wamba, care, din fericire, nu are încă apă, ajungem peste puţin timp în faţa taberei. Teritoriul este îngrădit şi supravegheat de paznici. Numai cine are permis are voie să intre. În faţa barierei stau o grămadă de femei şi bărbaţi, majoritatea îmbrăcaţi în haine tradiţionale de sambur. Unii şi-au instalat aici standuri mici cu suvenire pentru mulţimea de colaboratori de la proiectul de film. Parcăm maşinile, iar acum intru, pentru prima dată în viaţa mea, pe un platou de filmare,

unde, pe deasupra, mai este vorba şi despre povestea vieţii mele! Aproape că nu-mi vine să cred!

PE PLATOUL DE FILMARE

Înainte de toate, descopăr un adevărat oraş de corturi. Pe partea dreaptă şi stângă a unei suprafeţe foarte lungi sunt înşirate în formaţie, la distanţe egale între ele, corturile de locuit. Se vede imediat că aici a lucrat exactitatea germană. Fiecare cort arată ca o căsuţă cu copertină. În spate, la o distanţă ceva mai mare între ele, învelite în folii de plastic, se află nişte suporturi de înălţimea unui om, care servesc drept duşuri şi toalete. Prima impresie îmi taie respiraţia şi nu pot decât să mă minunez, ce cheltuială enormă şi ce efort au fost investite aici, ca să fie jucată viaţa mea de atunci, o viaţă în care eu, în afară de „o căsuţă din baligă de vacă", nu aveam aproape nimic.

Satul de corturi, aşezat între două dealuri, are o poziţie minunată. În depărtare strălucesc munţii. Suntem conduşi la cortul de informaţii, care este înzestrat cu tehnică performantă, modernă. Pe birouri se află laptopuri şi calculatoare, la care se lucrează. Peste tot sunt puse la încărcat telefoane mobile şi mă bucur că, în sfârşit, pot lua legătura cu fiica mea. Mai mult ca sigur, aşteaptă şi ea nerăbdătoare şi cu sentimente amestecate, un semn de viaţă de la mama ei.

Mergem şi ne prezentăm, deşi momentan este puţină lume aici. Este ora prânzului şi majoritatea sunt la masă sau, din nou, la filmări. Din cât se pare, aici totul este organizat ca într-un stat major. Fiecare dintre noi primeşte câte un cort din cele drăguţe, după care sunt anunţate de sosirea noastră persoanele care se

ocupă de noi. Până la venirea lor, vrem să facem un duş. Intru în cortul repartizat şi sunt foarte încântată. Aici se află chiar un pat adevărat, cu aşternuturi curate şi prosoape din frotir – un lux incredibil faţă de ultimele zile. O măsuţă cu scaun şi un dulăpior completează mobilierul.

În faţa cortului apare un african şi mă întreabă dacă vreau apă caldă pentru duş. La temperatura de-afară de aproximativ patruzeci de grade, renunţ la apa caldă, îl rog, însă, să-mi explice cum funcţionează duşul. Este foarte original: intri în cabina înaltă şi îngustă din plastic din spatele cortului şi stai sub un duş, de care este legat un şnur. Dacă tragi de el, funcţionează ca la toaletă. Apa, caldă sau rece, în funcţie de cum ai comandat, este pusă înainte într-un rezervor, care se află deasupra instalaţiei. În cealaltă jumătate a cabinei din plastic se află toaleta. Aceasta funcţionează după sistemul toaletei turceşti, pentru că nu există apă curentă, dar este dotată foarte igienic. Totul este foarte simplu şi practic.

După contactul răcoritor cu apa, abia aştept să mă îmbrac din nou în pantaloni. Nici nu apuc să fiu gata, că şi aud o voce necunoscută în faţa cortului: „Madame, your lunch please." Deschid fermoarul şi am senzaţia că visez: un băiat zâmbăreţ ţine în mână o tavă, pe care se află un capac din argint. Mă aşez la măsuţă şi mă minunez de ceea ce găsesc sub capac: un aperitiv, un fel principal, un desert şi diverse fructe – toate decorate minunat. Bineînţeles, savurez fiecare îmbucătură. Este incredibil cât de tare se schimbă atitudinea omului faţă de mâncare, atunci când o perioadă lungă de timp este nevoit să se rezume sau şi renunţe la anumite lucruri. Cunosc acest fenomen mult prea bine din perioadele de foamete din Barsaloi. Atunci aveam, ce-i drept, bani, dar nu aveam posibilitatea să-mi cumpăr nici cele mai simple alimente. Pentru că râurile nu mai puteau fi practicabile, nu mai

exista, pur şi simplu, nimic. Dar acum, în acest moment, mă simt ca într-un safari de lux.

După masa delicioasă, mă duc la Albert, care stă, deja, de vorbă cu producătorul Gunter Rohrbach. Ne salutăm foarte călduros şi el mă întreabă de primele mele impresii. Nu pot să-mi exprim părerea decât despre partea cu mzungu, pentru că de pe platoul de filmare nu am văzut prea multe. El se arată imediat dispus să ne arate chiar astăzi enclava, urmând ca mâine să vizităm satul Barsaloi, construit după modelul original. După câteva minute de mers cu maşina, ajungem la o enclavă realizată acum câteva luni, special pentru film. De atunci trăiesc în ea familii tradiţionale de sâmburi, care îşi dau şi ei concursul la film. Mă impresionează foarte tare ceea ce văd aici. Totul este foarte exact reprezentat. Manyattele arată ca cea a mamei, din Barsaloi.

Pentru că aici trăiesc chiar sâmburi adevăraţi, viaţa de zi cu zi este şi ea autentică. Peste tot, în faţa colibelor, vezi mame stând cu copiii lor mici. Unele îşi spală copiii, altele kanga. Pe gardul din mărăcini atârnă hainele la uscat. În primul moment, singura deosebire pe care o remarc este că îmbrăcămintea copiilor şi a adulţilor este foarte curată. Poate datorită faptului că pot folosi şi ei apa adusă în fiecare zi în camioane mari pentru echipa de filmare.

În rest, satul arată de parcă oamenii ar trăi acolo deja de ani de zile. Fiecare detaliu este perfect. Sunt foarte fericită că nu a fost falsificat nimic. Tot timpul ne ies în cale fete frumos împodobite. Mă surprinde imediat faptul că, pentru a se împodobi, ele folosesc, în ultima vreme, flori din plastic colorate, pe care şi le pun pe cap, în loc de pene de pasăre. Mie mi se pare ciudat acest lucru, dar pentru ele, dimpotrivă, plasticul în această formă este un material nou. Pentru fete şi pentru războinici el reprezintă un lux.

Mergem agale prin enclavă şi localnicii ne urmăresc interesaţi sau uşor amuzaţi. Ei nu ştiu că eu sunt cea care a trăit odinioară în mijlocul tribului lor şi că de aceea este pusă în scenă această poveste. După un timp, ne trezim în faţa unei colibe ceva mai mari, nelocuite. Din câte aud, este folosită pentru filmările interioare. Aceasta reprezintă manyatta mea de atunci. Bineînţeles, mă strecor imediat înăuntru şi constat că şi aici totul a fost aranjat cu grijă şi fiecare detaliu este autentic. După aceste impresii, sunt convinsă şi, în acelaşi timp, mândră că prin acest film este prezentată şi, totodată, păstrată pe peliculă cultura sâmburilor, unică în felul ei şi care poate, în această formă, nu va mai exista multă vreme.

La ora ceaiului, ne aflăm din nou în faţa unui sortiment bogat de sucuri, ceaiuri, cafea şi diverse mâncăruri. Deşi nu mai suntem obişnuiţi să ni se ofere în fiecare clipă câte ceva, savurăm din plin acest lucru. Treptat, se duce vorba în tabără că a sosit „adevărata" femeie masai albă. Cineva mă salută amabil cu cuvintele: „Mă bucur să vă cunosc personal. Aţi avut o viaţă neobişnuită, vă admir. Fără curajul dumneavoastră de atunci, noi toţi nu am fi astăzi aici şi, poate, nu am fi venit niciodată în această regiune minunată, cu aceşti sâmburi minunaţi. Mulţumesc mult!" Eu sunt mişcată şi, bineînţeles, nu ştiu ce să-i răspund.

Acum mi-aş dori să trăiască şi Lketinga astfel de momente şi să poată vedea câţi oameni din lumea întreagă se interesează de povestea noastră şi ce cuvinte frumoase au la adresa familiei lui şi chiar la adresa lui. Acasă, am parte zilnic de aşa ceva în nenumăratele scrisori şi e-mailuri primite sau personal, la seratele literare şi chiar în viaţa de zi cu zi. La el în Barsaloi, dimpotrivă, se pare că ajung numai mesajele negative. Într-un fel, regret puţin că nu poate vedea şi auzi şi el tot ce se petrece aici. Dar, mă liniştesc eu, îi voi povesti la petrecere tot şi, apoi îi voi trimite şi fotografii.

Discut puţin cu câţiva oameni din echipa de filmare, cum ar fi costumiera, o femeie din Africa de Sud care, în ciuda aventurii captivante pe care o trăieşte aici, începe să simtă dorul de casă, sau cu machiorul, un bărbat din Germania. Cineva îmi arată, la o oarecare distanţă, o antenă de telefonie mobilă, instalată numai pe perioada în care au loc filmările. Curentul necesar este produs de nişte generatori mari. Este incredibil, ce cantităţi de materiale de lucru a trebuit să se transporte până aici, în tufişuri! Să sperăm numai că nu-i va apuca ploaia pe cei din echipa de filmare.

Dacă după-masa, pe canicula insuportabilă, viaţa din tabără pare să moară, după lăsarea întunericului totul reînvie. Mulţimile de oameni se îndreaptă, după muncă, spre corturi. Drumul până acolo este luminat de nişte lămpi cu petrol. Apa de duş este încălzită în nişte cazane mari, direct pe foc, iar în interiorul corturilor se lucrează intens. Majoritatea au fost astăzi la filmări în satul Barsaloi, realizat special pentru film. Nu mai am răbdare până mâine, când voi vizita platoul de filmare.

Albert, Klaus şi cu mine stăm deja cu producătorii în cortul unde se ia cina şi urmărim cum este pregătită masa pentru mai mult de o sută de persoane. Mai multe ajutoare kenyene lucrează în regia lui Rolf Schmid, un german care trăieşte de mulţi ani în Kenya şi se ocupă de gastronomie. În ceea ce priveşte serviciul de catering pentru echipele de filmare care lucrează în Kenya, el este un profesionist cu experienţă. A asigurat deja hrana colaboratorilor la mai multe filme, printre care „Dincolo de Africa”, cu Robert Redford şi Meryl Streep, precum şi la filmul Carolinei Link, „Nicăieri în Africa”. După afirmaţiile mai multor specialişti, el pare să fie cel mai bun din Kenya în domeniul de catering. Dacă mă gândesc că, tot ce este pus aici pe masă, trebuie adus în nişte

camioane mari din Nairobi, realizarea logistică a unui astfel de întreprinzător mă umple de admiraţie şi mare respect.

Treptat, cortul de umple. Deodată, apare şi Hermine, regizoarea şi îmi pare foarte bine că am ocazia să o văd. Încă de la prima noastră întâlnire mi-a fost foarte simpatică şi am simţit că povestea mea se află în mâini bune. De asemenea, mă bucur că regia este condusă de o femeie. În sfârşit, apare şi Nina. Imediat îmi dau seama că, cel puţin din exterior, ea corespunde perfect rolului meu. Înaltă, suplă, blondă – într-adevăr, cam aşa arătam eu, acum optsprezece ani. Chiar şi cu carisma ei mă pot identifica, ceea ce pentru mine este o mare uşurare. Ne salutăm, pline de curiozitate şi la masă stăm una lângă cealaltă. Din cauza situaţiei de-a dreptul neobişnuite, mă simt uşor stingheră şi mă gândesc că nici ea nu se poate simţi cu totul altfel. În faţa mea se aşază actorul italian care, în film, joacă în rolul părintelui Giuliani. Îmi place, chiar dacă nu prea seamănă cu „originalul". Ce-i drept, îmi dau seama că şi el poate fi la fel de dinamic ca şi Giuliani.

Apoi, apare Jacky Ido, cu numele de film Lemalian, care joacă în rolul lui Lketinga. Aici, la masă, este îmbrăcat normal, iar aspectul său mi se pare foarte departe de aspectul unui sambur. Mă străduiesc să nu-mi arăt dezamăgirea. Când ne salutăm, văd, cel puţin în partea ochilor, o anume asemănare cu fostul meu soţ şi cu înfăţişarea lui de atunci. Încă de la primul schimb de cuvinte, îi simt carisma plăcută, simpatică şi călduroasă. Şi înălţimea corpului se potriveşte. Sunt curioasă cum va arăta mâine, după machiaj. Îmi povesteşte că, în fiecare zi, are nevoie de două ore pentru transformarea lui într-un sambur tradiţional. Pentru că nu are nimic împotrivă, vreau să asist şi eu mâine la acest truc. Nu vreau să las să-mi scape aşa ceva.

Stau şi trag cu urechea la câteva discuţii şi îmi dau seama că toţi sunt foarte obosiţi şi epuizaţi. Zilele de filmare sunt lungi, iar arşiţa îi doboară. În schimb, mâncarea compensează totul. Bufetul de desert poate concura cu cel al unui hotel de patru stele, deşi cel de-aici se află afară, în mijlocul tufişurilor, sub cerul înstelat.

Cât de mult savurez acum acest lux! Pe vremea când trăiam aici, în tufişuri, nu-mi trebuia nimic din ce este aici. În schimb, dragostea pentru Lketinga m-a făcut teribil de puternică şi capabilă de supravieţuire. Eu am trăit şi am simţit această dragoste şi, astfel, am fost în stare să mut munţii din loc. Aici, dimpotrivă, oamenii care mă înconjoară lucrează în condiţii mai dificile numai trei luni de zile. Probabil că pentru ei, frumuseţea şi romantismul acestui ţinut pălesc cu timpul, pentru că se află departe de cei dragi şi de casa lor. Eu înţeleg, însă, foarte bine acest lucru. Aş mai avea încă multe întrebări de pus, dar simt, că nu este momentul potrivit pentru astfel de discuţii.

Producătorul ţine un mic discurs, mă prezintă, iar acum ştie toată lumea cine sunt. Imediat după masă, actorii principali se retrag. Nina vrea să mai repete textul pentru a doua zi, iar Jacky trebuie să se scoale devreme pentru pregătirea machiajului, care durează două ore. Noi mai bem un pahar de vin şi plecăm.

Undeva, puţin mai departe, văd un foc care arde şi în jurul lui câteva scaune aşezate în semicerc. Mă aşez şi mă uit bucuroasă la focul care trosneşte. După un timp, mi se mai alătură o mamă sambur şi o fetiţă vioaie, cam de opt anişori. Femeia mă salută şi începe imediat să povestească ceva în limba maa. Eu mă străduiesc, din câteva frânturi pe care le înţeleg, să deduc conţinutul. Deodată, mă trezesc de tot, pentru că ea tocmai încearcă să-mi explice că mă cunoaşte de dinainte. Îmi spune că a fost şi ea în spitalul din Wamba, în aceeaşi perioadă în care am

născut-o eu pe fiica mea. Ea născuse atunci ultimul ei copil, adică al paisprezecelea. Reuşesc să înţeleg ceva din avalanşa ei de cuvinte şi nu-mi vine să cred ce aud. Când aflu că ea este aceea care joacă în film rolul mamei, îmi ies cu totul din fire. Acum trebuie să vină un traducător! Vreau să ştiu exact ce spune!

Găsim repede pe cineva care vorbeşte atât limba ei, cât şi engleza. Din cât se pare, am interpretat totul corect. Este incredibil: după ce s-au făcut mai multe filmări de probă cu diverse femei sambur, în rolul mamei soacre joacă, până la urmă, o femeie care mă cunoaşte din vremurile anterioare şi care a adus pe lume, în acelaşi timp cu mine, un copil! Această noutate nu poate decât să mă facă fericită şi am senzaţia că nu este doar o întâmplare.

Fetiţa cea veselă joacă rolul Sagunei şi în film se numeşte Christine. Este vioaie ca o minge de cauciuc şi se vede imediat că simte nevoia de căldură sufletească. Mai târziu, mi se povesteşte că a fost crescută de mătuşa ei, pentru că părinţii săi ori au dat-o, ori au murit. Este greu să aflu ceva mai exact, deoarece sâmburii nu vorbesc deloc cu plăcere despre morţi.

Eu o mai urmăresc un timp pe mama din film şi mi se pare foarte simpatică. Ce-i drept, în comparaţie cu mama mea soacră, mi se pare cam tânără şi, astfel, îi lipseşte carisma mistică pe care o avea mama. Dar aici, la foc, după ce i-am ascultat povestea, mă simt foarte legată de ea. Îmi spune că îi cunoaşte pe unii membri ai familiei mele din Barsaloi. Mă bucur şi chiar sunt curioasă cum va interpreta ea rolul mamei soacre. Pentru mine, mama juca, bineînţeles, un rol principal. Ea m-a ferit de multă suferinţă şi mi-a dat enorm de multă putere interioară. Dacă acest lucru ar putea fi redat în film, aş fi mai mult decât fericită.

Între timp, s-au ocupat toate scaunele din jurul focului şi se discută neîntrerupt, aşa cum se obişnuieşte la africani. Ei au mereu

câte ceva de povestit şi, de cele mai multe ori, este ceva vesel. Mama din film se scoală, pentru că vrea să se retragă. Mâine este din nou o zi lungă de filmări. Îmi iau şi eu rămas bun de la câţiva dintre ei şi mă duc la mine în cort.

LEMALIAN, ALIAS LKETINGA

Dimineaţă, devreme, sunt trezită de un ciripit de păsărele. Ies din cort şi reuşesc să mai văd răsăritul de soare. La câţiva metri, în faţa mea, se află un arbore acacia, de ramurile căruia atârnă cuiburi de păsărele. Ele sunt nişte bile fixate de ramuri, în care se intră, printr-un tub mic şi îngust, de jos în sus. Este foarte haios să vezi cum păsărelele se strecoară la ele în cuib, prin partea de jos. În copac sunt zeci de astfel de căsuţe, iar locuitorii lor zboară ciripind, de colo până colo.

După toaleta de dimineaţă, mă duc la rulota unde este instalat machiorul, pentru că, în niciun caz, nu vreau să pierd transformarea lui Jacky în Lketinga, respectiv în Lemalian. El stă deja pe scaun şi mă întâmpină cu un râs călduros.

Machiorul îmi povesteşte că Jacky este mereu în bună dispoziţie, deşi, dimineaţa, el se scoală primul şi seara se culcă ultimul. Pe perete este atârnată peruca cu codiţe de masai, lungi şi roşii. Arată extrem de original! Mă uit cum începe transformarea.

Mai întâi, printr-o muncă foarte migăloasă, sunt modelate pe urechile lui găurile mari de la urechi, ca să poată fi puşi cerceii din fildeş. Într-un fel, materialul aceasta maro şi moale arată, pentru ochii mei neformaţi, cam macabru, semănând cu o bucată de ureche adevărată. Eu sunt atât de fascinată, încât machiorul îmi face cadou partea de ureche din ziua anterioară, ca să o am ca

amintire. Primul meu gând este să i-o arăt lui Lketinga. Dar, în secunda următoare, renunţ la această idee, pentru că cine ştie ce discuţii se mai iscă din cauza aceasta. Dacă pentru mine arată atât de original, cum să-i explic lui că există materiale cu ajutorul cărora se poate modela orice şi că, pentru aşa ceva, există chiar o meserie?

Cu o exactitate perfectă, aceste bucăţi sunt fixate pe urechile adevărate şi apoi lipite pe dedesubt. Zi de zi, aceeaşi procedură! Apoi este fixată pe cap o perucă grea. Cu cât înfăţişarea lui Jacky se apropie mai mult de cea a unui sambur, cu atât îmi place mai mult. Dar, pentru că, totuşi, toată operaţiunea durează deja de peste o oră, mă duc repede la cort, ca să mai prind ceva din micul dejun. Când mă întorc la machiaj, peste o jumătate de oră, Jacky este aproape gata. Un sambur adevărat îl ajută să-şi pună podoabele şi este atent ca totul să corespundă perfect tradiţiei.

Da, acum Lemalian seamănă cu Lketinga cu mult mai mult decât cu Jacky de ieri seara. Cu bustul lui gol şi strălucitor, împodobit cu podoabe de sambur, arată minunat şi fascinant. Ochii lui blânzi şi râsul lui din inimă îi amplifică strălucirea pozitivă. Acum sunt convinsă că va avea succes la public, iar îndoielile mele de la început au dispărut definitiv. Poate că pentru mine este chiar mai bine, dacă nu seamănă exact cu Lketinga. Astfel, îmi va fi mai uşor să separ filmul de realitate.

Timpul ne presează şi mai facem câteva fotografii împreună, înainte ca Jacky să fie dus la locul unde se realizează astăzi filmările şi anume în magazin. Acolo se toarnă o scenă în care Carola – acesta este numele meu din film – este gravidă deja în luna a şasea. Sunt curioasă cum va arăta Nina cu burta de gravidă, dar şi cum au fost realizate magazinul nostru de atunci, satul Barsaloi şi misiunea. La filmări ei vor să rămână, fireşte, singuri. Indiferent cât sunt de curioasă, înţeleg acest lucru foarte bine.

BARSALOI, RECONSTRUIT

În curând, purcedem la drum spre satul unde se filmează. Mergem până după un deal şi, ceea ce văd îmi taie respiraţia: tot satul a fost reconstruit aproape identic. Pe partea stângă şi dreaptă a drumului se află câteva colibe din lemn, care arată, cu acoperişurile lor ruginite şi cu pereţii de pe care se desprinde vopseaua, de parcă ar avea o vechime mai mare de un secol. Sătucul este situat pe o colină, iar priveliştea stepei este grandioasă. Misiunea reconstruită se află ceva mai deoparte, pe o pantă.

Pentru că pe partea cealaltă, în magazin, se desfăşoară filmările, vizităm, mai întâi, misiunea. Încă din exterior are o anume asemănare cu cea din Barsaloi, mai ales datorită grădinii de legume. Părintele Giuliani îşi iubea grădina, pe care trebuia să o păzească în fiecare zi, cu vicleşug şi fantezie, de caprele străine. Şi aici au fost plantate, cu multă dragoste, legume şi porumb, ca să fie respectat şi acest detaliu. Aranjamentul interior este, mai degrabă, în stil colonial. Căminul, care domină încăperea, arată de parcă ar fi fost folosit de nenumărate ori. Câteva scaune vechi în jurul unei mese antice, cărţile din rafturi şi icoanele de pe pereţi formează o încăpere de misiune plină de armonie. În faţa clădirii se află o biserică. De aici, ai o privelişte minunată asupra satului. De la producător, care se vede că este mândru de ceea ce îmi arată, aflu că, în după-amiaza aceasta, urmează să se filmeze aici.

Peste tot este plin de oameni. Mereu când se filmează, chiar dacă locul filmării se află la 300 de metri depărtare, lumea este rugată insistent, prin megafon, să păstreze liniştea. De aceea, este imposibil să poţi discuta cu cineva. Dincolo, în sat, în faţa

magazinului, este mare agitaţie. Dintr-odată, ne strigă cineva că putem veni în sat, pentru că a fost anunţată o pauză. În faţa caselor, pe jos, stau câţiva figuranţi localnici.

Oare ce or gândi ei despre noi, albii? Într-o bună zi, ei văd cum nişte albi se duc înainte cu camioanele şi construiesc în mijlocul stepei, în câteva săptămâni, un sat întreg şi chiar o misiune. Apoi, iau măsuri neobişnuite pentru ca totul să arate cât se poate de vechi. Mai târziu, văd cum nişte femei localnice şi războinici aleargă pentru o scenă, de cel puţin zece ori, de la un capăt la celălalt al drumului. Mereu, aceeaşi imagine. Da, tare mi-aş dori să le citesc gândurile! Mai mult ca sigur, ei vor povesti mulţi ani de-acum încolo despre aceste operaţiuni de filmare. Şi generaţiile viitoare vor asculta, foarte probabil, această poveste, în cele mai diverse variante.

Aproape am ajuns la magazin, când Lemalian şi Carola ies de acolo. Amândoi arată grozav. Nina, alias Carola, are părul prins la spate, la fel cum îl aveam şi eu atunci. Cu burta ei de gravidă, cu rochia cu floricele şi cu podoabele de masai simple seamănă foarte mult cu Corinne de atunci, lucru pe care i-l împărtăşesc cu toată convingerea, atunci când ne vedem. După ce ni se fac câteva poze, ea trebuie să se întoarcă din nou la muncă. Înainte de asta am ocazia să arunc o privire în magazin. Totul este aranjat exact ca în realitate, chiar şi cântarul cel vechi cu greutăţile este acolo. Când văd toate aceste lucruri, după toţi aceşti ani, îmi amintesc de munca mea grea, când încărcăm zilnic sute de kilograme de mălai, zahăr sau orez. Seara, de multe ori, abia mă puteam mişca de durere de spate. Răsplata erau, însă, feţele mulţumite ale oamenilor, care puteau să cumpere alimente. Amintirile mele sunt întrerupte de operaţiunea de filmare, care a reînceput.

Afară, încep să caut împreună cu Klaus ipostaze bune de fotografiat. Una mi se pare deosebit de încântătoare şi anume doi bărbaţi foarte bătrâni, îmbrăcaţi tradiţional, care stau pe jos. Unul din ei poartă o „podoabă" cu totul originală: nişte ochelari cu lentile mari, cât jumătate din faţa lui, iar pe cap are o pălărie haioasă cu un bor mare şi cu un tigru pe ea. Eu mă duc lângă el şi facem împreună o fotografie. Faţa lui cu ochelari râde veselă şi mândră la mine. Întotdeauna mă fascinează oamenii bătrâni, pentru că pe chipul lor se află scrisă o viaţă de om.

Ne aşezăm la umbră şi mai urmărim câteva ore ce se petrece pe platoul de filmare, dar mereu se repetă acelaşi lucru: vorbit, tăcut, aşteptat, vorbit, tăcut, aşteptat. Pentru că nu suntem implicaţi direct în cele petrecute şi nici nu înţelegem prea mult, după primele impresii intervine o anumită monotonie. De aceea, mă bucur că sunt invitată după-masă la misiune, ca să asist câteva minute la filmări. Regizoarea îmi spune să iau loc lângă cameră, pe un scaun. Eu habar nu am ce urmează să se filmeze şi aştept, plină de curiozitate. Deodată, Lemalian urcă sărind scările spre misiune, iar părintele fuge spre el. Se pare că Lemalian tocmai îi povesteşte că soţia lui, Carola şi copilul sunt bine în spital.

Când văd această scenă, mă cuprinde o jale groaznică. Nu mă aşteptam să mă lase indiferentă şi să-mi păstrez calmul, dar, în momentul în care Lemalian vorbeşte, nu-l văd pe el, ci pe Lketinga şi situaţia în care mă aflam eu atunci. Sunt atât de răscolită, încât sunt nevoită să părăsesc locul de filmare plângând. Bineînţeles, îmi este ruşine de toată echipa. Un episod mărunt ajunge să-mi pierd controlul asupra sentimentelor mele. Ah, Dumnezeule, oare ce mă mai aşteaptă, atunci când o voi vedea pe Carola?! Un singur lucru mi-e deja clar: vor curge lacrimi.

Din fericire, tocmai este pauză de cafea, astfel încât nu prea îmi vede nimeni consternarea. Îmi pun ochelarii de soare şi beau un ceai fierbinte. Cum mâinile îmi mai tremură încă, îl vărs, pe deasupra şi pe mine. Durerea îmi distrage, măcar, atenţia.

După acest eveniment, mă satur, dintr-odată, de filmări şi mă simt, într-un fel, inutilă. Acum am văzut tot, am cunoscut majoritatea actorilor şi actriţelor şi locul mi se pare, într-adevăr, reuşit. Pentru că eu oricum nu pot contribui la reuşita în continuare a filmului, este clar că o staţionare mai lungă aici, la filmări, nu ar avea niciun sens. Se vede că evenimentele impresionante din ultimele zile mi-au dat sentimentele peste cap. Acum, călătoria planificată la părintele Giuliani este tocmai binevenită. Prezenţa lui îmi conferea, încă de pe atunci, o anume siguranţă. La el, mă voi putea relaxa din punct de vedere sentimental, înainte să mă confrunt în Barsaloi cu despărţirea dureroasă de familia mea.

Restul după-amiezii ni-l petrecem într-o atmosferă degajată, discutând cu producătorul şi cu soţia lui. La cina bogată, le mulţumesc tuturor pentru străduania lor şi, mai ales, pentru posibilitatea pe care mi-au oferit-o, de a putea privi în culisele filmului „meu", îmi exprim încrederea şi convingerea că acest film va impresiona mulţi oameni.

PĂRINTELE GIULIANI

După micul dejun părăsim locul de filmare şi mergem, timp de trei ore, înapoi spre Barsaloi, unde ne-am dat întâlnire cu părintele Giuliani, la ora douăsprezece. Ajungem la timp la misiune, iar părintele Giuliani deja ne aşteaptă. El nu s-a schimbat aproape

deloc. Numai părul alb şi ceva mai multe riduri pe faţa lui bronzată lasă să se vadă trecerea anilor. Ca şi înainte, îmbrăcămintea lui constă din nişte pantaloni scurţi, un tricou polo şi nişte sandale de plajă. Vine spre noi şi ne întâmpină cu un zâmbet larg. Se uită la noi de sus până jos şi spune, amuzându-se: „Cum, asta este Corinne de odinioară, cea care a bătut atunci la uşa misiunii mele?" Mie îmi vine să râd. El mă ştia, bineînţeles, din anii în care eram foarte slabă. Astăzi, eu trăiesc sănătos şi, deşi nu mă simt grasă, nu mai sunt slabă ca un vrej de fasole. Albert şi Klaus sunt întâmpinaţi şi ei eu mare căldură, iar pe chipul părintelui Giuliani se vede o mare bucurie.

Apoi, ne examinează maşinile mari de teren şi este de părere că ar trebui să plecăm numai cu una. Dar, pentru că şoferii nu-şi scapă din ochi maşinile, asta ar însemna ca unul să rămână aici, ceea ce, bineînţeles, nu vrem. Noi nu avem de unde să ştim cât de strâmt este spaţiul la Giuliani. El nu ne spune decât că misiunea sa cea nouă nu este atât de mare ca cea de aici. Când îi spun că mi-e dor mai ales de grădina lui cu bananieri, îmi explică laconic: „Preoţii aceştia noi nu mai sunt interesaţi de grădini şi de legume, în plus, ei nu mai sunt în stare să repare singuri o maşină, lucru care ar fi neapărat necesar aici, în regiune. Mă rog, în schimb, acum există aici o casă a surorilor!"

Eu mă sui la Giuliani în maşină, ca să putem vorbi, deşi, la zgomotul şi huruitul de aici, nu este simplu să te înţelegi. Mergem prin albia uscată a râului Barsaloi şi, cu fiecare kilometru, ne apropiem de munte. Deja după o jumătate de oră ţinutul îmi este străin şi nou. Cu Lketinga nu am mers niciodată atât de departe în direcţia aceasta. În unele locuri, albia râului are o lăţime de până la 300 de metri şi îmi dau seama cât de periculos este aici, când plouă la munte.

Trecem prin diverse zone de vegetaţie. În unele locuri, peisajul este verde şi acoperit de palmieri şi tufe, pe care eu nu le-am văzut niciodată în alte locuri, iar pe mal, vezi stânci pietroase, închise la culoare. Părintele Giuliani povesteşte că se bănuieşte că aici s-ar afla aur şi că deja s-a vorbii despre forări, fapt care ar fi o catastrofă pentru această regiune.

El merge, ca şi înainte, dinamic şi repede. Bărbatul de 64 de ani se uită mereu în oglindă şi bombăne: „Unde or fi şoferii ăştia tineri cu maşinile lor grozave?" Pe malul stâng al râului, un grup de femei sambur stă la umbră cu o mulţime de copii. Ele gătesc într-o oală mare mămăligă, ca să-şi sature micuţii. Giuliani ne spune că aici, puţine femei au soţi care le întreţin. Cei mai mulţi s-au mutat în satele care s-au extins sau în oraşe şi nu puţini au căzut pradă alcoolului. Părintele coboară, vorbeşte cu ele şi ia în braţe câte un copil. În ochii noştri de europeni, aşa cum stau ele culcate la umbra copacului, numai bune de pictat, acesta este un tablou paşnic şi plin de culoare. Dar aceste mame luptă dur, zi de zi, pentru supravieţuire şi pentru nenumăraţii ei copii.

Pe măsură ce mergem mai departe, albia râului se schimbă din nisipul galben afânat într-un noroi roşu, uscat şi crăpat. Asta îmi aduce aminte de bucăţile de lut care, din cauza arşiţei, se curbează în sus. Vreau să fotografiez aceste forme impresionante. Când cobor, mă trezesc, pur şi simplu, într-un cuptor încins. Desculţi, nu am putea rezista nicio secundă pe acest pământ. Şi, cu toate acestea, vedem tot mereu oameni şi animale, care trăiesc în acest ţinut, potrivnic vieţii. Părintele Giuliani îi face cu mâna fiecărui copil, fiecărui bărbat şi fiecărei femei şi, din când în când, strigă câte ceva împotriva vântului. Se simte cât de familiară îi este această regiune şi cât de mult o iubeşte.

După mai bine de două ore, părăsim albia râului şi cotim pe un drum de ţară, greu de recunoscut pentru un străin. Acesta duce spre un deal, care îţi oferă o imagine grandioasă asupra întinderii largi. Giuliani opreşte, coboară din maşină şi ne arată o tufă, din care culege bobiţe de tămâie. Apoi, ne arată în depărtare o linie albă, care cade perpendicular, ca o cascadă, peste munte. „Acolo se află misiunea mea. Acum câteva luni, într-o noapte, am auzit un zgomot puternic în spatele casei mele. Se surpase o bucată din acel munte. De atunci, Sererit se vede de departe. La următoarea ta vizită, va trebui să mergi numai în această direcţie", glumeşte el, râzând.

Mergem pe un drum plin de gropi şi ne apropiem încet de aceşti munţi. Când ajungem pe creastă, putem vedea clar jungla cea deasă. Giuliani ne povesteşte că acolo mai trăiesc încă numeroase turme de bivoli şi elefanţi şi pentru oameni este aproape imposibil de traversat. Sâmburii şi-au dus turmele până la marginea desişului, pentru că acolo iarba este deosebit de grasă.

Dintr-odată, vedem pe marginea drumului o clădire lungă. Giuliani ne povesteşte mândru că aceasta este şcoala cea nouă, dar, din păcate, este greu să-i asigure profesori suficienţi, pentru că majoritatea, după câteva luni, pur şi simplu nu mai vin la serviciu. Până când va putea fi repartizat un cadru didactic crescut aici, va mai trece ceva timp. Mergem zdruncinându-ne şi încercăm să ocolim bolovanii şi tufişurile. Printre altele, Giuliani ne povesteşte că el însuşi a construit drumul acesta şi că înainte, aici nu exista nimic, în afară de grohotiş şi tufişuri. Este o enigmă pentru mine, cum poate Giuliani să trăiască aici.

MISIUNEA DIN SERERIT

Urcăm încet pe un drum plin de curbe, până când ajungem, după o ultimă cotitură, în faţa misiunii. Ce-i drept, nu prea arată a misiune. Mai degrabă, am impresia că ne aflăm într-o aglomeraţie de cutii de conserve supradimensionate. În afară de „biserică", care domină mica aşezare compusă din câteva colibe, totul este făcut aici din tablă ondulată Până şi motocicleta lui, pe care o avea şi înainte, stă sub o copertină din tablă ondulată. Colibele sunt cu puţin mai înalte decât maşinile noastre. Acum înţeleg de ce trebuia să venim aici numai cu o maşină. Pur şi simplu, nu este loc. Dar, Giuliani nu ar fi Giuliani, dacă nu ar putea să rezolve rapid şi această problemă. Una dintre maşini trebuie să parcheze peste „groapa lui de atelier". Este o groapă lângă care el a construit, pe ambele părţi, nişte rampe mici din beton. A doua maşină parchează oblic pe pantă. Asta înseamnă că nu putem folosi corturile noastre.

Vizităm misiunea şi nu numai noi, cei trei oaspeţi europeni, dar şi şoferii noştri africani se întreabă miraţi, cum de se poate trăi aici. Părintele răspunde râzând: „Eu mă duc acolo unde există sâmburi şi apă. Acestea sunt criteriile mele de a alege, mai mult nu-mi trebuie. Din toate locurile pe care le-am cunoscut în toţi aceşti ani aici, în Kenya, acesta este cel mai frumos petic de pământ, cu cea mai bună apă." Pe chipul lui se poate citi o rază de mândrie.

Acum începe descărcarea maşinii sale. Când văd sub prelată cele două butoaie uriaşe umplute cu combustibil Diesel, mă întreb cum o să le dea jos de-acolo. Dar nici acest lucru nu este o problemă pentru el, deoarece a construit special pentru aşa ceva un mecanism de ridicat şi, în plus, îl ajută şi câţiva sâmburi. Apoi,

într-un fel de magazie sunt depozitate numeroase cutii cu grăsime pentru populaţia din împrejurime. Mă uit la tot acest tărăboi şi mă întreb: „Oare aceasta să fie cămara lor?" Giuliani râde şi-mi răspunde: „Nu, Corinne, aceasta este casa mea. Aici locuiesc eu şi pe masa aceasta dorm. Seara arunc o saltea pe ea şi, astfel, mă fac comod." Se pare că el îmi vede mirarea şi afirmă senin: „Mai mult de atât nu-mi trebuie." În timp ce povesteşte, ni se alătură încă un părinte italian. Bărbatul de 77 de ani locuieşte aici împreună cu Giuliani şi pare deosebit de viguros.

Mai târziu, vizităm punctul central al misiunii – cea mai originală „biserică" pe care am văzut-o vreodată. Seamănă cu o manyatta supradimensionată. Acoperişul şi pereţii laterali ai clădirii rotunde sunt căptuşiţi cu folii de plastic albastre, galbene şi verzi, din care ies împletituri de paie. Porţile din faţă sunt făcute din tablă ondulată şi se pot deschide în sus, cu ajutorul unor stâlpi de susţinere. În interiorul cortului rotund se găsesc, cam la patruzeci de centimetri deasupra podelei, nişte scânduri bătute în cuie pe nişte ţăruşi de lemn. Mândru de construcţia lui, Giuliani ne anunţă că mâine vom avea ocazia să vedem o biserică plină de lume.

Acum sunt repartizate locurile de dormit. Mie mi se pune la dispoziţie o căsuţă din tablă ondulată, numai pentru mine, iar lui Albert şi Klaus alta. Din păcate, şoferii nu pot folosi corturile aici din cauza poziţiei înclinate. Giuliani are, însă, şi pentru aceasta o soluţie. Le propune să doarmă sub prelată, în camionul lui. Pentru o noapte, nu ar trebui să fie vreo problemă.

Nici nu ne aranjăm bine lucrurile, că Giuliani ne şi oferă pe o tavă un espresso fierbinte – original italienesc. Apoi, ne pofteşte în bucătăria lui cea mică. În drum spre aceasta, ne arată grădina sa de legume, pe a cărui poartă de la intrare se caţără o tufă minunată, cu

nişte flori roşii. El a plantat aici cele mai diferite soiuri de legume, printre care roşii, vinete şi salată. În dreapta şi-n stânga gardului, cresc verdeţuri de toate felurile. Intrăm într-o bucătărie modestă, în care se află un frigider înalt. Acesta funcţionează, la fel ca şi iluminarea din misiune, cu energie solară. De gătit, se găteşte cu gaz din butelii. Pe masă se află o bucată mare de brânză italienească tare, salam şi şuncă. Oare cum face acest om, de pune pe masă toate aceste delicatese, aici, la capătul lumii?

El este într-o permanentă mişcare şi abia dacă-şi găseşte timp să se aşeze puţin. Pentru că aici el este bucătarul, astă seară ne va găti ceva simplu, dar bun. „Bineînţeles, astfel de lucruri fine, ca acestea de pe masă, nu există în fiecare zi", recunoaşte, făcând cu ochiul şi turnându-ne vin roşu în cănile de cafea. Da, aşa este el, simplu, inimos şi cu un mare talent de organizator! Radiază de energie şi te simţi bine şi în siguranţă în prezenţa sa.

În timpul mesei, Albert îl întreabă dacă a citit cartea mea. „O, da", răspunde râzând, „am citit cu mare atenţie ce a scris Corinne. Faptul că i-am închis uşa în nas, mi s-a părut deosebit de interesant!" În acel moment se scoală şi mimează scena primei noastre întâlniri, când el mă tratează cu un refuz. Scena declanşează un râs puternic. În orice caz, poate să confirme că, tot ceea ce a citit în carte, corespunde în totalitate realităţii, atât cât a văzut el. Completează că, din punctul său de vedere, dragostea pentru Lketinga nu putea fi de durată, deoarece căsătoria şi sexualitatea la sâmburi sunt concepute altfel decât în Europa.

După ce povesteşte la rândul său, amănunţit, despre atacul dur al locuitorilor turkana, pomeneşte despre un nou pericol care paşte această regiune. Guvernul doreşte să declare regiunea dintre Barsaloi şi Sererit rezervaţie sălbatică, localnicilor promiţânduli-se, astfel, locuri de muncă create prin turism. Dar, ceea ce ei vor

pierde, va fi mult mai important şi anume dreptul de a dispune asupra ţării lor. Atunci, s-ar putea ca ei să nu mai aibă suficiente păşuni pentru turmele lor. Giuliani este convins că ei nu pot supravieţui aici, decât dacă îşi duc viaţa lor patriarhală, ca seminomazi, alături de turmele lor.

Părintele chiar se înfurie, numai la gândul că li s-ar putea lua ţara acestor oameni. Şi aici, în Sererit, ar fi deosebit de greu, pentru că, tot timpul anului, apa curată de băut curge din munţi. El ne explică totul clar, cu ajutorul unei hărţi.

Cu toate că povestirea este captivantă, trebuie să mă interesez între timp de o toaletă. Giuliani arată spre o colibă minusculă, făcută din plastic şi din paie împletite. Încă de la intrare, abia reuşesc să-mi stăpânesc râsul. Şi aici, toaleta este una turcească, dar ce fel de toaletă! Deasupra găurii este instalat un suport din lemn, pe care o creangă de copac tăiată în două, frumos îndoită în dreapta şi-n stânga, ţine loc de capac de wc. Natură pură! Alături este instalat un duş, care funcţionează după acelaşi sistem ca la filmări. Există chiar şi un robinet separat, unde curge apa şi te poţi spăla pe mâini! încântată la maxim, părăsesc acest loc, ca să le povestesc şi tovarăşilor mei. Nici nu apuc să deschid gura, că izbucnesc toţi într-un râs cu hohote. Mă uit la ei mirată şi aflu că Giuliani le-a spus deja că mă voi întoarce încântată de acolo, pentru că el a construit acest capac special pentru mine.

În timp ce domnii se amuză de căsuţa lui Giuliani, aud bălăngănit de clopot şi văd în spatele gardului câteva vaci alb-negre, care se grăbesc spre casă. După ele aleargă doi războinici şi o fată, care se uită la noi curioşi, fără să scoată niciun cuvânt. Desigur, ei văd aici foarte rar vizitatori albi. Vreau să mă mişc puţin şi merg să cercetez teritoriul misiunii. În timp ce dau un ocol, zăresc în grădină un războinic îmbrăcat tradiţional şi împodobit.

Bustul lui gol este ornat cu şiraguri de perle colorate, iar deasupra cârpei, care îi acoperă coapsele, are un tesac. Ce-i drept, mi se pare foarte ciudat şi neobişnuit faptul că în mâna dreaptă are o stropitoare verde, cu care udă cu grijă grădina. El nu se uită, ci se concentrează asupra muncii sale.

Mai târziu, Giuliani îmi explică că, de multe ori, îl ajută la treabă sâmburii, pe care, bineînţeles, îi plăteşte. În acest fel, sâmburii învaţă să îndeplinească munci pe care ei înainte nu le cunoşteau sau de al cărui sens nu-şi dădeau seama. Şi atunci când a construit misiunea, şcoala şi strada, l-au ajutat sâmburii. Îmi spune că se află aici, în primul rând ca să le uşureze viaţa, fie prin informaţii despre igienă sau boli, fie prin instrucţie şcolară sau crearea de posibilităţi de a face ceva din asta. Astfel, el este aici, în această regiune izolată, patron, profesor, prieten, sfătuitor şi ajutor, într-o singură persoană.

În timpul plimbării mele mici, nu prea văd, de altfel, alţi oameni şi am impresia că aici nu locuieşte aproape nimeni. Dar, ca aproape peste tot în tufişuri, tocmai când eşti foarte sigur că eşti singur, cât vezi cu ochii, apare, dintr-odată, ca din senin, o fiinţă umană. Mai privesc un timp peisajul sălbatic şi romantic, după care mă duc la Giuliani în bucătărie, ca să-l ajut la pregătirea cinei. Dar, în afară de a tăia mărunt ultimele roşii şi ceapa pentru salată, nu mă lasă să fac nimic. Restul găteşte el, într-un stil cu totul aparte.

Deodată, se aude în acea linişte o muzică de operă italiană. Acordurile clare mă iau pe nepregătite şi, în ciuda căldurii, mi se face pielea de găină. Muzica este atât de neobişnuită în acest loc retras şi simplu, încât sună aproape supranatural. Giuliani observă mirarea mea şi începe să cânte şi el tare şi vesel. Klaus şi Albert sunt atraşi la rândul lor de acordurile muzicale şi se uită înăuntru.

Ne lămurim repede că sursa acestor acorduri fermecătoare este un cd-player, care funcţionează cu energie solară.

Peste puţin timp, stăm cu toţii în faţa unei farfurii pline cu spaghete cu usturoi. În afară de acestea, mai avem într-o oală de tablă nişte carne de capră, care are un gust excelent. În timpul mesei, gazda noastră ne povesteşte de planurile sale de viitor. Printre altele, el doreşte, atunci când va avea toţi banii strânşi, să construiască o biserică mai mare, deoarece, în curând, aceasta va deveni neîncăpătoare, fapt de care ne convingem a doua zi, la slujbă. Apoi, ar vrea să mai construiască un drum care să ducă de aici direct la Barsaloi, pentru că în anotimpul ploios, râul nefiind practicabil, trebuie să facă un ocol considerabil. În caz de boală sau accident, atunci când totul devine o chestiune de timp, acest lucru se dovedeşte a fi o problemă.

În timp ce îşi expune planurile, îi vine mereu în minte câte o întâmplare din viaţa mea cu Lketinga, pe care le-o povestim, apoi, împreună şi completându-ne, lui Albert şi lui Klaus. Şi părintele mai în vârstă ascultă atent. Deodată, se ridică şi pleacă din bucătărie. În niciun caz, nu vrea să piardă ştirile lui din Italia. Noi ne uităm unii la alţii, fără să înţelegem despre ce este vorba, până când Giuliani ne spune că aici pot prinde în fiecare seară, la aceeaşi oră, un post italienesc.

Puţin mai târziu, ieşim şi noi în noaptea clară cu stele şi-l vedem pe părinte stând pe un scaun, cu un aparat de radio mic la ureche şi ascultând atent. Este o imagine impresionantă. Ne aşezăm pe scaunele libere şi Giuliani trage în mijlocul nostru un pat de fier. Fără să se jeneze, se întinde pe el şi ne citeşte câteva constelaţii. Ne spune că acesta este ritualul lor din fiecare seară: amândoi stau aici, colegul lui mai în vârstă ascultă ştirile, după care discută sau observă stelele. După ora opt, se duc, de obicei, la culcare.

În timp ce ascultăm poveştile lui Giuliani, văd scânteind pe dealurile din faţa noastră focuri mici, care provin, probabil, de la vetrele din manyatta. Din când în când, ajung la noi şi voci de oameni, aduse de vânt. Este un loc retras şi liniştit. Giuliani, abia dacă stă zece minute liniştit, după care se ridică, ca să mai facă ceva. Eu profit de ocazie şi mă aşez pe patul de fier, ca să contemplu stelele din poziţie orizontală. Este lună plină. Stelele sunt atât de jos, încât îţi vine să pui mâna pe ele. În acest moment mă simt trup şi suflet cu natura şi mă cuprinde un adevărat sentiment de împlinire.

Giuliani se întoarce şi întreabă râzând: „Corinne, îţi place patul? Eu l-am făcut singur. Dacă vrei, poţi dormi aici afară! Şi eu dorm câteodată aici."

Nu trebuie să-mi spună de două ori – bineînţeles că vreau! îmi aduc salteaua subţire, sacul de dormit şi două pături şi-mi aranjez un pat moale. Tovarăşii mei se uită cam sceptic la mine şi Klaus mă întreabă: „Vorbeşti serios, chiar vrei să dormi afară? Nici nu ştii ce umblă noaptea pe aici!" „Nu-i nicio problemă, Klaus, trebuie să dorm aici. O noapte sub cerul liber, aici, în tufişuri, compensează noaptea pierdută în manyatta mamei", îi răspund, bucuroasă.

Mergem încă o dată toţi, echipaţi cu lanternă, la „baie", după care, fiecare se duce la locul lui de dormit. Şoferii se urcă în camion sub prelată, iar Albert şi Klaus dispar în „cutia lor de conservă". Eu mă strecor în sacul meu de dormit uşor, pun păturile deasupra şi-mi trag gluga de la trening pe cap, pentru că noaptea se face frig. Este minunat şi-mi vine să chiui de bucurie! Am impresia că am ajuns la capătul lumii! Mă simt liberă, uşoară şi infimă în faţa universului! Dintr-odată, aşa-zisele probleme devin neînsemnate. Privesc neclintită cerul şi descopăr mereu constelaţii noi. Departe, sus, în spatele unui deal întunecos, văd, deodată, o lumină licărind.

După puţin timp, îmi dau seama că este vorba despre un avion, care zboară undeva, deasupra mea, la o înălţime de 10 000 de metri.

Giuliani rezolvă ultimele treburi în bucătărie, după care se stinge şi acolo lumina. Şoferii mai vorbesc încă încet în limba lor, după care se face linişte definitivă. Gândurile melc se întorc la Barsaloi, la familia mea. Mă întreb cum va decurge oare petrecerea de mâine şi câţi oameni vor veni. În acelaşi timp, ne aşteaptă despărţirea. Alung, însă, repede aceste gânduri, pentru că îmi înăbuşă simţitor sentimentele de fericire.

Din când în când, aud ceva foşnind, dar nu mă interesează, pentru că mă aflu la un metru deasupra pământului. Aerul este curat şi clar. Când mă doboară oboseala, spun încet o rugăciune şi mulţumesc pentru revederea din Barsaloi şi Sererit, până acum reuşită, după care adorm. Noaptea, mă trezesc o dată. Îmi simt vârful nasului rece, păturile au alunecat de pe pat şi pe ele doarme acum o pisicuţă. Mă cuibăresc din nou şi pisicuţa se aşază torcând lângă mine. În depărtare, aud de mai multe ori răcnetul unei feline. Este un leu sau un leopard, mă gândesc repede, după care adorm din nou. A doua zi de dimineaţă, aflu de la Giuliani că era vorba despre unul din leoparzii, relativ numeroşi, care trăiesc aici.

SLUJBA DIN MUNŢII NDOTO

Astăzi nu este numai duminică, ci şi ziua lui Albert. Bineînţeles, el doreşte să ţină secret, dar nu reuşeşte. De acest lucru m-am ocupat eu. Chiar la micul dejun fredonăm o serenadă, la care vocea lui Giuliani le acoperă pe toate celelalte. După aceea, părintele se duce să se pregătească, iar noi mai avem o oră până la slujbă. Klaus ia

camera şi plecăm toţi trei pe drumul pe care au venit vacile ieri, acasă. După puţin timp, ajungem la albia secată, brăzdată de nişte stânci frumoase. Eu şi Klaus considerăm că acesta este locul potrivit ca să sărbătorim, într-un cadru festiv, ziua lui Albert. Ne aşezăm pe stânci, iar eu îi înmânez cadourile, în timp ce Klaus filmează. Acum, chiar că nu oricine poate spune că şi-a serbat ziua la marginea lumii, într-o albie de râu şi a despachetat acolo cadourile cumpărate pe „Strada gării" din Zürich. Albert este impresionat, iar noi râdem din toată inima.

Aşa cum se întâmplă deseori, avem şi la această ceremonie musafiri nepoftiţi. Nici nu ne-am aşezat bine, că şi apar, ca din pământ, câţiva copii.

Ei stau, pur şi simplu, la o depărtare de câţiva metri şi ne urmăresc activitatea, fără să facă nicio mişcare. Abia după mai bine de o jumătate de oră, interesul lor pare să dispară şi atunci pleacă liniştiţi.

Tocmai când ne întorceam, încep să sosească primii vizitatori la misiune. Aproape fără excepţie, sunt femei şi fete îmbrăcate tradiţional. Majoritatea au copiii cu ele. Înainte să se aşeze cu mamele lor pe bănci, aceştia primesc câte o cană cu utschi, adică un fel de terci. Manyatta-biserică se umple tot mai mult cu oameni. Unii se opresc pentru un moment indignaţi, atunci când ne văd pe noi şi mai ales pe Klaus cu camera, alţii abia dacă ne bagă în seamă. Majoritatea copiilor sunt îmbrăcaţi simplu, într-o fustiţă de şcoală de culoare roşie, pe când femeile, dimpotrivă, s-au împodobit deosebit de frumos, iar kanga lor, în culori vii, sclipesc de curate ce sunt. Feţele lor strălucesc, pentru că sunt date cu grăsime, iar pe cap au bentiţe colorate. Unele au la gât chiar podoabe din păr de cămilă, podoabe care devin tot mai rare şi care sunt purtate, în mod normal, numai la festivităţi deosebite.

Duminica, la biserică, pare să fie pentru aceste femei o zi absolut festivă. Ele cântă şi aplaudă cu atâta dăruire şi bucurie cântecele africane bisericeşti, atât de frumoase, încât mi se umple inima de bucurie. Vocile lor sunt acompaniate de o tobă mică şi două tamburine, făcute din ramuri de salcie şi capace goale de sticle. Cântecele lor ritmate sunt pline de viaţă. Unele femei sunt atât de concentrate, încât îşi leagănă capul, la fel ca la dansurile tradiţionale. De obicei, o femeie cu o voce puternică şi clară dă tonul şi toate celelalte îşi unesc treptat vocile cu a ei. Asta se repetă de atâtea ori, până când apare părintele Giuliani cu un geamantan mic din metal, din care îşi scoate patrafirul şi şi-l pune peste hainele civile. Apoi acoperă masa simplă de altar cu o cârpă colorată şi pune pe ea un pahar cu vin şi un castronel cu ostie.

Între timp, coliba cea rotundă, în care numai o cruce modestă din lemn şi câteva tablouri din hârtie simple cu Sfânta Maria şi Cristos aduc aminte de biserica creştină, se umple până la ultimul loc. În ultimul rând stau şi câţiva bărbaţi în vârstă, ceea ce spune mult despre părintele Giuliani. Ca să atragi un sambur la biserică îţi trebuie multă perseverenţă. Printre cântece, Giuliani spune nişte poveşti în kisuaheli, care sunt traduse de un sambur în maa. Spre sfârşitul slujbei, se împarte ostia şi apoi se cântă din nou. La sfârşit, toţi îşi dau mâinile. Eu mă uit la feţele frumoase şi distinse ale femeilor şi am impresia că vizita la biserică nu înseamnă pentru ele numai un divertisment, ci şi o mare bucurie. Slujba se termină, iar Giuliani îşi aşază cu grijă lucrurile, timp în care translatorul le pune în mână bătrânilor ceva tabac, ca să aibă în drum spre casă. Pentru noi, slujba a fost un eveniment impresionant, care ne va rămâne mult timp în amintire.

PETRECEREA DE RĂMAS BUN

Acum, însă, soseşte momentul să ne întoarcem la Barsaloi. Giuliani ne va însoţi din nou o bucată de drum, pentru că el trebuie să meargă la Nairobi. Îngrijoraţi, vedem în depărtare, pe cer, nori negri. Asta ar putea să însemne că în curând râul se va umple cu apă, iar noi va trebui să mergem pe drumul ocolitor, care este mult mai lung. Giuliani este imediat gata de plecare. Asemenea unui sambur, el poate pleca la drum fără mari pregătiri. Când ajungem la râu, vedem că nisipul de pe margini s-a închis deja la culoare. Asta înseamnă că nivelul apei subterane a crescut deja. Aşa că ne hotărâm să mergem pe drumul ocolitor, decizie care se dovedeşte mai târziu bună.

După mai mult timp de mers, ajungem în cartierul periferic din Baragoi, aşezarea principală a locuitorilor turkana. Fără să vreau, mă gândesc la atacurile de acum câţiva ani. De aici, turkana au atacat sâmburii. Cu puţin înainte de sat, cotim, după care începe să plouă cu găleata. Abia dacă mai vedem drumul în faţă. O apă tulbure, maronie curge înspre noi. Din fericire, acesta este abia începutul anotimpului ploios. Pentru că pământul este foarte uscat, nu se înmoaie atât de repede şi este încă practicabil. Sper numai ca la Barsaloi să nu plouă, altfel va fi greu să întreţinem atâtea focuri pentru ospăţul nostru. Giuliani mă linişteşte, dar crede că echipa de filmare din Wamba va avea parte de ceva ploaie.

După ce mergem mai mult timp pe drumuri ude de ploaie, trecem pe lângă locul în care Lketinga şi cu mine am rămas în pană, atunci când ni s-a stricat bateria de la maşină. Lketinga a fost nevoit să se întoarcă câţiva kilometri, ca să-l roage pe Giuliani să ne ajute, în timp ce eu am aşteptat aici, afară, în arşiţa dogoritoare,

singură cu copilul, patru ore. Singura atracţie au fost atunci zebrele şi struţii care treceau pe aici. Giuliani îşi aminteşte de situaţie şi dă din cap râzând: „Atunci, Corinne, nu a fost singura dată când a trebuit să te scot din încurcătură."

Curând ajungem la Barsaloi şi, spre uşurarea mea, este înnorat, dar nu plouă. Părintele Giuliani, ce-i drept, trebuie să se grăbească, dacă vrea să mai traverseze râul Wamba. În cele din urmă, ne dăm întâlnire la Nairobi, la o cină, după care ne luăm rămas bun. Deja îl vedem gonind în direcţia Wamba.

Şoferii încep să monteze corturile pe terenul misiunii. Noi plecăm spre enclavă, unde ne aşteaptă deja o grămadă de oaspeţi veniţi la petrecere. James ne iese în întâmpinare şi răsuflă uşurat: „Slavă Domnului, aţi ajuns! Toată ziua am gătit cantităţi enorme de mâncare. Primii oaspeţi au sosit încă de azi dimineaţă şi, acum, tuturor le este foame. Dar eu le-am spus că vor primi mâncare abia când veţi sosi voi." Întreb de Lketinga şi aflu că şi el a muncit mult. Împreună cu fratele mai mare, a tăiat cele patru capre şi a împărţit carnea pentru gătit în diverse colibe.

Când intrăm în enclavă, mă simt puţin luată prin surprindere. Din toate părţile vin oameni spre mine şi mă salută, ca de obicei: „Supa, Mama Napirai, serian a ge?" Dau mâna cu o mulţime de lume şi, din când în când, sunt scuipată uşor, în semn de binecuvântare. Pe cei mai mulţi îi cunosc, cel puţin din vedere. Numai la mama, în faţa colibei, s-au adunat zeci de femei şi aşteaptă nerăbdătoare. Pe mama nu o putem saluta decât cu o strângere de mână. Spre bucuria mea, văd că este îmbrăcată cu fusta ei cea nouă, în culori. Stă lângă fiica ei, în faţa colibei şi zâmbeşte mulţumită.

James propune să înceapă împărţitul mâncării. Peste puţin timp caprele vor veni acasă şi atunci femeile vor avea mâinile ocupate.

Cu toate acestea, conform tradiţiei, bărbaţii vor fi aceia care se vor sătura mai întâi. Nouă ne este puţin penibil, pentru că totul este gata de câteva ore şi toţi ne-au aşteptat numai pe noi.

Lketinga este îmbrăcat astăzi cu cămaşa lui cea nouă, de culoare roşie. El mă apucă de braţ, mă trage într-o cameră laterală a casei lui James şi-mi arată mai multe castroane uriaşe, pline cu orez, fasole şi carne. Sunt impresionată de câte au pregătit. Pare să fie mâncare pentru mai mult de o sută de persoane! Papa Saguna stă de pază la intrare, iar în faţa lui bărbaţii aşteaptă la rând, cu vasele de mâncare. Lketinga îi spune ceva, după care el poate începe. Fratele organizează distribuirea mâncării cu mult calm şi seriozitate. În timpul acesta, Lketinga îmi explică cum au pregătit ei totul şi cum au avut de lucru toată ziua, pentru ca oaspeţii noştri să se poată bucura de petrecere. Este, într-adevăr, de admirat, ce au reuşit să realizeze! Totul decurge fără probleme.

Cu toate acestea, noi, europenii, stăm şi ne uităm cam dezorientaţi, pentru că totul arată mai mult ca o acţiune a unei organizaţii de întrajutorare, de distribuire a mâncării, decât a petrecere. Pe vremea mea, petrecerile arătau altfel. Pentru că noi, atunci, trăiam în afara satului, toate petrecerile aveau loc în savana deschisă, unde oaspeţii, împrăştiaţi pitoresc în peisaj, se bucurau de mâncarea pregătită cu multă râvnă. După ce se săturau toţi, fiecare grupă de vârstă dansa, una după alta, acompaniate de cântece ritmice. Peste toată festivitatea plutea o vrajă magică.

Astăzi, însă, familia, împreună cu enclava sa, este integrată în sat, mâncarea este oferită într-o casă închisă, iar de dansat, se pare, că nu se mai dansează. Poate că şi din cauză că este vorba despre o masă de rămas bun şi nu de o nuntă, o naştere sau un eveniment fericit.

Eu mă întorc la manyatta mamei şi mă aşez între ea şi fiica ei, pe pământ. Cu o faţă serioasă, ea o leagănă pe Saruni în poală. Mereu vin femei la mine şi îmi spun câte ceva. Unele mă întreabă dacă nu mă întorc acum la soţul meu, lepayian, altele se interesează, bineînţeles, de Napirai, propunându-mi să o aduc şi să rămân cu ea aici. Faptul că fiica mea nu ar fi deloc încântată de viaţa de aici, ea fiind mult prea mult influenţată de cultura elveţiană, nu vreau, bineînţeles, să îl spun acestor oameni inimoşi. Le povestesc că, poate, va veni data viitoare în vizită cu mine, ca să-şi cunoască rădăcinile ei africane.

Femeile îşi aşteaptă răbdătoare mâncarea şi, în mare parte, sunt vesele. James vine şi le împarte, deocamdată, nişte tabac de mestecat. Întind şi eu, în glumă, mâna. Dar, în momentul în care bag chestia aia amară în gură, se iscă mare vâlvă. Mama îmi dă hotărâtă de-nţeles, să scuip, imediat, totul. Sora lui Lketinga scuipă în faţa mea pe jos şi-mi cere să fac şi eu acelaşi lucru. Eu nu înţeleg toată această agitaţie, pentru că toată lumea mestecă aşa ceva. James îmi explică că aş putea avea probleme cu stomacul. De asemenea, îmi spune că sunt încă prea tânără şi că numai femeile bătrâne mestecă tabac. În momentul respectiv, nu prea înţeleg sensul, dar aflu mai târziu, întâmplător, la spitalul din Wamba mai multe amănunte despre acest lucru. Aşa că fac ceea ce mi se cere şi scuip totul pe jos. Unii râd şi bat din palme, alţii se uită în continuare încruntaţi la mine.

O femeie îmi atrage în mod deosebit atenţia, pentru că sunt sigură că am mai văzut-o undeva. Capul ei chel şi ras străluceşte nenatural în soare. Ochii ei sunt depărtaţi, iar între sprâncene, pe frunte, i s-au format două riduri orizontale adânci. Îşi încreţeşte gura, ascuţindu-şi buzele. Şi ea îmi dă mâna, de parcă m-ar cunoaşte de mult şi mă întreabă de Napirai. Atunci, ochii săi

scânteiază aproape răutăcios. Femeia aceasta are ceva înspăimântător în ea. Aura ei nu-mi place şi de aceea mă scol să văd cât mai durează până când îşi umplu femeile farfuriile. În drum spre casă, o văd pe soţia cea tânără a lui Lketinga, cu încă alte două fete, în spatele manyattei mamei. Ea se uită cu înţeles la noi. Oare ce o fi în capul ei?

Lketinga urmăreşte încordat bărbaţii care aşteaptă la rând. Nu mai sunt mulţi. James mă roagă să intru în casă, ca să putem mânca, în sfârşit, şi noi. Dar nu vreau să încep până nu-şi primesc şi femeile care sunt de faţă mâncarea. Văd că unii bărbaţi stau deja a doua oară la rând. Puţin enervată, îl întreb pe James când le vine odată rândul femeilor şi copiilor. Ei stau deja de mai mult de o oră şi se uită. Toţi au în mână castroane sau farfurii. James răspunde: „Femeilor le vine rândul atunci când toţi bărbaţii s-au săturat." Acum chiar mă supăr, pentru că peste puţin timp vin caprele acasă şi atunci, femeile nu vor mai avea timp. Mă duc lângă Lketinga şi încerc să-l fac să-i fie puţin milă de femei. „Pole, pole – încet, încet – mai este puţin şi se satură şi ultimii", mă liniştеşte acesta, după care se duce la fratele lui mai în vârstă şi vorbeşte cu el.

Toată lumea se străduieşte enorm de mult, dar eu sunt femeie şi-mi doresc ca şi femeile şi copiii să se sature. Arunc o privire în sala de mese şi văd trei bărbaţi stând în jurul oalelor şi savurând. Peste tot, pe beton, sunt aruncate oase roase. Spre liniştea mea, constat că mai este destulă mâncare. În sfârşit, din încăpere iese şi ultimul oaspete de sex masculin şi Lketinga strigă ceva către femei. Imediat, coloana viu colorată se mişcă spre noi. Fără să se îmbulzească, se aşază la rând şi aşteaptă răbdătoare. Apoi, cu farfuriile pline, se aşază în jurul coteţului de găini şi încep să mănânce în picioare. În acelaşi timp, ele le dau de mâncare şi copiilor pe care îi ţin pe spate. Femeile mestecă mai întâi mâncarea,

după care bagă terciul făcut în guriţele flămânde. Şi eu a trebuit să-i dau atunci lui Napirai aşa de mâncare, pentru că aici nu există mâncare pentru bebeluşi. Mă surprinde faptul că mereu, copiii care stau la coadă, sunt goniţi de acolo. Când îl întreb pe James care este motivul, îmi explică: „Ştii, copiilor le aduc mamele lor de mâncare şi, pentru ca o familie să nu primească de două ori şi alta deloc, atunci copiii trebuie să aştepte."

Mă plimb de colo, colo şi văd peste tot feţe mulţumite. Deodată, îl văd lângă mine pe bărbatul care mi-a atras atenţia asupra soţiei lui Lketinga şi-mi spune că petrecerea este un mare succes, deoarece au venit atâţia oameni, mai ales bătrâni. Chiar şi respectabila fată care execută incizia rituală este aici, fapt care reprezintă o mare cinste. Şi atunci îmi arată spre o femeie, care mi-a atras atenţia atât de neplăcut mai devreme. Deci, aceasta este cea care, prin tradiţie, le provoacă atâta durere fetelor tinere. Acum îmi explic sentimentul neplăcut pe care l-am avut atunci când am întâlnit-o. La gândul că o astfel de femeie mi-ar fi putut ciunti fiica, mă trec fiorii.

Peste puţin timp, caprele se întorc acasă şi mai sunt încă multe femei care stau la rând. Enclava se umple cu animale şi se produce o oarecare nelinişte. Câteva dintre fetele şi femeile care stau acolo se grăbesc cu farfuria plină acasă, pentru că le cheamă treaba. Tocmai când vreau să mă retrag în casă, ca să mănânc şi eu, apare din nou „informatorul" meu şi-mi spune că soţia lui Lketinga vrea neapărat să-mi dea mâna. Devin curioasă şi mă duc după el.

Ea stă împreună cu celelalte două fete în spatele manyattei sale, care este pe jumătate terminată. Îi întind mâna şi o salut, spunându-i „Supa". Chicoteşte jenată şi-şi acoperă o jumătate din faţă cu mâna. Bărbatul vorbeşte cu ea şi atunci ea îmi întinde, timidă, mâna. Eu sunt, probabil, primul om alb pe care îl atinge.

Faţa sa plinuţă pare, încă, foarte copilăroasă. În timp ce eu le salut şi pe celelalte două fete tinere, „informatorul” meu îmi explică că şi acestea sunt căsătorite.

Acum, chiar sunt consternată. Una dintre fete este cu cel puţin un cap mai mică decât soţia lui Lketinga şi pare să nu aibă, nici măcar, doisprezece ani. Când îmi exprim indignarea, bărbatul îmi spune râzând: „Da, este ciudat, dar îi aparţine bărbatului de acolo” şi îmi arată într-o anumită direcţie. Dar, înainte să identific bărbatul, îl văd pe Lketinga venind furios spre noi. Nici nu apuc bine să mă gândesc ce şi cum, că fostul meu soţ şi începe să urle. Îi adresează şi soţiei lui nişte cuvinte dure, la care aceasta se îndepărtează sfioasă. Încerc să-l liniştesc şi-i explic că mi-a părut bine că am cunoscut-o pe soţia sa. Dar el nu ascultă, ci îmi cere categoric să nu mai vorbesc cu ea, pentru că nu este bine. Enervată, mă retrag în casă la James, ca să nu-l supăr şi mai mult pe Lketinga.

James discută cu Albert şi Klaus. Soţia lui stă deoparte. Saruni stă, bineînţeles, lipită de tatăl ei, numai Little Albert nu este nicăieri de văzut. Când întrebăm de el, James pune degetul la gură şi spune: „Aude cineva un clopoţel sunând?” Toată lumea ascultă şi, după puţin timp, ne dăm seama că Little Albert se joacă încă afară, în întuneric. Râdem din toată inima, când James ne povesteşte că micuţul, la astfel de ocazii, poartă un clopoţel la picior, ca să poată fi găsit mai repede.

Stefania aduce o oală mare cu bucăţi de carne în ea şi o pune pe masă. Fiecare se repede, iar James se străduieşte să ne facă atenţi asupra bucăţilor mai bune. Acum roadem şi noi carnea de pe oasele de capră. În afară de carne, mai este orez şi fasole.

Ceva mai târziu, ni se alătură şi Papa Saguna, care îşi umple farfuria. El nu se aşază niciodată pe scaun, ci stă pe vine şi se

sprijină în poziţia aceasta de perete. În mod normal, este foarte liniştit, dar, atunci când vorbeşte, devine foarte vioi. În momentul de faţă, pare să povestească lucruri senzaţionale despre pregătirile pentru petrecere. La sfârşitul povestirii, el scuipă, drept dovadă, pe jos. Fiecare mai are ceva haios de povestit şi în casă domneşte o atmosferă veselă. Klaus şi Albert se declară, după câteva bucăţele de carne, sătui, fapt care îi face pe cei doi fraţi să pufnească într-un râs puternic.

Când povestim despre vizita noastră la părintele Giuliani, îmi aduc aminte de casetofonul meu mic. În timpul slujbei, am înregistrat acele cântece minunate. Acum dau drumul la aparat şi toată lumea ascultă curioasă.

Saruni, trezită din somn, vine imediat la mine, îşi lipeşte încântată casetofonul de ureche şi începe, fascinată, să se balanseze în ritmul muzicii. Până şi fratele ei timid, Little Albert, se lasă atras, lăsând-o să-i pună cutiuţa la ureche. Ochii lui devin tot mai mari şi mai rotunzi.

Numai Lketinga pare serios şi nu spune nimic. Am senzaţia că deja îl frământă despărţirea, pentru că mă urmăreşte în permanenţă cu privirea. Dintr-odată mă întreabă: „La ce oră plecaţi mâine?" „După ce împachetăm tot, îl vizităm pe părinte, ca să ne luăm rămas bun, apoi venim în enclavă şi mai bem o dată chai cu mama." „Okay, no problem, mama vrea să vă binecuvânteze şi să vă dea Enkai pe drum. Iar eu vă voi însoţi până la Maralal." Pe mine mă surprinde acest lucru şi mă bucur, pentru că astfel, despărţirea se desfăşoară măcar în etape.

Stefania s-a retras între timp cu copiii în dormitor. Curând mergem şi noi la misiune, pentru că toţi sunt obosiţi. Lketinga ne însoţeşte până la poarta misiunii şi ne urează noapte bună.

Ca în fiecare seară, mai stăm puţin pe scaunele de camping şi discutăm despre impresiile din ziua respectivă. Într-o oarecare măsură, suntem toţi de părere că în seara aceasta a lipsit ceva festiv. Musafirilor, însă, pare să le fi plăcut mult, după cum ni s-a spus cu convingere.

Apoi ne sfătuim asupra desfăşurării în continuare a călătoriei noastre. Albert trebuie să plece la Nairobi, pentru că de acolo ia avionul acasă, în timp ce eu voi mai rămâne o săptămână în Kenya. Pentru că o altă vizită pe platoul de filmare nu are rost şi, în plus, ne ameninţă şi mai multă ploaie, hotărâm să plecăm mâine, împreună, la Nairobi. Ceea ce vreau să vizitez neapărat, este spitalul din Wamba. Aici am fost internată de mai multe ori şi tratată cu succes, atunci când viaţa mea atârna de un fir de aţă şi atunci când am adus-o pe lume pe iubita mea fetiţă, Napirai. Vreau să-i duc câteva fotografii de acolo. Ea a fost, totuşi, primul copil mulatru născut la Wamba. Însoţitorii mei îmi înţeleg dorinţa, aşa că alegem un traseu spre Nairobi, care să treacă prin Wamba.

DANS NOCTURN

În timp ce ne facem planul, auzim, din ce în ce mai tare, cântece şi aplauze. Sună ca un dans al războinicilor şi pare să fie în apropiere. Dintr-odată, îmi dispare orice urmă de oboseală. Eu propun să mergem să vedem unde este, pentru că aş vrea ca Albert şi Klaus să vadă şi ei un astfel de dans. Mă înfăşor într-o pătură închisă la culoare, ca să nu tremur de frig şi plecăm prin beznă. Când ajungem la poarta misiunii, constatăm, spre mirarea noastră, că este încuiată. Chiar nu ştiam că noaptea stăm mereu încuiaţi. Dezamăgită, tocmai vreau să mă întorc la corturi, când, dintr-

odată, în Albert se trezeşte războinicul din el şi, în ciuda orei târzii, se duce şi bate la uşa misiunii. Într-adevăr, ni se descuie poarta, ca să nu pierdem dansul, înainte mergeam şi mă uitam des la astfel de dansuri şi, de fiecare dată, eram fascinată când vedeam acei bărbaţi supli şi graţioşi cum săreau în aer, după care călcau cu paşi greoi şi cântau. Toată lumea aplauda în ritm.

Mergem după cântec prin sat. Numai lumina lunii ne luminează drumul. După câteva minute, ajungem într-un loc, unde este adunat un grup mic. Ne aşezăm sub un salcâm, ca să nu fim recunoscuţi imediat şi să nu deranjăm. Acolo sunt numai câţiva bărbaţi şi câteva fete tinere. Imediat, îmi dau seama că este vorba despre băieţi, cărora nu li s-a aplicat ritualul de circumcizie şi care nu sunt, încă, războinici. Acest lucru ar putea crea mâine discuţii, pentru că nu se cade ca o femeie „căsătorită", a unui fost războinic, să asiste la dansurile băieţilor cărora nu li s-a făcut circumcizia. Dar eu sunt deja prea captivată de farmecul dansului, iar Albert şi Klaus sunt fascinaţi şi ei de spectacol.

Îmi aduc aminte de emoţiile de pe vremea când Lketinga era încă un războinic chipeş şi frumos. Fiind cel mai înalt dintre toţi, el sărea cel mai sus, iar minunăţia lui de păr roşu şi lung flutura în vânt. După ore întregi de dans, războinicii arătau sălbatic şi erau inabordabili. Unii cădeau chiar într-un fel de transă. Băieţii de aici sunt încă departe de această stare, pentru că abia au început să danseze.

Din păcate, nu după mult timp suntem văzuţi şi auzim de mai multe ori cuvântul „mzungu". Unii vin la noi şi ne salută, alţii dansează mai departe. Câţiva se depărtează de-acolo. Pentru că nu vrem să deranjăm, ne retragem. Cu toate acestea, a fost un final frumos al serii festive.

Puţin mai târziu, când sunt din nou în cort, simt, cu toată fiinţa mea, că aceasta este ultima noapte dinaintea despărţirii. Multă vreme nu pot să adorm şi curg, bineînţeles, şi câteva lacrimi. Sper să nu-mi vină să plâng mâine, la despărţire.

DESPĂRŢIRE GREA

A doua zi de dimineaţă, până împachetează şoferii toate lucrurile, noi ne ducem la părinte, la misiune. El ne arată podoabele pentru sâmburi, pe care le-au confecţionat femeile în cadrul proiectului condus de el şi de James. Pentru că acum femeile se pot întreţine, în parte, pe ele şi familiile lor prin vânzarea de podoabe, părintele poate folosi banii strânşi din sponsorizare, mai mult pentru cazuri complicate în Barsaloi sau pentru proiecte deosebite, cum ar fi de exemplu crearea de noi surse de apă. Astfel, profită toţi. La despărţire, ne spune că suntem oricând bineveniţi la el şi speră să fie anunţat atunci când va apărea filmul. Este sigur că oamenii de aici sunt interesaţi să-l vadă. Noi îi promitem că îl vom susţine din Europa în realizarea proiectelor sale şi că vom rămâne în legătură. După ce-i mulţumim pentru ospitalitate, ne strângem mâinile călduros şi părăsim misiunea.

În enclavă, Lketinga stă în faţa manyattei mamei, pregătit de drum. Ne strecurăm în coliba ei şi James se aşază din nou lângă mine, pentru că vreau să-i mai spun câteva lucruri mamei. Nu ştiu când şi dacă o voi mai vedea vreodată. Mai întâi discutăm despre întâmplările petrecute împreună şi trecem de la o poveste la alta. Printre altele, îmi aduc aminte de ploaia cea mare, când mama stătea afară, ca să-şi ţină coliba să nu i-o spulbere furtuna şi

viiturile. După ce James traduce, mama râde încet. Lketinga îşi aminteşte şi el de apa cea mare a râului şi de salvarea celor doi copii. Ne vin în minte tot mai multe întâmplări petrecute împreună.

La sfârşit, James ne spune că mama vrea să ne binecuvânteze înainte să plecăm, pentru ca viaţa să ne fie ocrotită şi călătoria să se termine cu bine. Mama, fiind cea mai în vârstă, se trezeşte în fiecare zi foarte devreme, când toată lumea încă mai doarme, binecuvântează toată enclava, pronunţând numele fiecărui copil. Şi caprele sunt binecuvântate, ca să se întoarcă toate sănătoase acasă. Apoi se întinde din nou, până când se scoală şi ceilalţi, înainte să plece cu animalele la păscut, ea mai binecuvântează o dată copiii. Spune că este foarte important acest lucru.

Când James îşi termină discursul, mama se uită la mine şi-mi spune cu o voce puternică şi plină de căldură: „Mă voi ruga mereu pentru tine, ca să ajungi şi tu atât de bătrână ca mine. Şi pentru Napirai la fel. Asigur-o de toată dragostea mea şi spune-i că dragostea mea este mare. Ai grijă multă de ea şi transmite-i din toată inima salutări de la bunica ei."

Eu încerc să ţin minte fiecare cuvânt şi, din nou, îmi dau lacrimile. Impresionată de cuvintele sale, îl rog pe James să-i spună că m-am bucurat foarte mult că am putut să o vizitez şi că revederea cu toţi a fost minunată. Dacă Dumnezeu va vrea, va mai fi în viaţă, atunci când mă voi întoarce cu Napirai. În timp ce vorbim, ne ţinem de mâini. Numai vatra ne desparte. Mi-e tot mai greu să vorbesc, pentru că vocea îmi este răguşită. Ochii mi se umplu de lacrimi şi eu încerc să mi-i şterg discret. Nu vreau să o pun pe mama, cu plânsul meu încontinuu, într-o situaţie jenantă. Ea îmi mulţumeşte pentru cuvintele mele şi-mi scutură mâna cu o sinceritate caldă. Când observă lupta mea cu lacrimile, zâmbeşte

şi-mi spune: „Bea ceai, te ajută.” Recunoscătoare, iau cana pe care mi-a oferit-o. Este cumplit de greu să nu plângi la această despărţire. Îl mai rog o dată pe James să-i explice că lacrimile mele sunt un semn al afecţiunii mele profunde.

La sfârşit, în timp ce James traduce cuvintele de rămas bun ale lui Albert şi Klaus, eu stau neclintită şi o privesc pe mama. O rază de soare, care intră prin acoperişul poros, cade direct pe capul ei. Fumul se uneşte cu raza de lumină şi-i conferă, aşa cum stă, cu copilul în braţe, o aură aproape mistică. Emană atâta demnitate şi personalitate! Sper foarte tare ca, într-o bună zi, să reuşesc să fac în aşa fel, încât fiica mea şi bunica ei să se întâlnească. Mama este cel mai puternic membru de legătură al familiei şi prin ea trăiesc vechile tradiţii. Ea întruchipează o forţă, în faţa căreia oricine are respect. Noi toţi suntem impresionaţi şi emoţionaţi.

Abia după mai mult de o oră ieşim din manyatta, unde, între timp s-a încălzit foarte tare. În enclavă s-au strâns câteva femei şi câţiva copii, care vor să-şi ia rămas bun de la noi. Simt cum mă apasă o greutate pe piept şi îmi vine să urlu. Klaus îi mai înveseleşte o dată pe copii cu fotografiile lui digitale şi face ultimele poze.

Mă aşez între sora lui Lketinga şi mama. Amândouă au o privire foarte serioasă. Sora îşi lipeşte mereu capul de umărul meu. Se simte că şi ea încearcă să nu-şi arate adevăratele sentimente. Mama este îmbrăcată cu fusta ei frumoasă cu flori şi cu şalul albastru cel nou. Plină de demnitate, se sprijină cu mâinile în bastonul ei lung. James, cu felul lui spiritual de a fi, încearcă, încă o dată, să-i însenineze pe toţi, înainte de a anunţa binecuvântarea. Noi, europenii, ne aşezăm între el şi Lketinga, iar mama începe să se roage tare, cu ochii închişi. După fiecare propoziţie, noi răspundem cu „Enkai”. După ce se termină scurta ceremonie, care ne-a

impresionat pe toţi, o îmbrăţişez pe mama pentru ultima dată şi mă uit în ochii săi, fără să spun nimic. Ea îşi lipeşte pentru câteva secunde capul de mine şi spune: „Lesere, lesere – la revedere."

Acum ne luăm la revedere de la James, de la Stefania, de la copii şi de la sora lui Lketinga. În spate o văd pe soţia cea tânără a fostului meu soţ. Privirile noastre se întâlnesc. Am senzaţia că doreşte să-mi transmită ceva din priviri. Dar ce? Nu ştiu. Sper ca viaţa sa alături de Lketinga să decurgă oarecum plăcut. Din nou am avut ocazia să constat, cât de vesel, de glumeţ şi de grijuliu poate fi, atunci când vrea. Poate că în urma vizitei mele, la care am râs atât de mult împreună, se va purta şi cu ea ceva mai prietenos – cine ştie?

James îi transmite salutări mamei mele, soţului ei, Hanspeter, şi tuturor membrilor familiei, în mod special lui Napirai.

În drum spre maşină, dau mâna cu o mulţime de oameni şi aud mereu spunându-mi-se: „Lesere, Mama Napirai, lesere!" În timp ce ieşim încet cu maşina din sat, pe dreapta şi pe stânga vedem multă lume, care ne face cu mâna. Mă cuprinde tristeţea şi mă bucur că Lketinga merge cu noi, astfel legătura nu se rupe dintr-odată. Această vizită a fost pentru mine ca o fereastră, prin care, după toţi aceşti ani, am putut privi în trecutul meu impresionant. Chiar dacă unele lucruri s-au schimbat, multe le-am găsit la fel cum erau atunci. Nu am simţit nicio distanţă faţă de oameni, dimpotrivă, am perceput totul ca pe o întoarcere acasă. Familia mea africană, precum şi locuitorii satului m-au primit ca pe o fiică, pe care de mult o credeau pierdută. Şi exact acesta este lucrul care îmi face despărţirea atât de grea.

În maşină nu vorbeşte nimeni. Lketinga se uită drept înainte şi arată cumva mai bătrân şi mai slăbit. Acest lucru mă nelinişteşte, dar apoi îmi aduc aminte cum l-a chemat el, acum câteva zile, pe

Albert şi i s-a confesat: „Albert, I have really changed my live, I'm happy now."

Ajungem în Opiroi şi, deodată, Lketinga ne face semn spre un grup de femei şi de copii: „Uite, acolo este mama Natascha, vrei să o saluţi?" Bineînţeles că vreau! înainte ne vizitam de multe ori şi, într-una din vizite, i-am dat fiicei ei numele de Natascha. Soţul său este un frate vitreg de-al lui Lketinga. Şi de acesta mi-a plăcut foarte mult. Cu el puteam să râd ore întregi. El nu ştia, într-adevăr, nimic din „lumea albilor". Brichetele erau pentru el ceva misterios, le spunea „mâini arzătoare". Coca Cola nu băuse niciodată şi numai culoarea închisă îl făcea să devină suspicios. Când a băut prima gură din lichidul care conţinea dioxid de carbon, a scuipat cu toată puterea.

Mama Natascha vine spre mine cu un copil mic în braţe şi strigă: „Supa, Mama Napirai!" O îmbrăţişez şi mă bucur împreună cu ea. A aflat de la Natascha că sunt aici. O întreb de soţul ei şi aflu că este cu vacile la păscut. În primul rând mă întreabă de Napirai. Trebuie să-i arăt cât de mult a crescut între timp copilul meu. Când aude că Napirai merge la şcoală, îmi întinde, râzând, copilul ei cel mai mic şi-mi spune: „Ia-l şi pe acest băieţel cu tine şi bagă-l la şcoală." Toţi cei de faţă încep să râdă. Lketinga îmi traduce că, între timp, ea a născut şapte copii şi că toţi sunt bine. Cred că este fericită în căsnicia ei, pentru că soţul său părea mereu un bărbat bonom şi nici nu s-a căsătorit cu o a doua femeie.

În jurul mamei Natascha mai stau încă câteva femei. Toate au în kanga, pe spate, copii mici. Una dintre ele este îmbrăcată cu o piele de vacă tăbăcită. Alţi doi bărbaţi mai în vârstă mă recunosc şi mă salută. Ei întreabă dacă îmi amintesc de ei. Pentru că vreau să le fac o bucurie, dau din cap că da, după care mă binecuvântează cu saliva lor. Înainte să plecăm mai departe, îmi scot cele două kanga

preferate ale mele din geantă şi i le fac cadou mamei Natascha. Surprinsă, ea îmi mulţumeşte de mai multe ori şi eu mă bucur că acum, la sfârşit, am mai întâlnit o cunoştinţă veselă.

Pe drum trecem din nou pe lângă „biserica de termite" pe jumătate gata şi apoi urcăm în zona împădurită şi deasă. Mergem, zdruncinându-ne groaznic. Când plouă mult, aici drumul precis devine impracticabil.

Înainte de Maralal mai facem doar o pauză scurtă, pentru că, în depărtare, se vede deja ploaia. S-a răcit simţitor. Lketinga înregistrează pe casetofonul meu cel mic câteva propoziţii pentru fiica lui, Napirai. Nici nu apucă bine să termine ultima propoziţie, că şi începe să plouă cu găleata. Ne urcăm repede în maşină şi ne grăbim să ajungem la Maralal, înainte ca drumul să se transforme într-un câmp de noroi. Deja puhoiul de apă ne iese în faţă. Animalele stau nemişcate în ploaia care răpăie asupra lor, iar oamenii caută adăpost sub copaci. Şoferii trebuie să ocolească cu grijă gropile pline cu apă, pentru că, în apa tulbure, nu se poate vedea cât sunt de adânci.

La Maralal, vrem să mâncăm împreună cu Lketinga într-un lodging autohton. Eu propun restaurantul somalezilor, pentru că am amintiri plăcute de acolo.

Când am avut prima dată malarie şi aproape patru săptămâni nu am mâncat mai nimic, m-am aflat la un pas de moarte. Doctorii din spitalul din Maralal erau depăşiţi de gravitatea bolii mele şi, ca să fi mers la un spital mai bun, cum ar fi cel din Wamba, nu aş mai fi reuşit. Lketinga şi cu prietena mea de atunci, Jutta, m-au cărat, disperaţi, din spital, direct la restaurantul somalezilor. Era ultima lor speranţă şi au reuşit. Ficatul fiert cu ceapă şi cu roşii, care mi s-au dat atunci, a fost prima mâncare pe care am putut-o mânca, în

bucăţele mici, fără s-o dau afară. Acesta a fost primul meu pas spre însănătoşire.

Parcăm direct în faţă şi, când intrăm, rămân surprinsă, cât de mult s-a extins localul. Este mare animaţie. Lketinga îşi trage gluga de la geacă pe cap. Aşa făcea şi înainte, când nu voia să fie recunoscut. Mă întreabă ce doresc şi transmite dorinţa mea mai departe. Dar, din păcate, nu mai există ficat. Aşa că eu comand carne de capră cu cartofi şi chai dulce. Lketinga nu mănâncă decât lipie şi bea chai.

Mă mir mereu cât de puţin mănâncă. Privirea sa umblă rătăcită, de colo colo. Este greu să formulezi, într-un astfel de loc, cuvinte de despărţire, aşa că stăm, mai mult sau mai puţin tăcând, deşi acestea sunt ultimele două minute pe care le petrecem împreună.

Îl întreb ce va face aici, la Maralal. Îmi spune că vrea să meargă la bancă, să vadă dacă au intrat în cont banii promişi de oamenii din echipa de filmare. Eu vreau, totuşi, să-i mai adresez câteva cuvinte personale: „Te rog, Lketinga, ai grijă de tine! Nu începe iar să bei. Mă bucur foarte tare că zilele acestea nu ai băut nicio picătură. Am văzut că ţi-ai schimbat viaţa şi acest lucru mă face foarte fericită. Îi voi povesti lui Napirai despre asta şi, într-o bună zi, va veni cu mine la Barsaloi."

El se uită la mine şi răspunde sec: „Okay, I will wait for you."

Este timpul să plecăm şi părăsim localul zgomotos. Afară plouă cu găleata şi Maralal începe să se cufunde în mocirlă. Peste tot, oamenii stau sub adăposturi şi aşteaptă sfârşitul ploii. Cum să-mi iau eu aici rămas bun de la Lketinga? O îmbrăţişare în faţa tuturor acestor străini, care ne urmăresc, ar fi imposibilă, fără să-l fac de râs. Lketinga îşi aruncă o pătură subţire peste geaca cu glugă, se uită la mine cu o privire calmă şi serioasă, îmi atinge mâna şi-mi spune: „Okay, lesere."

Îşi ia la revedere scurt de la Albert şi de la Klaus şi dispare printre ceilalţi oameni, fără să se uite înapoi. Plecăm încet, iar eu încerc să-l caut cu privirea. Nu îl mai pot identifica, însă, pentru că în înghesuiala asta, multă lume şi-a pus şaluri şi pături pe cap.

Sunt foarte tristă. Nu îl mai iubesc pe acest bărbat, dar el este tatăl fiicei mele şi, astfel, rămânem toată viaţa uniţi. În timpul acestei vizite am învăţat din nou să-l respect. El a contribuit mult la reuşita acestei revederi.

Datorită umorului său şi al lui James, am râs zilele acestea mai mult decât în jumătatea de an de dinainte. De aceea, această despărţire scurtă mi se pare aproape tragică. Şi el a fost trist, asta am citit pe faţa lui înmărmurită. Dar el trăieşte din nou, cu totul, în lumea sa, iar eu în a mea şi amândoi suntem bine. Legătura există prin fiica noastră.

ULTIMA SEARĂ ÎN ŢINUTUL SÂMBURILOR

Ultima noastră noapte în ţinutul sâmburilor vrem să o petrecem din nou în lodgea din Maralal. Eu mă cazez în aceeaşi cameră frumoasă cu cămin. Deşi afară plouă, zebrele şi porcii mistreţi vin să se adape. Mai avem destul timp până la cină, aşa că îmi permit o baie fierbinte, în speranţa că voi scăpa de greutatea care îmi apasă pieptul. Din cauza ploii, apa are o nuanţă maronie. Totuşi, eu savurez baia, pentru că în Africa nu ai voie să fii pretenţios.

Tocmai când sunt gata, cineva bate la uşă şi strigă: „Madame, am un mesaj pentru dumneavoastră. Sunteţi aşteptată în restaurant.” Mă duc, curioasă să văd cine este. Când ajung, văd doi bărbaţi africani care stau în fotolii. Abia când mă apropii, îl recunosc pe unul din ei. Este medicul tufişurilor din Barsaloi, care

m-a ajutat de câteva ori cu sfaturi şi diagnostice. Se vede imediat că îi place alcoolul. Însoţitorul lui îmi este prezentat ca fiind un funcţionar din Maralal. Surprinsă, îl salut pe medic. Dumnezeule, ce s-a schimbat! Faţa lui este buhăită şi îi lipsesc câţiva dinţi. Sunt de-a dreptul şocată. El recunoaşte deschis că are de multă vreme probleme cu alcoolul. Îl întreb de soţia şi de copiii săi, pe care îi cunoşteam bine. După un răspuns, mai degrabă lapidar, îmi explică că s-a întâlnit cu Lketinga la Maralal şi a aflat de la el că vom înnopta aici.

Între timp a venit şi Albert. Imediat, începe să-i povestească lui Albert despre mulţimea de boli pe care le-am avut eu. De multe ori, a crezut că mă aflu în pragul morţii, mai ales atunci când m-a însoţit cu avionul de la „Flying Doctors" la Wamba. Eu nu am ştiut deloc că se afla şi el în avionul cel mic, pentru că eram prea slăbită ca să mai pot percepe ceva. Nu-mi era teamă decât pentru fătul meu din burtă. El descrie amănunţit acţiunea de salvare şi povesteşte că pilotul de atunci, din păcate, nu mai trăieşte. Bănuieşte că a murit de malarie. Vestea mă şochează, pentru că acel pilot, care putea să facă o aterizare spectaculoasă în tufişuri, ne-a salvat pe mine şi pe copilul meu din burtă tocmai de la această boală.

Ne mai povestim câteva întâmplări din trecut şi, printre altele, el îmi aduce aminte că la nuntă mi-a făcut cadou o capră. Înainte să-şi ia rămas bun împreună cu însoţitorul său, îmi adresează rugămintea inevitabilă de a-i da bani. Îmi spune că are note de plată neachitate la spital şi nu ştie cum să le plătească. Bineînţeles, acesta este motivul vizitei sale. Îi dau cât cred de cuviinţă, după care pleacă, împreună cu tovarăşul lui. Rămân cu un gust amar. Păcat, mă gândesc eu, ce a făcut alcoolul din acest om!

La cină, suntem din nou singurii oaspeţi. Oare cum poate supravieţui această lodge? Întregul decor şi mobilierul sunt la fel ca acum optsprezece ani – simple, dar plăcute. Astăzi ne retragem cu toţii devreme în camere. Savurez focul care trosneşte în cămin şi încerc să-mi imaginez unde se află acum Lketinga. Sper foarte tare că va putea gestiona cum trebuie toată averea lui modestă şi că nu va cădea din nou pradă alcoolului.

Înainte să adorm, simt o puternică dorinţă să mă rog pentru familia mea: „Doamne, Dumnezeule, fă ca mama să mai trăiască încă mult timp de-acum încolo. Ocroteşte-i pe Lketinga şi pe familia lui şi ajută-l să devină din nou tată. Dă-i lui James puterea necesară, ca să mai poată fi, încă mult timp, pentru noi toţi, mediatorul celor două lumi. Ocroteşte-o şi pe fiica mea, Napirai şi ajut-o să accepte cu mândrie rădăcinile sale."

SPITALUL DIN WAMBA

A doua zi de dimineaţă, plecăm devreme. Mergem pe un traseu nou, astfel încât să nu fim nevoiţi să traversăm râul cel mare, de dinainte de Wamba, care, între timp, s-a umplut cu apă. Mai contemplu o dată imaginile care mi se perindă prin faţă, ca să mi se întipărească în memorie. Pe cât de greu este să supravieţuieşti aici, pe atât de minunate mi se par peisajul şi locuitorii de aici. Dacă ai fost o dată aici, te cuprinde această vrajă.

Ne căznim cu maşinile pe nişte drumuri proaste, în direcţia Wamba. După aproximativ trei ore, ajungem în sat şi mergem direct la spital. Nu aştept să mă mai cunoască cineva, mai ales că am aflat de la părintele Giuliani, că, nu cu mult timp în urmă, o

asociaţie indiană a preluat spitalul şi ultimele surori italiene au plecat acum trei luni. Păcat!

Pornim în căutarea cuiva, care să mă ajute să-mi reîmprospătez amintirile. La intrare, spunem ce rugăminte avem. Femeile indiene se bucură, deşi ele credeau că suntem de la echipa de filmare, pe care o aşteptau, de fapt, a doua zi. Când le explic că eu sunt cea care, acum cincisprezece ani, a fost într-adevăr aici şi mâine va fi turnată „doar" viaţa mea, ele sunt imediat de acord să ne arate fiecare secţie în parte.

Directoarea adjunctă a spitalului ne însoţeşte chiar ea, personal. Multe lucruri sunt la fel ca atunci, dar, vizibil, într-un stadiu mult mai bun. Pe mine mă surprinde faptul că sunt foarte puţini bolnavi aici. Înainte stăteau la rând în faţa recepţiei şi camerele erau pline. Şi eu stăteam câteodată cu copilul meu câte patru sau cinci ore la recepţie, până să-mi vină rândul la vaccin.

Mergem pe culoare şi peste puţin timp ajungem în faţa salonului în care am stat cu prietena mea de atunci, Sophia, şi ea gravidă în ultimele luni. Salonul nu este momentan ocupat, aşa că mi se permite să intru.

Incredibil! Totul arată la fel ca acum cincisprezece ani. Până şi pătura cea subţire bleu, care acoperea salteaua de pe patul metalic, este aceeaşi. În unele locuri se desprinde tencuiala de pe pereţi. Lângă cele două paturi se află aceleaşi dulăpioare de metal. Când le văd, îmi aduc aminte de gândacii care mişunau pe-acolo. Odată, când am lăsat ceva de mâncare în sertar, noaptea animăluţele au devenit active şi au vrut să profite şi ele. Mai întâi am auzit numai un zgâriat pe metal şi nu ştiam ce este. În conul de lumină al lanternei, mă uitam cu groază, cum gândacii cei negri se înghesuiau până şi în cele mai mici crăpături.

Mă aşez pe patul „meu” şi mă cuprinde un sentiment de fericire. Aici am stat ore în şir şi am tricotat. Eu, care la şcoală nu am vrut să tricotez niciodată, am făcut primele rochiţe pentru copilaşul meu, care urma să se nască. Aici am aşteptat nerăbdătoare aproape două săptămâni să nasc. Pregătiri pentru naştere nu am putut face, pentru că gimnastică pentru gravide sau alte cursuri asemănătoare nu existau. Informaţii despre cum decurge o naştere, de asemenea, nu am avut, pentru că mama mea soacră, care, în mod normal, preia la sâmburi instruirea în acest sens, nu a avut cum să comunice cu mine. Pur şi simplu, îmi făceam curaj, spunându-mi că zilnic nasc atâtea fete tinere copii, încât voi fi şi eu în stare, la 29 de ani ai mei, de aşa ceva.

Dar nu numai astfel de amintiri mă leagă de această încăpere. Aici am stat când am fost grav bolnavă de malarie şi eram conectată şi la dreapta şi la stânga la perfuzii. Una din ele conţinea sânge, cealaltă, probabil, o soluţie cu clorură de sodiu. În spitalul din Wamba am trecut prin nişte momente grele şi am supravieţuit. Faptul că astăzi, după cincisprezece ani, stau pe acelaşi pat, sănătoasă tun, mi se pare o minune.

Suntem conduse mai departe, la secţia de carantină, pe care o cunosc, de asemenea, foarte bine, din interior. Aceasta tocmai este în renovare, de aceea încăperile nu pot fi vizitate. Aflăm că întreaga secţie a fost mutată. Le arăt lui Albert şi lui Klaus unde am petrecut eu cinci săptămâni de carantină. Aici, în orele de vizită zilnice, eram privită, printr-un geam, de nenumăraţi vizitatori necunoscuţi. Îmi aduc aminte perfect de acele zile groaznice de singurătate. Niciun sunet de om, niciun ciripit de pasăre, niciun zgomot nu pătrundea atunci în celula mea. Şi, cu toate acestea, m-am făcut bine.

Ne întoarcem încet şi o întreb pe însoţitoarea noastră ce boli sunt tratate astăzi cel mai des. Sora răspunde: „Arsuri şi complicaţii la naştere, cauzate de incizie. Aproape zilnic văd ce urmări grave pot avea inciziile. Chiar dacă nu apar imediat, cel târziu la prima naştere, majoritatea femeilor au probleme. Când sunt măritate, fetele abia dacă au împlinit câteodată zece ani, iar la naştere au doisprezece sau treisprezece ani. La vârsta aceasta o naştere este, oricum, periculoasă, se mai adaugă şi faptul că vaginul, care şi aşa nu este elastic, de multe ori este plin de cicatrice. Unele fete tinere mor sau se aleg cu răni pe toată viaţa. Multe nu-şi mai pot controla urina şi din cauza aceasta sunt respinse de familia soţului. Cu astfel de destine triste ne confruntăm zilnic. Deşi incizia, conform legii din Kenya, este interzisă, cred că va mai dura mult timp până când această ciuntire va lua sfârşit, mai ales acolo în tufişuri, unde nimeni nu controlează şi unde fetele nu au niciun fel de drepturi. Atâta vreme cât acolo continuă obiceiul ca fetele să fie măritate de tinere şi asta numai după ritualul de incizie, educaţia va pătrunde foarte încet. La oraş este deja mai bine. Deosebit de rău este atunci, când o fată, căreia nu i s-a aplicat ritualul inciziei, adică o fată nemăritată, rămâne gravidă. Atunci se face totul pentru avort, folosindu-se cele mai cumplite metode, de exemplu li se introduce fetelor un amestec de băuturi din tabac de mestecat."

Deci acesta este motivul pentru care atunci, la petrecerea de rămas bun din Barsaloi, toţi s-au revoltat, când am băgat în gură tutun de mestecat.

„Dacă nimic nu ajută", continuă sora, „chiar dacă este gravidă, fetei i se aplică ritualul de incizie. Cantitatea imensă de sânge pe care o pierde şi rana deschisă, care duce de cele mai multe ori la o infecţie, provoacă avortul copilului şi, câteodată, chiar moartea

mamei. Eu însămi sunt jumătate sambur şi jumătate kikuy şi nu mi s-a mai făcut, slavă Domnului, incizia."

Albert întreabă care este motivul acestui ritual cumplit, după părerea noastră. Sora răspunde că este foarte greu să dai un răspuns amplu. Unul din motive este precis puterea tradiţiei. În afară de asta, cred că bărbaţii consideră că prin incizie soţiile lor îşi pierd interesul pentru alţi bărbaţi şi, astfel, sunt mai ascultătoare şi mai uşor de controlat. Aici ar trebui să fie dusă o muncă de instrucţie imensă şi ea speră că va veni ziua în care va fi mai bine. Faptul că la sâmburi, în comparaţie cu alte triburi şi alte ţări, nu se practică cea mai grea formă a inciziei, este pentru mine, în acest context, numai o mică consolare.

Eu mă gândesc la James, cu care, acum câteva zile, când eram singuri, am discutat despre această temă. Am aflat de la el că, în ciuda atâtor schimbări în ultimii paisprezece ani, s-a făcut puţin în ceea ce priveşte incizia fetelor. Întrebându-l, el ce părere are despre acest lucru, a răspuns: „Este foarte greu să scoţi acest lucru din capul oamenilor, pentru că este o tradiţie adânc înrădăcinată. O Fată devine o femeie deplină abia după acest ritual. Aşa a fost dintotdeauna şi, precis, aşa va rămâne încă mult timp."

Am vrut să ştim de la el, dacă la şcoală nu se face niciun fel de educaţie în acest sens. „Da", a răspuns el, „dar nu ajută la nimic. Chiar dacă un bărbat doreşte să se căsătorească cu o fată căreia nu i s-a făcut incizia, tatăl ei aproape că nu va permite aşa ceva, asta se întâmplă foarte rar." Când îl întreb direct ce va face el cu fetele lui, observ că nu-i pică bine discuţia aceasta. Şi Stefania, soţia lui, a trecut prin acest ritual, deşi este o femeie şcolită. James mi-a explicat: „Dacă fetele mele găsesc un bărbat care să nu ţină la acest ritual, atunci totul este în ordine, dar va fi greu să găsească aşa ceva."

Până la sfârşitul discuţiei noastre, nu am reuşit să aflăm cine a insistat să fie ciuntită soţia sa: James sau tatăl ei. Totuşi, a trebuit să acceptăm faptul că lui nu-i face plăcere această temă. Probabil că subiectul era prea intim pentru el.

Îmi aduc aminte de reacţia lui Lketinga, atunci când i-am explicat la ce poate duce această „operaţie" la fete. Era cu totul iritat şi nu-i venea să creadă ce îi explicam. Chiar el a întrebat atunci, de ce se cere şi de ce se face aşa ceva. Dar, din păcate, singuri, oamenii nu se pot apăra împotriva acestui obicei foarte vechi. Eu sunt sigură că şi noua lui soţie a trecut prin acest ritual de incizie.

Afectate de ceea ce am auzit, mergem încet spre ieşire. Îi mulţumim foarte mult pentru turul făcut cu noi şi ne luăm la revedere. Înainte să mă urc în maşină, mă mai întorc încă o dată şi, într-un fel, nu-mi vine să cred că fetiţa mea „elveţiană" a văzut lumina zilei aici, acum cincisprezece ani. Aproape că mi se pare ceva ireal.

Mâine va veni echipa de filmare aici şi Nina va naşte copilul ei din film. Oare o să-i ţină şi ei gura ca să nu i se audă ţipătul?

ÎNTOARCEREA LA NAIROBI

Plecăm din Wamba şi mergem mai departe, în direcţia Isiolo. După câţiva kilometri, traversăm un râu sălbatic pe un pod periculos, fără parapet lateral. Aici se vede ce a provocat ploaia la munte. Cât vezi cu ochii, este numai apă maronie, din loc în loc palmieri singuratici, iar din crocodilii care, în mod normal, trăiesc aici, nu se vede nici urmă. Cerul este înnorat. În curând va ploua din nou.

Treptat, drumul devine mai bun. Începem să ne apropiem de „civilizaţie”.

După circa două ore, ajungem într-un sătuc, care este format din câteva barăci de lemn, magazine şi două sau trei localuri. O ocazie bună să luăm o pauză de ceai. Ca albi, suntem conduşi imediat într-un sector separat. Ne aşezăm într-o cameră din curtea interioară pe nişte canapele tocite, drapate cu pături albe în colţuri. Pe pereţi, de altfel goi, sunt pictate, într-un mod ingenios, animale. Totul este aranjat, cu cele mai simple mijloace, într-un stil nobil. Chaiul comandat este bun, chiar dacă nu atât de bun ca cel din manyatta mamei. După ce ne întremăm cu biscuiţi, ne continuăm călătoria.

Tot mai des vedem venind din sens opus, balansându-se prin ploaie, autobuze safari. Din când în când, văd indicatoare din lemn cu numele exotice ale lodgelor turistice.

După ce părăsim ţinutul sâmburilor, vegetaţia şi înfăţişarea oamenilor se schimbă. Aici se practică mult mai multă agricultură. Femeile duc pe cap coşuri cu legume şi fructe. Din kanga multicolore ale sâmburilor nu se mai vede nici urmă, pentru că majoritatea sunt îmbrăcaţi, mai degrabă, în stil european.

După-masă târziu, ajungem la Isiolo şi ne hotărâm să înnoptăm aici. Ca să mergem mai departe prin întuneric, pe străzile proaste, ar fi groaznic de obositor şi, pe deasupra, şi periculos. Isiolo este un orăşel mic, mai degrabă urât şi murdar. Mă surprinde faptul că, în comparaţie cu ce era înainte, aici trăiesc mult mai mulţi musulmani. Şoferul ne spune că oraşul este practic împărţit în două. Într-o jumătate trăiesc creştinii, în cealaltă musulmanii, majoritatea de provenienţă somaleză.

Ne cazăm într-un lodging autohton „elevat” şi ne dăm întâlnire ceva mai târziu, la cină. Pentru că după masă nu mai avem chef

deloc să ne plimbăm pe străzile întunecate şi murdare, mergem pe un fel de terasă de pe acoperişul hotelului şi savurăm aerul de seară. Hotelul pare să fie un punct de întâlnire al celor înstăriţi şi „puternici" din oraş. Majoritatea bărbaţilor plinuţi sunt îmbrăcaţi în costume moderne, iar soţiile lor suple poartă ori haine africane, ori îmbrăcăminte europeană în mărimi extra. Viaţa pare a fi mult mai modernă şi mai agitată decât la Maralal şi Barsaloi. Mie nu-mi place aici şi îmi pare bine că plecăm a doua zi de dimineaţă spre Nairobi.

Cu cât ne apropiem mai mult de capitală, cu atât mai densă devine circulaţia. Peste tot unde te uiţi, vezi oameni şi maşini. După liniştea din tufişuri, Nairobi mi se pare cumplit de agitat şi de gălăgios. Acum percep acest lucru, parcă, mult mai pregnant decât atunci când am sosit din Europa. Nu-mi vine să cred că, de atunci, au trecut abia paisprezece zile. În ultimele două săptămâni am trăit atâtea lucruri impresionante, încât mi se pare mult mai mult.

Ne ducem maşinile închiriate la firma de safari şi le mulţumim în mod special şoferilor noştri, Francis şi John, pentru serviciile perfecte. Chiar dacă partea cea mai importantă a călătoriei noastre s-a încheiat acum, mă atrage, totuşi, Mombasa, pentru că simt nevoia să închid cercul călătoriei şi să mai văd o dată locul unde a început totul, acum optsprezece ani.

Ospitalier, Klaus ne invită să stăm la el acasă. El locuieşte de doi ani la Nairobi, împreună cu viitoarea sa soţie, Irene. Pentru că Albert are avionul spre München deja în noaptea aceasta, încercăm să îl găsim pe părintele Giuliani. Ne bucurăm foarte tare când aflăm că mai este încă aici, în apropiere. Ne dăm întâlnire pe seară, într-un restaurant italienesc. Într-un fel, cu greu mi-l pot imagina

pe Giuliani aici, la Nairobi, în mijlocul „civilizaţiei”. El este un pustnic şi un excentric, adică orice, numai un orăşean nu.

Klaus locuieşte într-o zonă liniştită, pe care numai oamenii ceva mai înstăriţi şi-o pot permite. Blocurile de locuinţe sunt înconjurate de ziduri şi sârmă ghimpată. Acolo nu poţi pătrunde, decât dacă te cunosc cei doi paznici. În clădire se mai află şi un centru de fitness, un restaurant şi un salon de frumuseţe. Ideea că mai întâi trebuie să trec de paznici ca să pot ajunge la un centru de fitness, mi se pare cu totul ciudată. Mai târziu, constat că şi restaurantele normale sunt îngrădite şi păzite. Înainte numai vilele erau îngrădite în forma aceasta. Nairobi pare să fi devenit mai periculos decât era pe vremea mea. Seara nu se duce nimeni pe jos, nici măcar cinci minute, la următorul restaurant. Cine îşi permite, merge fiecare metru cu maşina încuiată.

Nu mi-ar plăcea să am o astfel de viaţă. Devii sclavul propriei tale persoane. Atunci preferam să trăiesc în Barsaloi, sub cerul liber, ca să zic aşa, fără să am aproape nimic şi, astfel, fără să fiu nevoită să pun pe cineva să păzească ce am. De ferit, nu ne-am ferit de hoţi, ci de lei şi hiene.

Ajungem la local la ora stabilită şi îl vedem pe Giuliani, care tocmai vine gonind pe o motocicletă. Casca lui provine parcă din perioada de dinaintea războiului şi, pentru prima dată, îl văd îmbrăcat în haine „normale”: pantaloni lungi, pulover şi pantofi închişi!

Pentru că împreună cu noi se mai află o pereche engleză mai în vârstă, care joacă un rol important în industria cinematografică kenyană, nu ne rămâne altceva de făcut decât să începem să discutăm despre proiectul de film „îndrăgostită de un masai”. Părintele Giuliani întreabă cine interpretează rolul său în film. Râzând, ameninţă cu degetul arătător: „Vai de capul vostru, dacă

tipul nu corespunde cu mine sau dacă denaturaţi faptele, că vă găsesc oriunde-n lume!" Toţi izbucnesc în râs. Numele actorului nu-i spune nimic. Păi, cum să-i spună ceva! De ani de zile, el nu are televizor, iar acolo unde locuieşte nu are semnal. Deci trebuie să aştepte până când va apărea filmul pe video. Poate va fi, însă, o premieră la Nairobi, într-unul din cinematografe. Este posibil. El şi cu James ar veni, probabil, cu plăcere. În ceea ce îl priveşte, însă, pe Lketinga, nu sunt atât de sigură.

Din păcate, cele două ore trec mult prea repede şi trebuie să plecăm la aeroport, ca să ne luăm rămas bun de la Albert. La aeroport mă apucă dorul de fiica mea. Îi simt foarte tare lipsa. Dar mai există câteva locuri şi câţiva oameni, pe care aş dori să-i caut în „călătoria mea în trecut."

FLYING DOCTORS

Pe primul loc în program se află vizita la Organizaţia de Ajutor AMREF (African Medical& Research Foundation). Nu numai eu, ci încă mulţi alţi oameni din Africa datorează viaţa serviciului Flying Doctors. În afară de asta, organizaţia se străduieşte de aproape cincizeci de ani, printr-o mulţime de activităţi şi proiecte concrete, să pună pe picioare un serviciu de sănătate general, care să acopere întreaga regiune. Prin vizita mea, doresc nu numai să le mulţumesc, după mai bine de cincisprezece ani, direct la faţa locului pentru faptul că mi-au salvat viaţa atunci, ci să şi contribui ca tot mai mulţi oameni să afle de munca deosebită a acestei organizaţii.

A doua zi de dimineaţă, când ajung cu Klaus acolo, suntem întâmpinaţi foarte amabil şi cu mare interes. Unii mă întreabă când

va apărea cartea mea în limba engleză. Mă bucur că am ocazia să le spun că, în sfârşit, a fost găsită o editură engleză, care va publica cartea în anul 2005. Suntem conduşi la biroul directoarei traficului aerian. În timpul discuţiei care are loc, mă minunez ce a reuşit să realizeze această organizaţie pe întreg teritoriul Africii.

Iniţial, ei au devenit cunoscuţi prin „Flying Doctors". Se ştie că piloţii lor pot zbura în cele mai îndepărtate zone din tufişuri. Aşa am fost şi eu transportată atunci, în ultimul moment, cu unul din avioanele lor de la Barsaloi la Wamba.

În cea mai mare mahala mizerabilă din Nairobi, cartierul Kibera, ei au construit, printre altele, un spital şi au înfiinţat surse de apă curată şi toalete. Ne propun să le vedem munca la faţa locului şi eu accept cu plăcere. Stabilim o oră pentru a doua zi. O vizită într-un astfel de cartier al mizeriei, unde trăiesc cei mai săraci dintre cei săraci, trebuie să fie, de fapt, bine pregătită. Nu este recomandat să te plimbi pe acolo ca alb, aşa, pur şi simplu. Jafurile, omorurile şi crimele sunt la ordinea zilei. Pentru această vizită trebuie pregătită o maşină cu număr special şi un şofer care cunoaşte zona. În afară de aceasta, spitalul trebuie informat înainte.

Rugăminţii noastre de a vizita hangarul, unde vreau să-mi facă Klaus o fotografie cu avionul care m-a salvat, nu se opune nimeni. Până acolo merge cu noi şi femeia care ne va însoţi mâine în cartierul Kibera. Mergem toţi patru în hangar. Din păcate, în hală nu se află decât un avion mare, pentru că cele mici sunt în misiune. Când ne uităm pe pistă, descoperim într-o parte un avion mic, care seamănă cu cel cu care am fost transportată eu atunci din tufişuri, bolnavă moartă. Ca profesionist, Klaus vede, bineînţeles, imediat că acolo lumina este mult mai bună pentru filmat şi fotografiat. Avionul se află cam la douăzeci de paşi depărtare de noi. Fireşte, este interzis să intri pe pistă. În afară de AMREF, aeroportul

Wilson mai este folosit şi de avioanele sport ale firmelor de safari şi de avioane private.

Pentru că momentan nu este niciun fel de activitate, femeile de la AMREF îl întreabă pe un poliţist care se află în apropiere, dacă avem voie să filmăm şi să fotografiem cinci minute lângă avion. În mod normal, pentru aşa ceva îţi trebuie aprobare, pe care o primeşti în urma unei cereri scrise, în cel puţin două sau trei zile. Poliţistul râde şi, în cele din urmă, spune: „Okay, you can go there."

Fără să bănuim nimic, mergem spre avionul cel mic de salvare, iar directoarea traficului aerian îmi explică ce înnoiri s-au făcut, în timpul acesta, Klaus ne fotografiază. Nu departe de noi, câţiva muncitori stau la umbra altui avion mic şi-şi fac somnul de prânz. Dar liniştea înşelătoare este întreruptă după puţin timp, când un bărbat important se îndreaptă furios spre noi. Una din colaboratoarele de la AMREF spune încet: „Oh, acum vom avea probleme. Acesta este şeful securităţii."

Pe un ton categoric, el ne interzice să mai filmăm şi să mai dăm informaţii. Cele două femei îi explică bărbatului situaţia şi îi prezintă permisele şi cărţile lor de vizită, fapt care nu-l impresionează deloc. Nu-l interesează cărţile de vizită ale femeilor şi susţine că este interzis să se între pe pistă, iar filmatul şi fotografiatul sunt permise numai cu aprobare scrisă. Faptul că este activitate sau nu pe pistă, că acţiunea are un scop caritabil sau nu, nu îl interesează, de asemenea. Nu ascultă nici măcar odată ce vrem să-i explicăm, ci ne aduce la cunoştinţă că este autorizat să ne bage pe toţi, pentru mai mulţi ani de zile, la închisoare.

Am crezut că nu aud bine! În lung şi-n lat nu se vede niciun alt avion, iar noi ne aflăm la douăzeci de paşi de hangar! Ce-i drept, ordinul este ordin, dar totuşi, asta nu poate însemna închisoare

pentru mai mulţi ani! Cele două femei încearcă să-şi păstreze calmul şi vorbesc cu şeful securităţii. Este interogat şi poliţistul care şi-a dat consimţământul, dar el nu este responsabil de asta. A trecut deja o jumătate de oră de când stăm acolo pe asfalt, în arşiţa puternică, iar noi nu mai avem niciun fel de argument. Pur şi simplu, nu ştim ce vrea. Vrea bani sau vrea să-şi demonstreze puterea? Se pare că se simte ofensat şi furios. Ni se mai alătură şi alţi bărbaţi curioşi şi încep discuţiile. Toţi ne fixează cu privirea, iar noi începem să ne simţim ca nişte criminali. Este de-a dreptul batjocură. Intenţia noastră este să facem un documentar, ca să putem ajuta, ulterior, într-un mod mai eficient, iar un funcţionar şef se gândeşte dacă să ne aresteze sau nu.

Dintr-odată, uneia din femeile de la AMREF îi vine o idee. Ea spune că are o întâlnire în oraş la masă cu un ambasador şi acum nu mai poate onora această întâlnire. Trebuie să-l informeze neapărat pe acest domn, pentru că, totuşi, este vorba despre un ambasador. Într-adevăr, i se permite să dea un telefon, numai că ea îl sună pe şeful ei. Trebuie să vină aici un om de rang înalt! Nu durează mult, că îl şi vedem stând în faţa noastră, întrebând mirat, ce probleme avem. Şeful securităţii descrie revoltat „contravenţia” noastră. Se discută din nou, dar, peste puţin timp se schimbă tonul şi, dintr-odată, suntem lăsaţi să plecăm – aşa, pur şi simplu. Nu ştim ce a fost atât de decisiv şi nici nu întrebăm. Important este că suntem scutiţi de o închisoare africană!

După sperietura aceasta, ieşim cât putem de repede din clădire şi, primul lucru pe care îl facem, este să căutăm un restaurant, ca să ne potolim setea. Bineînţeles, acest eveniment ne dă subiect de discuţie pentru tot restul zilei.

ÎN CARTIERUL RĂU FAMAT, KIBERA

A doua zi dimineaţă, mergem, aşa cum am stabilit, la biroul AMREF. Totul este pregătit şi plecăm imediat. Nu după mult timp, ne apropiem de cartierul pe care îl recunoaştem de departe după acoperişurile din tablă ondulată. Aflăm de la însoţitoarea noastră că aceasta este cea mai mare mahala mizerabilă dintre numeroasele de acest fel aflate în Nairobi. Şaizeci la sută din populaţia din Nairobi trăieşte în astfel de condiţii. Numai aici, în Kibera, trăiesc aproximativ 700 000 de oameni într-un spaţiu foarte restrâns. Rata bolnavilor de SIDA este înfricoşător de mare şi bolile, precum tuberculoza, se răspândesc enorm de repede, pentru că situaţia privind igiena este catastrofală. 400 de oameni împart o singură toaletă! AMREF a construit un număr considerabil de instalaţii sanitare publice, pentru a căror utilizare se percepe o sumă infimă, folosită pentru curăţenie. Astfel, unele lucruri s-au mai îmbunătăţit, înainte nu se putea merge prin această zonă fără protecţie pe cap, pentru că toţi oamenii îşi făceau nevoile în pungi de plastic, pe care le aruncau, pur şi simplu, din încăperile lor mici, afară. Aceste pungi cu excremente, care plutesc prin aer, sunt numite aici „Flying toilets". Klaus şi cu mine ne uităm unul la celălalt îngroziţi şi scârbiţi.

Mergem încet pe un drum îngust. Pe dreapta şi pe stânga se află standuri din scânduri, pline cu munţi de haine, genţi, articole de uz casnic şi radiouri nou-nouţe. Fiecare vrea să facă un chilipir, înghesuiţi unul într-altul, o mare de oameni interminabilă trece, strivindu-se, pe lângă maşina noastră. Ca albă, eu nu am un sentiment foarte bun, trecând cu maşina prin această zonă. Dar şoferul mă linişteşte: „Maşina noastră are număr şi, astfel,

locuitorii ştiu că este vorba despre oameni implicaţi în acţiunea de întrajutorare, care vor să acorde sprijin."

El opreşte şi coboară. Un băiat din mulţime, cu câţiva dinţi lipsă, primeşte sarcina să aibă grijă de maşină, în schimbul câtorva şilingi. Pentru câteva secunde, duhoarea penetrantă mă face să vomit. Este o căldură copleşitoare. Peste tot, unde mă uit, văd bărbaţi, femei, copii şi munţi de gunoi. Întregul „oraş" este o aglomerare de dughene din scânduri şi tablă ondulată. Sărim peste gunoaie şi traversăm o linie de cale ferată, care trece la numai doi metri distanţă de standurile de lemn. Pe şinele de tren văd copiii zburdând, alături de nişte capre sfrijite. Mereu trebuie să trecem peste şanţuri prin care se scurge apa menajeră. Însoţitoarea ne explică că avem noroc cu vremea. Odată ce începe sezonul ploios, noroiul şi haznaua se unesc şi formează o mocirlă adâncă până la glezne, iar putoarea nu mai este de suportat. În şanţurile murdare ciugulesc găini. Nu mi-aş dori să mănânc aceste ouă, mă gândesc eu. Peste tot, din spatele unor pereţi de scândură, se aude muzică.

Lumea ne priveşte dubios şi cu nişte feţe încruntate. Numai copiii sunt curioşi şi, astfel, ni se alătură o ceată veselă. Spre mirarea mea, unii sunt îmbrăcaţi în nişte rochiţe drăguţe, albastre. Aflăm că aceasta este uniforma lor, organizaţia construind aici chiar o şcoală. Alţi copii poartă pe ei câte un tricou jerpelit şi stau desculţi în praf şi mizerie. Mulţi sunt murdari şi plini de bube şi pete. Cu toate acestea, faţa le râde când ne văd şi strigă la noi: „Hello, Mzungu, how are you?" Cu unii dintre ei dau mâna şi-i întreb cum îi cheamă. Ei reacţionează, totuşi, timid.

Trecem pe lângă toaletele nou construite şi ajungem la o pompă de alimentare cu apă. Aici, apa este filtrată şi de aceea este aproape lipsită de bacterii. Fiecare îşi poate lua apă potabilă curată de la robinet. De când există această sursă de apă publică, mai ales

îmbolnăvirile de diaree au scăzut simţitor. La marginea unui loc viran mare se află spitalul asociaţiei AMREF. În hala de la intrare, bolnavii aşteaptă să fie trataţi.

Suntem conduşi la etajul superior şi ni se prezintă câteva persoane din personalul auxiliar. Un bărbat mai în vârstă, uscăţiv, preia discuţia şi ne prezintă greutăţile cu care s-au confruntat în construirea acestei secţii. Ne spune că nici pentru organizaţiile de întrajutorare nu a fost uşor să pătrundă în aceste cartiere mizere. Oamenii sunt sceptici, pentru că de multe ori au fost dezamăgiţi cu promisiuni deşarte. Între timp, însă, vine tot mai multă lume la spital şi tot mai multe femei se înscriu la naştere, ceea ce reprezintă un mare progres. AMREF pregăteşte şi îngrijitori autohtoni, care provin din această regiune, ajutându-i, astfel, pe mulţi dintre localnici. Impresionaţi de ceea ce aflăm şi plini de admiraţie faţă de oamenii care se angajează aici pentru cei slabi şi săraci, părăsim după o oră clădirea.

Afară ne întâlnim cu un grup de tineri care, după programul de şcoală, lucrează pentru AMREF. Ne povestesc că ei răspund pentru aşa-zisul „serviciu de informare". Ei merg prin zonă, pe care o cunosc cu ochii închişi, şi urmăresc dacă se întâmplă undeva ceva. Dacă există răniţi grav, anunţă imediat spitalul, ca să li se acorde la timp ajutor. În mod normal, aici o viaţă de om nu are mare importanţă.

În drum spre maşină văd o purcea cu purceluşii ei, care răscolesc prin gunoaiele dintr-o groapă de gunoi. La doi metri de mine, un bărbat urinează pe scânduri. Câţiva metri mai departe, o femeie în vârstă stă sub un adăpost şi prăjeşte într-o tigaie, direct pe foc, nişte peşte. Aproximativ cincizeci de peşti neprăjiţi stau în formaţie pe un stand de scânduri, în jurul cărora roiesc mii de muşte. Atâtea muşte nu am văzut nici în cele mai grele vremuri

din manyatta. Roiul negru de muşte acoperă peştii aproape cu totul. Mie îmi vine să vomit când mă gândesc că peştii sunt pentru mâncare şi asta la circa 35 de grade! Pute îngrozitor. Femeia bătrână, aproape fără niciun dinte în gură, râde când mă vede atât de îngrozită şi face vânt în continuare cu cartonul, ca să menţină focul. La câţiva paşi mai încolo, un bărbat vinde cinci porumbi copţi. Eu sunt şocată, dar, în acelaşi timp, şi fascinată de energia pe care o investesc aceşti oameni ca să supravieţuiască. Nimeni nu se plânge, fiecare încearcă să acţioneze într-un fel.

Ajunşi din nou la liniile de cale ferată, mă hotărăsc să cumpăr aici, de la una dintre femei, o geantă de voiaj. Bucuroasă, ea îmi arată ce are. Bineînţeles, toate sunt pline de praf, pentru că au stat toată ziua pe standurile de lemn. În timp ce mă gândesc pe care să o iau, pe lângă noi trece şuierând un tren de marfă. Oamenii pleacă calmi de pe şine. Eu mă lipesc cât pot de bine de stand. Curentul de aer ne ridică praful în faţă şi pe marfă. După câteva secunde, năluca trece şi femeile scutură hainele de pe stand. Dumnezeule, aşa stau ele toată ziua, o viaţă întreagă! Din nou, îmi dau seama ce viaţă privilegiată avem noi în Elveţia. Plătesc geanta şi mergem încet spre maşină. Ne chinuim din nou să pătrundem cu maşina pe străduţele înguste. De peste tot se aud muzică şi voci. O grămadă de perechi de ochi ne urmăresc maşina. Nu poţi să ai un sentiment prea bun, când vezi aşa ceva.

Pe drum, mă gândesc şi fac o comparaţie între viaţa aceasta şi cea a familiei mele din Barsaloi. Nici acolo oamenii nu cunosc bunăstarea, în sensul în care o cunoaştem noi, dar au în jurul lor un ţinut întins şi deasupra lor un cer înalt. Stilul lor de viaţă este simplu şi sărăcăcios, dar nu mizer. Aici, în carierele acestea murdare, trăiesc, într-adevăr, cei mai săraci dintre săraci. Iniţial, cei mai mulţi au venit din mediul rural cu speranţa că viaţa la oraş va

fi mai uşoară. Dar, cine a ajuns aici, se pare că nu prea mai reuşeşte să iasă.

Ajunşi înapoi la Klaus şi la Irene, simt nevoia urgentă să fac un duş lung şi reconfortant. Totuşi, nici după câteva ore nu-mi ies din minte imaginile din cartierul Kibera. Seara, nu-mi doresc să merg într-unul din restaurantele scumpe, în care mâncarea costă cât salariul pe-o lună al atâtor oameni. Aşa încât, Klaus şi prietena lui îmi arată un restaurant somalez simplu, ai cărui clienţi sunt, aproape, numai localnici. Mie îmi place şi, astfel, petrecem, în ciuda impresiilor din timpul zilei, o seară plăcută şi liniştită, chiar dacă nu atât de veselă, ca altădată.

„MZUNGU MASSAI"

În ziua următoare mergem pe rău famata stradă „River Road", ca să mai vedem o dată acel hotel simplu, Iqbal, în care mă cazam eu când veneam în Nairobi. Aici eram mereu întâmpinată cu salutul vesel „Mzungu masai", nume care m-a inspirat, ani mai târziu, în alegerea titlului primei mele cărţi. Dar, faptul că milioane de oameni vor fi interesaţi de viaţa acestei femei albe masai, nu mi-aş fi imaginat atunci nici în cele mai îndrăzneţe vise ale mele. În drum spre Iqbal, trecem pe lângă clădirea Nyayo, pe care am ajuns să o urăsc atât de tare. De câte ori nu a trebuit să vin aici şi să aştept disperată, ore întregi, să sper şi să cerşesc! Am şi uitat pentru ce îmi tot trebuia câte o ştampilă. Ştiu numai că birocraţii din această clădire m-au costat mulţi nervi şi multă energie.

Găsim un loc de parcare şi un băiat se oferă să aibă grijă de maşina noastră. Mai întâi trecem pe lângă renumitul hotel Stanley. Dacă, înainte, oaspeţii de pe terasă erau aproape numai albi, astăzi

sunt amestecaţi, kenyenii fiind în majoritate. Mă las purtată de masele de oameni şi las impresiile să acţioneze asupra mea. Standul de ziare se află în acelaşi colţ ca atunci, numai că oferta a crescut de cinci ori. Mergem de-a lungul câtorva străzi, până când descopăr cinematograful Odeon. Acum ştiu că lodgea Iqbal se află doar la câţiva paşi. Chiar şi cabina telefonică, pe care am folosit-o de câteva ori, ca să iau legătura cu Elveţia, se află încă acolo. Numai că acum nu mai este coadă la ea, pentru că şi aici, la Nairobi, majoritatea oamenilor au acum telefoane mobile.

Caut degeaba intrarea în restaurant, pe atunci anexat hotelului, aşa cum ţineam eu minte. Acolo unde erau înainte casa şi recepţia, acum nu pot recunoaşte decât un fast food. Sala cea mare de mese, în care se întâlneau excursionişti din toată lumea, nu mai există. Astfel, a dispărut farmecul acestui punct de întâlnire.

Îmi satisfac repede curiozitatea şi mergem mai departe. Pe străzi este mare agitaţie şi mult zgomot. Peste tot, mataturile claxonează, fiecare se târguieşte cu clienţii. Din baruri şi magazine se aude muzică. Peste tot, pe pereţii caselor, luminează neoane cu reclame în cele mai stridente culori. Din când în când, în faţă îmi apare câte o persoană jerpelită sau bolnavă, cerşind cu mâna întinsă. Aici, Nairobi este deosebit de agitat şi de gălăgios. Îmi aduc aminte cum mă târâm pe-aici cu bebeluşul meu în spate şi cu gentile mele de voiaj, pline şi grele. Acum nu aş mai putea face aşa ceva.

Klaus ne propune să mai vizităm o piaţă de masai. Pe mine mă încântă la maxim ideea. Dacă stau bine şi mă gândesc, acum paisprezece ani, când am fugit de-aici, nu am putut lua nicio amintire cu mine. Acum vreau să recuperez acest lucru. Ajungem destul de repede cu maşina la locul respectiv. Piaţa vastă, cu mărfurile ei multicolore şi cu oamenii veseli mă fascinează imediat. Găseşti tot ce vrei: tigve de toate mărimile şi formele, măşti, figuri

sculptate în lemn, tablouri şi podoabe de masai colorate în toate varietăţile. Nu este greu să-mi cheltuiesc banii.

Seara am mare chef să gătesc pentru gazdele mele. Pe cât de frumos este să nu fi nevoit să găteşti mereu, pe atât de tare mi-e acum dor de aşa ceva. În Elveţia gătesc în fiecare zi pentru mine şi fiica mea. Astfel, petrecem o seară frumoasă la Klaus şi la Irene acasă. Înainte să mergem în pat, punem la cale călătoria de mâine la Mombasa, ultima oprire a vizitei mele în Kenya.

MOMBASA

Coborâm din avion în Mombasa şi, din nou, mă întâmpină, la fel ca atunci, un aer tropical umed şi cald. Ador acest miros de mare! Zborul intern a durat, ce-i drept, puţin, dar ai sentimentul, datorită condiţiilor total diferite, că te afli în altă ţară. Klaus a pregătit totul perfect şi, astfel, ne aşteaptă un şofer de taxi, pe care el îl cunoaşte şi care ne stă la dispoziţie în următoarea zi şi jumătate. Deci, nu am prea mult timp la dispoziţie ca să-mi reîmprospătez vechile amintiri.

Mai întâi mergem în partea veche a oraşului, unde sunt multe pieţe de legume şi fructe. Mombasa, al doilea oraş ca mărime din Kenya, este predominant musulman. Alături de femei acoperite cu voaluri negre, vezi, însă, şi femei africane îmbrăcate în stil vestic. Ritmul de viaţă de aici nu este, nici pe departe, atât de agitat ca la Nairobi. În sfârşit, pot merge din nou pe jos. Mă plimb prin partea veche a oraşului şi trag adânc în piept aerul aromat, o combinaţie intensă între sare de mare, fructe şi condimente. Prafurile de condimente roşii, portocalii, galbene şi negre, puse în saci sunt o plăcere pentru ochi şi nas. De asemenea, mirosul fructelor de tot

soiul este atât de intens, cum nu putem simţi la noi, într-un supermarket, niciodată. Permanent mi se cere să gust câte ceva. Multe femei stau pe jos, sub o umbrelă, ferite de soarele arzător şi vând legume. Oare ce ar spune mama, dacă ar vedea toate aceste lucruri?

Cobor spre fortul Jesus, o fortăreaţă construită de portughezi în anul 1593 şi savurez briza uşoară care îmi pătrunde prin haine. De departe, văd bacul Likoni, pe care a început destinul meu african. Mâine mă voi urca din nou pe el. Astăzi este deja prea târziu, aşa că mergem pentru o noapte într-un hotel, ceva mai în afara Mombasei.

BACUL LIKONI

După micul dejun, vine şoferul şi ne ia. Din păcate, ne surprinde mereu câte o aversă de ploaie şi cerul este înnorat. Mergem de pe coasta de nord spre Mombasa şi apoi, direct la bac. Maşinile şi camioanele stau într-o coloană lungă şi sute de oameni aşteaptă să acosteze vaporul. Deşi traversarea nu durează decât câteva minute, aici este mereu mare agitaţie. În timp ce eu urmăresc manevrele de acostare, constat că acest bac este ceva mai mare decât „bacul destinului" meu. Apoi, mă las dusă de marea de oameni.

Klaus şi cu mine suntem singurii albi printre, mai mult ca sigur, cei 500 de oameni, care se găsesc pe bac. Este exact ca acum optsprezece ani – şi atunci, eu şi cu prietenul meu. Marco, eram singurii turişti de pe punte. Mă urc pe puntea de sus şi privirea îmi zboară, pe deasupra capetelor mulţimii agitate, până la marea întinsă. Purtată de amintiri, mă gândesc, fără să vreau, ce a declanşat atunci traversarea cu acest bac. Cine s-ar fi gândit atunci

că acest eveniment nu numai că-mi va duce viaţa pe drumuri cu totul noi, ci îi va impresiona şi pe atâţia oameni din lume? Stau lângă balustradă şi mă minunez de propria mea poveste şi de cursul pe care l-a luat. Mă întorc şi mă uit – ce ironie – în ochii unui războinic masai foarte tânăr, care stă la mai puţin de cinci metri depărtare de noi. Nu este la fel de înalt şi de frumos cum era Lketinga atunci. Totuşi, acest moment surprinzător îmi reînvie toate amintirile şi sentimentele mele de atunci. Inima începe să-mi bată mai puternic. Închid ochii şi mă văd la cei 26 de ani ai mei, o femeie drăguţă, care, la cerinţa prietenului ei de atunci, întoarce capul şi se uită direct în ochii mândri ai celui care urma să-i devină soţ mai târziu. Înalt, graţios, exotic şi incredibil de frumos stătea acolo, cu faţa lui pictată cu ornamente şi împodobită cu podoabe, cu părul lui lung şi roşu împletit în codiţe subţiri, cu bustul lui gol împodobit cu şiraguri de perle. Imaginea lui mi-a tăiat respiraţia şi m-a ameţit cu totul.

Klaus mă smulge din gândurile mele, întrebându-mă dacă am văzut masaiul din spatele meu. „Bineînţeles", îi răspund eu râzând, „bine că tu nu eşti Marco, iar războinicul nostru tânăr de aici nu este Lketinga!"

După puţin timp, bacul acostează şi mergem la taxiul nostru, care ne duce pe coasta Diani. În drum spre „Strada coastei", încerc să găsesc magazinul nostru de suvenire de atunci, lucru care se dovedeşte, ce-i drept, cam greu, pentru că s-au schimbat multe. Peste tot s-a construit. Acolo, unde înainte erau tufişuri, astăzi sunt terenuri de golf, complexuri hoteliere noi şi cartiere de locuit.

Trebuie să mergem de trei ori de-a lungul străzii, până să recunosc clădirea cea albă. Spre decepţia mea, însă, nu mai sunt magazine înăuntru. Din cât se pare, spaţiile au fost transformate în locuinţe. Întregul complex este protejat de un gard înalt, ceea ce

înseamnă că aici nu este nimic de vizitat. De fapt, nu ştiu la ce m-am aşteptat. Totuşi, este păcat că toate s-au schimbat atât de mult, încât nu mai recunoşti aproape nimic.

Mergem mai departe, spre lodgea Africa-Sea, hotelul în care am locuit când am fost prima dată la Mombasa – atunci ca turistă. De fapt, eu am sperat că poate o găsesc pe Priscilla pe plajă. Prima dată, când am locuit la Mombasa, am stat împreună cu ea câteva luni şi ea m-a ajutat foarte mult. Am auzit de la unii turişti că ar vinde, încă, kanga. Dar, din cauza ploii care a început din nou, nu cred că vom avea prea mult succes. Ajunşi la hotel, îmi dau seama că şi partea din faţă s-a schimbat în totalitate. Mai multe străzi duc direct în tufişuri şi, în spate, văd o şcoală. Probabil că nu mai există nici Kamau-Village, unde am locuit eu în ultima jumătate de an în Kenya. Această presupunere nu o putem verifica, pentru că drumurile care duc în tufişuri s-au înmuiat foarte tare din cauza ploii. Intrăm în hotel. Măcar acesta nu s-a schimbat prea mult, în afară de faptul că aici sunt cu mult mai puţini turişti.

După o pauză de cafea, răsare, în sfârşit, soarele. Mă descalţ de sandale şi merg desculţă pe plaja albă. Unii vânzători răzleţi de pe plajă îmi spun ceva, alţii vor să-şi vândă tablourile şi măştile. Eu descopăr locul meu preferat de pe plajă. Acolo am stat după primul sărut „nereuşit" al lui Lketinga şi apoi, trei ani mai târziu, aproape în fiecare duminică, în timp ce fiica noastră se juca în nisip. Aici am stat împreună cu papa Saguna, atunci când el a văzut pentru prima dată marea şi când aproape i s-a făcut rău de frică. Las amintirile, sentimentele şi gândurile să zboare, în timp ce picioarele mele se afundă la fiecare pas în nisip. Îmi dau seama cât de puternică a rămas fascinaţia mea pentru Kenya şi, cel mai mult, pentru acea parte din ţară, unde este cel mai greu de răzbit – ţara

sâmburilor. Simt, însă, că nu aş mai vrea şi nu aş mai putea să trăiesc în Kenya, nici în ţinutul sâmburilor, nici aici, pe ţărm.

Aici, la Mombasa, nu mă mai atrage nimic şi îmi pare bine că plecăm spre aeroport. Mă mai urc încă o dată pe bacul Likoni. Aici mi se vor înmuia, probabil, mereu genunchii, cu sau fără masai pe fundal! Aici am fost cuprinsă de sentimente, care nu-şi găsesc nici astăzi o explicaţie. Totuşi, pot spune cu convingere fermă, că nu regret nimic din ceea ce am simţit, am îndrăznit şi am trăit.

Sunt fericită că am o familie africană minunată şi consider ca un cadou faptul că, după paisprezece ani, am fost primită din nou cu atâta căldură în mijlocul ei.

Acum, însă, nu mai vreau altceva, decât să ajung acasă, la fiica mea. Mă cuprinde un dor puternic să o strâng din nou în braţe şi să-i povestesc despre familia ei africană.

MULŢUMIRI

Doresc să mulţumesc tuturor celor care mi-au înlesnit această „călătorie în trecut", mai ales lui Lketinga, mamei, lui James şi tuturor celorlalţi minunaţi membri ai familiei mele africane, precum şi locuitorilor din Barsaloi, care m-au primit din nou în mijlocul lor, cu mare căldură sufletească, părintelui Giuliani, care ne-a găzduit şi ne-a oferit o imagine a problemelor actuale ale culturii sâmburilor, colaboratorilor de la Societatea „Constantin Film", care mi-au permis să privesc în culisele filmului „meu", editorului meu, Albert Volkmann, care m-a însoţit, în calitate de „prieten-părinte", lui Klaus Kamphausen, care a pregătit călătoria noastră şi a adunat, ca un expert, documente fotografice şi de film, cititoarelor şi cititorilor mei, care s-au interesat de viaţa mea şi de cea a familiei mele africane, dându-mi, astfel, curaj pentru o „revedere în

Barsaloi", şi, nu în cele din urmă, lui Napirai, care, în ciuda reţinerilor de la început, m-a înţeles şi m-a lăsat să plec.

POSIBILITĂŢI DE DONAŢII PENTRU KENYA

De mai mulţi ani, editura A1 şi cu mine sprijinim familia mea kenyană din Barsaloi. Astfel, au putut fi ajutaţi şi câţiva sâmburi din vecinătate. Mai există, însă, încă multă sărăcie în această regiune din nordul Kenyei.

În caz că cititoarele şi cititorii doresc să doneze, pot recomanda, după o verificare atentă, următoarele organizaţii de donare şi următoarele proiecte:

Eine-Welt-Verein Keniahilfe e.V.
Schwarzwaldstraβe 80
77815 Bühl-Neusatz
keniahilfe@web.de

Această asociaţie se angajează de mulţi ani cu proiecte de întrajutorare concrete la faţa locului, mai ales în nordul Kenyei (proiecte de instruire, proiecte de sănătate, proiecte de întrajutorare a unei comunităţi – totul în strânsă colaborare cu responsabili, direct la faţa locului).

Fiecare donaţie este în totalitate în profitul proiectelor, iar cheltuielile administrative, spre deosebire de multe alte organizaţii de întrajutorare, nu sunt percepute.

Parola: „Barsaloi”

Aceste donaţii ajută concret multor familii de sâmburi din locurile unde am trăit eu. Pe de-o parte, este sprijinită şcoala din localitate pentru fete şi băieţi, pe de altă parte, oamenii săraci, care nu-şi pot permite, în caz de boală, îngrijire medicală.

Parola: „Sererit”

Toţi cei care au citit prima mea carte, „îndrăgostită de un masai”, îl cunosc pe părintele Giuliani. Eu îl apreciez foarte tare – nu numai pentru că, personal, îi datorez foarte multe, ci mai ales pentru angajarea lui energică şi inteligentă privind sâmburii din munţii îndepărtaţi Ndoto. Cu cele mai simple mijloace, părintele Giuliani a construit misiunea cea mică, „Sererit” şi ajută, acolo unde este nevoie.

Dacă doriţi să vă implicaţi într-unul din aceste proiecte, indicaţi parola de proiect Barsaloi sau Sererit. Dacă doriţi să sprijiniţi ambele proiecte, atunci indicaţi ambele parole (Barsaloi/Sererit).

Date bancare:
Eine-Welt-Verein Keniahilfe e.V.
Sparkasse Bühl
Konto-Nummer: 49007
Bankleitzahl: 66251434

Pentru donaţii din Elveţia, Austria sau altă ţară:
IBAN: DE 82662514340000049007
BIC: SOLA DE SI BHL

Asociaţia *Eine-Welt-Verein Keniahilfe e.V.* Este recunoscută ca o asociaţie de folos obştesc şi, bineînţeles, pentru ajutorul pe care îl acordaţi, primiţi o adeverinţă de donaţie.

Prima mea călătorie în Kenya, în anul 1986

Războinicul sambur Lketinga, împodobit, 1987

În perioada în care eram îndrăgostiţi

La nunta mea în tribul Samburu, îmbrăcată în alb

Tatăl cel mândru, cu fiica sa

În Barsaloi, împreună cu micuţa noastră fiică

Nyahururu, una din opririle mele în drum spre ţinutul samburilor

Împreună cu o cunoştinţă, la sosirea în Maralal

Revederea cu James, în lodgea din Maralal

Şcoala cea nouă de dinainte de Barsaloi

Revederea cu Lketinga, după paisprezece ani

O privire asupra locurilor de altă dată

Lketinga în enclavă

Prima noastră apropiere în timpul unei discuţii

În depărtare, Barsaloi extins

În albia râului, la fostul nostru loc de spălat

În sfârşit, mult aşteptata revedere cu mama

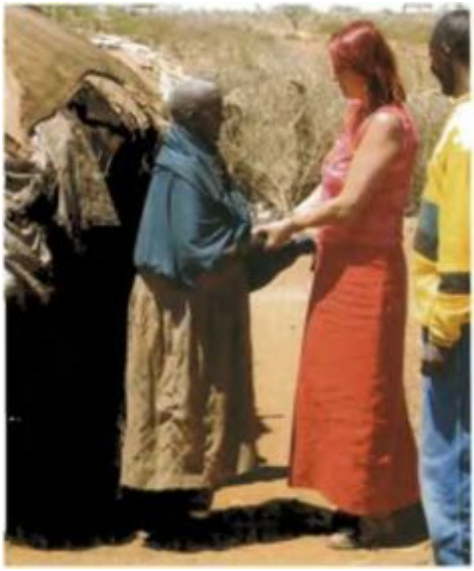

Întâmpinare plină de căldură

Răsfoind, plini de curiozitate, albumul cu poze de-ale lui Napirai

Discuţie însufleţită în casă la James

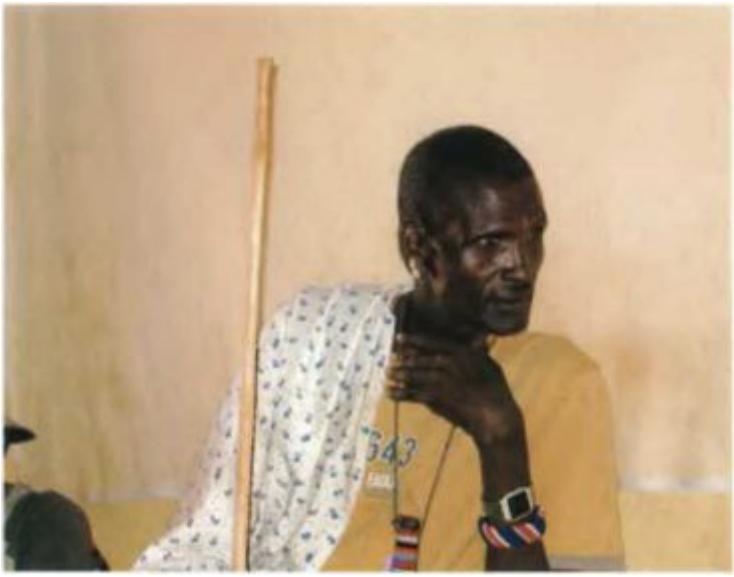

Lketinga ascultă casetele aduse de mine

Misiunea din Barsaloi

’apa Sagunu, jupuitul caprei pentru masa de bun venit

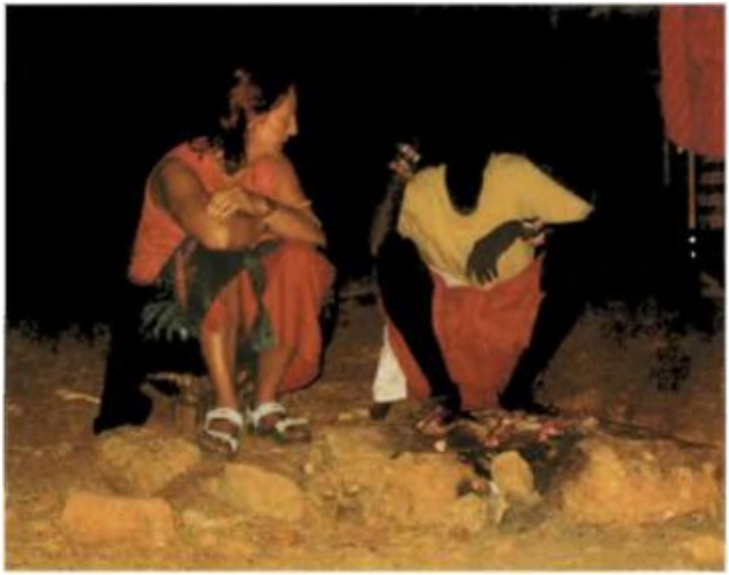

Povestiri despre anii care au trecut

Joacă plină de dragoste cu un iezişor

În manyatta mamei

Mama are grijă de Felista, copilul cel mai mic al lui James şi al Stefaniei

Împreună, ca odinioară, în coliba mamei

Aici se afla înainte manyatta noastră

Întâlnire cu o femeie sambur, la râu

Casa cea nouă a lui James

Dimineaţa devreme, în enclavă

Turma caută în albia râului refugiu de arşiţa amiezii

Fostul nostru magazin din Barsaloi

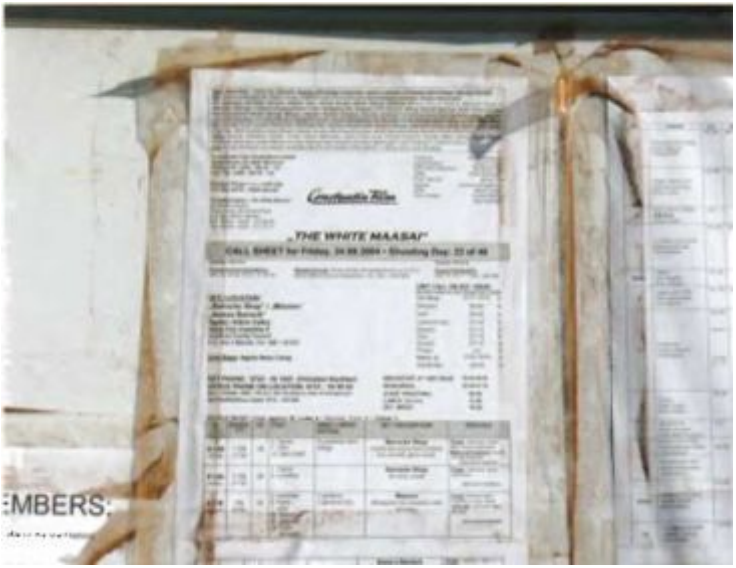

Programul zilnic de filmări

În satul de sâmburi, reconstruit identic după original

Pentru prima dată o întâlnesc pe Nina, actriţa din rolul principal

Jacky Ido, care joacă în film rolul lui Lketinga

Biserica cea nouă a părintelui Giuliani, din Sererit

Împreună cu părintele Giuliani şi Klaus, pe domeniul misiunii

Slujba de duminică în Sererii

În mijlocul ascultătorilor atenţi

Pe drum vizităm foste cunoştinţe

Lketinga îşi prezintă pătura lui cea nouă

Dimineaţă, în faţa manyattei mamei

Împreună cu sora lui Lketinga şi cu mama, în faţa colibei ei

Înghesuială mare, la masa de rămas bun

Familia mea africană

M-au primit din nou în mijlocul lor

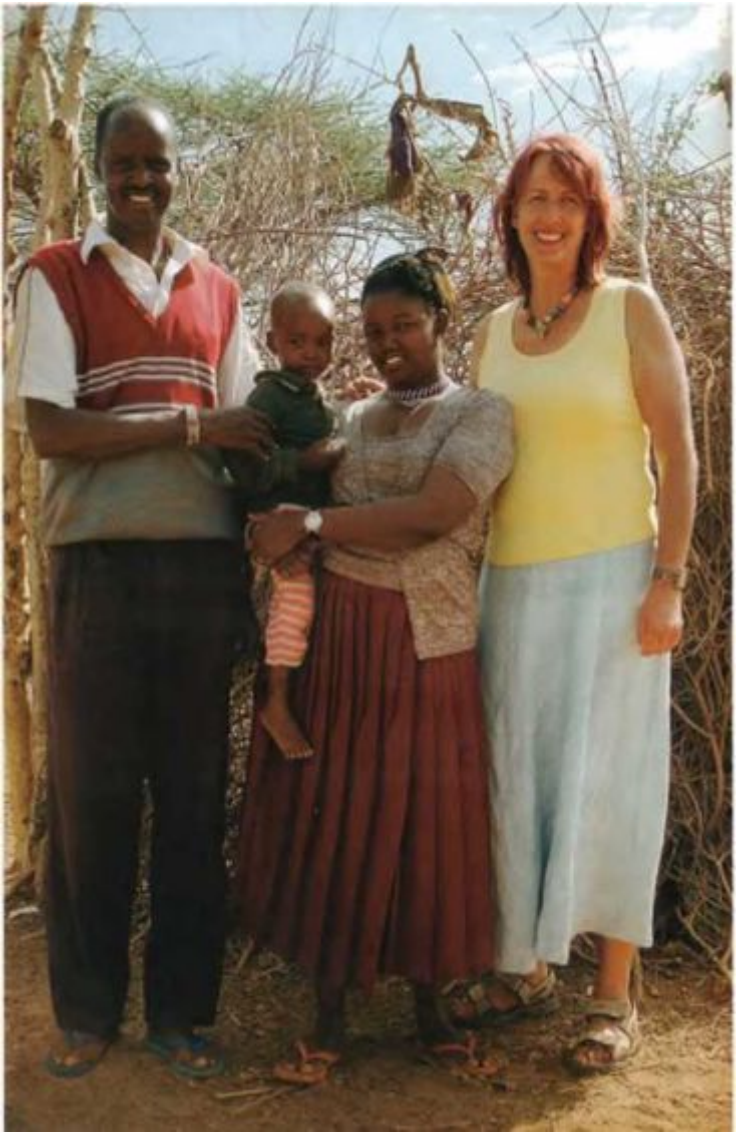

Ataşament profund faţă de mama

Despărţirea de mama şi de Lketinga

Spitalul din Wamba, unde am adus-o pe lume pe fiica mea

În faţa camerei în care am stat eu atunci

În Nairobi, la „Flying Doctors”.

Bacul Likoni din Mombasa, pe care a început toată povestea mea

Corinne Hofmann

Au trecut aproape paisprezece ani de când am fugit, împreună cu fiica mea, Napirai, din Nairobi. Pe vremea aceea, ea avea un an şi jumătate. Nu-mi vine să cred că acum mă aflu în avionul care mă duce din nou, pentru prima dată de-atunci, în Kenya. Îmi trec prin cap tot felul de întrebări care mă îngrijorează. Oare cum voi găsi căminul meu de altă dată? Ce a rămas din el? Ce s-a schimbat? Oare voi mai recunoaşte oamenii şi sătucul Barsaloi din nordul Kenyei? Cum va reacţiona fostul meu soţ, războinicul sambur Lketinga? Dar mama? Oare mă vor primi din nou în mijlocul lor?

Faimoasă după succesul obţinut cu *Îndrăgostită de un masai,* Corinne Hofmann (n. 1960) îşi continuă povestea vieţii sale în alte două cărţi: *Adio, Africa* şi *Revedere în Barsaloi,* cea din urmă lansată pe piaţa editorială din Germania în anul 2005.

În prezent locuieşte în Elveţia, împreună cu fiica sa aflată la vârsta adolescenţei.

Revedere în Barsaloi reprezintă un documentar care cuprinde trei planuri de viaţă: amintirile emoţionante ale Corinnei Hofmann despre viaţa în patria tribului Samburu, viaţa africanilor în perioada de tranziţie de la tradiţional la modern şi actuala ei călătorie prin Kenya.

Corinne Hofmann nu face o „pictură" în alb-negru, ci prezintă, într-un mod realist, avantajele şi dezavantajele multor probleme din Africa, dar şi pe cele ale civilizaţiei moderne. La Mombasa şi pe bacul Likoni, acolo unde a început atunci aventura „femeii masai albe", se închide cercul călătoriei sale, pline de evenimente, în trecutul african.

Cuprins

- ÎN SFÂRŞIT...
- EVENIMENTE ANTERIOARE
- NAIROBI
- ÎN DRUM SPRE ŢINUTUL SÂMBURILOR
- MARALAL
- REVEDEREA CU JAMES
- DE LA MARALAL LA BARSALOI
- LKETINGA
- MAMA
- O FAMILIE MARE
- TABĂRA NOASTRĂ
- ÎN ENCLAVĂ
- ÎN MANYATTA MAMEI
- LA RÂU

- FOSTUL NOSTRU MAGAZIN
- ÎNTRE FEMEI
- VIAŢA CEA NOUĂ A LUI JAMES
- MICI CADOURI
- VIAŢA ÎN ENCLAVĂ
- SEARA LA MISIUNE
- NOUA SOŢIE A LUI LKETINGA
- DISCUŢII ÎN MANYATTA
- SAGUNA
- UN NOU STIL DE HRANĂ
- PLANURI DE CĂLĂTORIE
- PLECAREA SPRE PLATOUL DE FILMARE
- PE PLATOUL DE FILMARE
- LEMALIAN, ALIAS LKETINGA
- BARSALOI, RECONSTRUIT
- PĂRINTELE GIULIANI
- MISIUNEA DIN SERERIT
- SLUJBA DIN MUNŢII NDOTO

- PETRECEREA DE RĂMAS BUN
- DANS NOCTURN
- DESPĂRŢIRE GREA
- ULTIMA SEARĂ ÎN ŢINUTUL SÂMBURILOR
- SPITALUL DIN WAMBA
- ÎNTOARCEREA LA NAIROBI
- FLYING DOCTORS
- ÎN CARTIERUL RĂU FAMAT, KIBERA
- „MZUNGU MASSAI”
- MOMBASA
- BACUL LIKONI
- MULŢUMIRI
- POSIBILITĂŢI DE DONAŢII PENTRU KENYA